

Kertomuksia Karivalle neuvolle, VII

Egerton R. Young

Indiaanien maassa

Hinta: 1 mk. 75 p.

Karjalan Kirjakauppa- ja Kustannusliike
Sortavalassa.

Seivämajasto oppaineen.

Indiaanien maassa

I

Tuohiwenheessä ja koirapulkassa

Sirjoitti

Egerton A. Young

Suomenki

Samuli S.

Karjalan Kirjakauppa- ja Kustannusliite
Sortavalassa

Indiainen maassa

Uusi-Englanti ja Kolumbia

W. H. Smith & Co.

London

Sortavalan kirjapainossa 1902.

Ensimmäinen luku.

Kutsunus.

Alamulla kerran, istuessani työhuoneessani Canadian Torontosssa kirjojeni ääressä, sain postissa kirjeen. Sen sisältö oli, mikäli muistan, seuraava:

„Pastori Egerton Young.

Rakas Wel! Eilen pitämässäni kokouksessa päätti kirkollinen Vähetystoimen Komitea yksimielisesti kehoittaa Teitä lähtemään lähetyksaarnaajaksi indiaanien luokse, jotka asuvat Norway House'n seuduilla, Winipeg'in järven pohjoispuolella. Myöntävästä vastauksestanne emen pitkää olisivat kiitollisia

ystävyydessä

E. Wood, E. Taylor.“

Suettuani kirjeen, ovensin sen, sanaakaan sanomatta, waimolleni, jonka kanssa olin pari päivää sitten vihitty avioliittoon. Hän luki sen tarkasti läpi. Tuokion kuluttua hän kysäisi:

„Mitäs tämä merkitsee?“

„En osaa vielä itsekään sanoa“, vastasin minä.

„Sen waan tiedän, että paljon se merkitsee.“

„Oletko tarjoutunut lähetyksaarnaajaksi sinne?“

„En ensinkään! Meidän kirkkomme lähetystoimi on minulle hyvin rakas. Vämpimällä ofanotolla olen sen toimia aina seurannut, mutta omasta puolestani en ole koskaan askeltakaan siihen suuntaan astunut. Talamu-

siinä tässä kyllä joskus ajattelin, että olisi hauska siirtyä jollekin kaukaiselle työmaalle. Mutta siitä saakka kuin Herra osoitti minulle täällä kotitienoillani näin kauniin toimen ja on sille runsaasta siunaustakin antanut, on minusta tuntunut, niinkuin wartijapaikaltani karkaisin, jos nyt lähtisin muille työaloille.”

„Ja nyt tuli tämä kirje. — Mitä aiot tehdä?”

„Sepä se!”

„Yksi tehtävä ainakin on minulle selvä”, wirkoi waimoni thynesti, ja me lankesimme polwillemme Herran eteen ja „aukaisimme tämän kirjan Hänen eteensä”. Me rukoilimme Häntä hartaasti ilmoittamaan meille tahtonsa, niin ett’emme jäisi epäselwille siitä, mikä meidän welwollisuutemme tässä kohden on.

Ruusuus oli tullut meille niin välittömästi. Ilmeistä oli, että jos sitä noudatamme, niin samalla myöskin luovumme kaikesta siitä, mitä me nuoren awio-onnemme päivänpaisteessa olimme mielessämme kuwailleet warjinaiseksi työksemme täällä, rakkaassa kotiseudussa. Näin tärkeän asian ratkaisemiseen tarvittiin selwää opastusta Herralta, ja sitäpä me nyt sydämen pohjasta Häneltä rukoilimmekin.

Noustuamme wirkoin waimolleni:

„Eikö sydämessäsi tunnu selwää wiittausta siitä, mitä meidän on tässä asiassa tekeminen?”

Ryhnyksimmin, mutta lujalla äänellä hän wastasi:

„Ruusuus tuli niin odottamatta, mutta luulen kuin luulenkkin sen tulleen Herralta; ja me noudatamme sitä.”

Seurakunta ja sen wanhimmat wastustivat waka- wasti minun päätöstäni. Minä tiedustelin kaupungissa olewain wirkaveljieni mielipidettä, ja kaikki he, paitfi yhtä ainoata, wastasivat: „Pyhy waan siinä toimesta, jossa Herra on sinua niin runsaasti siunannut.” Mitä tuo

ykä weli, joka ei yhtynyt muitten mielipiteisiin, minulle vastasi, sitä en unohda milloinkaan.

Näytettyäni hänelle kirjeen ja kysytyäni, mitä minun olisi tekeminen, joutui hän suureksi ihmeekseni kovan liikuttuksen valtaan, kyhneet tulvahtivat filmistä, ja hän itki kuin lapsi. Niukan tynnyttyään, hän jatkoi:

„Sallikaa minun vastauksen asemesta kertoa teille palanen oman elämäni historiaa. Muutamia vuosia sitten olin pappina Englannissa mitä onnellisimmissa oloissa. Ylen rakkaita olivat minulle minun toimeni, kotini, waimoni. Seurakuntalaiset pitivät minua kunniasja ja arvosja, ja minä olin mielestäni niin onnellinen kuin ihminen suinkin saattaa tällä puolen hautaa olla. Eräänä päivänä sain meidän lähetyksseuramme komitealta kantoosja kirjeen, jossa minua kehoitettiin lähtemään lähetykssaarnaajaksi Vänsi-Indiaan. Niäta wakatwasti harkitsjematta, jättämättä sitä rukouksesja Jumalan eteen, lähetin heti kieltävän vastauksen.“

„Siitä päivästä alkaen,“ jatkoi hän, „ei enää mikään ottanut onnistuaksensa. Näytti kuin ei tawas minulle enää hymyileisikään. Jonkun ajan perästä ei minulla enää ollut waiikutuswoimaa ihmisiin, enkä tiedä, mikä siihen lienee syynä ollut. Kotini, tuo kerran niin onnellinen koti, käwi kolkoksi; ei tullut enää osakseni myötätuntoisuutta seurakuntanikaan puolelta. Minä waiwuin raskasmielisyhteen ja menetin luottamukseni Jumalaan. Moniahta wuosi sitten tulin tänne Canadaan. Jumala on jälleen walistanut kaswonja minun ylitfeni. Seurakunta on kohdellut minua hywin hellästi ja ystävällisesti, ja näinä viimeisinä wuosina olen jälleen rohjennut ryhtyä työhön. Siitä olen niin iloinen ja kiitollinen.“

„Mutta“, lopetti hän huomattawalla painolla, „minä olen jo aikaa sitten tullut siihen päätöksesen, että jos mi-

nuu vielä ferran keloitettaisiin lähtemään Vänsi-Indiaan tai minne hyvänjä muuonne lähetys-alalle, niin waka-wastipa waroisiin lähettämästä pikaisista kieltävää was-tausta.”

Minä otin warteen hänen sanansa ja kokemuksensa, keskustelin waimoni kanssa, ja niin päätimme kuin pää-timmekin lähteä. Ystäviä tämä päätös esi alussa jäi-käytti, mutta jonkun ajan kuluttua he antoivat siihen siunauksensa hekin ja osoittivat ilmeistä rakkautta sitä kohtaan. Suloinen rauha täytti nyt sydämemme, ja meidän hartain halumme oli wain päästä niin pian kuin mahdollista uusille työmaille, jotka niin äkkiä olivat eteemme auenneet.

Lähtömme johdosta pidettiin Toronton kirkossa suuri jäähyväisjuhla 7 päivänä toukokuuta 1868. Viikuttawa ja ylentävä oli tämä juhla, jossa useat uskolliset sanan-palvelijat ja kokeneet lähetysaarnaajat pitivät meille pu-heita. Heidän sanansa säilyivät sydämissämme vielä kauan aikaa. Juhlan herttaisimpia kohtia oli se, että rakas isänikin, pastori William Young, oli puhujain jou-kossa tässä liikutawassa juhlassa. Hänkin oli aikoinaan kuulunut niihin tienraivaajiin, jotka owat saattaneet ewan-geliumin waloa keskelle pakanallisten indiaanien pimeyttä. Hän oli warma siitä, että ewankeliumilla on woimaa käännyttämään ja autuuteen saattamaan indiaanejakin, ja nyt oli hänellä ilo nähdä poikansa ja tyttärensä pyhit-täytyneinä tähän toimeen. Hänen siunauksensa oli kalliinta, mitä tässä juhlassa osaksemme tuli.

Matkalle lähdettiin Hamiltonista 11 p:nä toukokuuta 1868. Meitä oli yhteensä 15—20 matkustajaa. Siinä oli lähetysaarnaajia ja opettajia waimoineen ja lapsineen, joko ensi kertaa tai toistamiseen matkalla asemillensa kau-kaijessa luoteessa. Joukossa oli myös pari nuorta indi-

ania. Matkueen johtajana oli lähetyksaarnaaja Drjö Mac Dougall, joka perinpohjin tunsi nuo seudut ja oli jo kokenut matkustaja. Hän oli tullut Canadaan hankkimaan liiävoimia työhönsä, eikä hänen hankkeensa ollut tyhjiin rauennutkaan. Yksi osa matkatovereitamme seurasi nyt häntä hänen työmaalleen Saskatchewan-indiaanin alueille.

S:t Catherineesta Welland-kanavan varrella kuljimme pienellä höyrylaivalla Milwaukee'hin, jonne saavuuttiin toukokuun 17 p:nä. Milwaukee näytti silloin vilkkaalta, toimeliaalta saksalais-amerikalaiselta kaupungilta. Me saavuimme sinne sunnuntaipäivänä. Kaupungin asukkaat eivät näköjään pitäneet kowinkaan suuresa arvosja tätä päivää. Asioimisliikkeet olivat täydesjä toimesja, ja tuskin oli siellä mitään, joka olisi tiennyt lepopäivää. Oli siellä kaiketi sellaisiakin, jotka eivät sunnuntairauhaa rikkoneet, mutta meillä, matkasta väsyneillä, ei ollut aikaa mennä heitä etsimään, ja meidät waltasi kuin waltasikin arkipäivän lewottomuuden tunnelma.

Turhan tarffa tullikatjelmus tuotti siihen aikaan matkustajille monta wastusta ja mieliharmia sekä tarpeetonta wiivytystä. Niinpä mekin wasta kahden päivän perästä pääsimme lähtemään Milwaukeeesta Missisippi wirtaa myöten La Cross'iin. Siellä siirryimme yhteen noista omituisista, suurista, matalasja fukewista höyrylaivoista, jotka wälittävät liikennettä näillä läntisillä jättiläiswirroilla. Matkan lähimpänä määränä oli nyt S:t Paul.

Näköala Missisippin ylälatwoilla on paikoin sangen kaunis. Korkeita kallioita kohoilee uljaisja, ilmää hiveslemisjä muodosteisja, milloin jylhinä ja alastomina, milloin huippujansa myöten rehevän kaswullisuuden werhosja. Vielä muutamia vuosia sitten oli täällä kajahdellut indiaanien sotahuutoja, ja suuria puhwelilaumoja oli kierrel-

lyt wirran rantoja, janoansa sammutellen. Nykyään häirittivät höyrylaidain kimeät vihellykset seudun juhlallista hiljaisuutta, ja kummallisesti niihin vastailivat korkeat kalliot, kauas kannellen kaifua yli hedelmällisten laaksojen.

Kahden päivän perästä saavuimme S:t Pauliin, wilkkaasen kaupunkiin wihättävän ihanassa seudussa tuon suuren wirran rannalla. Täällä oli meidän wiipyminen joku aika, lopullisesti varustautuaksemme pitkälle matkalle preeria-keojen halki niihin siivistyksen koskemattomiin seutuihin, joita kohti määrämme oli kulkea. Tätä taimalta warten olimme kuormaston mukana kuljettaneet hyviä ratsuja, joita emme olleet tähän saakka vielä ensinkään käyttäneet. Nyt niiden piti näyttää kuntoansa ja kestäwyhttänsä, kun meidän pieni joukkomme ratsain läksi kaupungista. Muistot tästä ensimmäisestä ratsastuksesta preerioilla säilyvät unohtumattomina mielisämme hamaan elämämme loppuun asti. Oli yksi niitä täydellisen ihania päiviä, joita meille waan harwoin suodaan, ja jolloin sielussa kangastelee: kuinka lieneekään ollut maailma kaunis silloin, kuin synti ei vielä ollut kajoanut siihen! Taiwas, ilma, maisema — kaikki oli kuni kirkastettuna ja niin ihmeellisessä sopuoinnussa keskenään, että minun täytyi huudahtaa: „Jos Hänen jalkainsa astinlaudan ääressä on näin ihanaa, mitä saanemmekaan nähdä Jumalan walta-istuimen luona!“

Ensimmäisenä päivänä emme ratsastaneet kuin moniaita kilometrejä ja asetuiimme sitten yösijoille. Kaikki me olimme juhlallisen tunnelman wallassa. Hilpeällä mielin oli jokinainen, ja oikeinpa tuntui hauskalta, tietäessään nyt hää kauemmas ja kauemmas joutuwansa siivistyneestä maailmasta ja lähenevänsä korpia ja takamaita. Joitakuita päiviä wiivytettiin kuitenkin muutamissa rajakylissä ja siirtoloissa, mutta nekin alkoivat harmeta

harvenemistaan, mitä etemmäksi päästiin. Viimeiset asu-
mukset olivat Mississippin vasemmalla rannalla, siinä
kohden, missä nyt sijaitsee Clear Water'in kukoistava kau-
punki. Kaikki, mitä matkakapineisjamme vielä oli kohen-
nettavaa ja korjattavaa, suoritettiin täällä perin pohjin,
sillä tästä puolin ei meillä ollut enää mistään apua odo-
tettavissa.

Meidän leirisjä oli 8 telttaa ja 14 hevosta. Mat-
kustajia oli 15—20 henkeä, yhteen lukien suuret ja pie-
net, valko-ihoiset ja puna-ihoiset. Keti kuin teltat oli
pystytetty, päästettiin hevoset irti verrattomaan preria-
ruohikkoon. Barowaijuuden vuoksi täytyi kumminkin
hevosien etujalat panna kammitaan, jott'eivät liian loi-
tos joutuisi. Tämä keino tuntui meistä enjifertalaisista
jotenkin armottomalta, ja kylläpä nuo wirmat elukat
itsekin ensi alussa kowasti paniwat sitä vastaan, pitäen
mointa toimenpidettä wapautensa sortamisena. Wähitel-
len ne kumminkin tottuivat siihen, ja mekin huomasiimme,
kuinka tarkoituksemukaisista tämä oli, hevosien haku kun
ei milloinkaan käynyt meille vaikeaksi.

Edempänä kohtasiimme me siirtolaisia korjailemassa
talojansa, jotka oli häwitetty äskeisessä sodassa Siuks-
indiaanien kanssa. Melkein kaikki he olivat tässä kau-
heassa sodassa saaneet suuria waurioita, ja siitä syystä
oli heidän mieltensä kowasti katteroittunut indiaaneja was-
taan. He eivät tienneet, että valko-ihoiset itse olivat
olleet syynä tähän weriseen kapinaan. Oli 900 henkeä
oli siinä saanut surmansa, ja siinä perinpohjaisen häwi-
tyksen alaiseksi joutunut alue oli suurempi kuin moni
waltio Uudessa-Englannissa.

Nykyaikoina on päivänjälväksi todistettu, että tämä
1863 vuoden surfuteltava sota oli Yhdyswaltain wirka-
miesten ahneuden ja epärehellisyhden aikaansaama.

Yhdysvaltain ylimmäinen asiamies oli saanut hallituksestaan 600,000 dollaria kullasja indiaaneille tulewia rahoja, jotka hänen piti jakaa „Pikku Waris“ nimisen päällikön ja saman heimon muitten päälliköitten ja jäsenten kesken. Asiamiespä käytti hyödykseen silloista korkeata kultakurssia, vaihtoi kultarahat seteleiksi ja aikoi niissä juorittaa maksut indiaaneille, pistettyään taskuunsa suunnattomat agiovoitot. „Pikku Waris“ tiesi kumminkin, minkä verran hän sopimuksen mukaan oli oikeutettu saamaan, ja niinpä hän, kun rahoja ruvettiin maksamaan, ilmoitti asiamiehelle:

„Kultadollari suurempi arvo kuin paperidollari; me pitä jaada kulta.“

Asiamies pani vastaan, ja — jota syytti.

Siinä wain yksi esimerkki niistä sadoista tapauksista, joissa muutamain yksityisten ahneus ja voitonpyynti on jodan jalcoihin syösnyt maan, surman suuhun saattanut satoja ihmishenkii ja tuhonnut omaisuutta miljonain arwosta.

Sitä paitsi saivat nämä asiamiehet ja heidän kätyrinjä lahjoneiksi sanomalehtiä, joissa he kaitin tavoin koettivat yleisön filmisjä kuwailia indiaanien luonnetta aiwan wäärässä walosja. Salataksean omaa häpeällistä menettelyänjä ja kääntääksean yleisön huomiota rangaitse- tusealajisista toimistanja, koettivat he woimainja takaa parjata ja mustata indiaaneja.

Muutamat siirtolajisista sanoivat minulle:

„Jääkää te tänne meille papiksi. Me hanчимme teille hyvän asunnon, autamme teitä panemaan peltoa julille ja koetamme, minkä suinkin jaksamme, toimia niin, että teidän olisi hyvä olla.“

Huomattuaan kaikki kehoituksean turhiksi, muuttivat he menettelytapainjain toijellajiseksi, ja yksi heistä huudajhti:

„Ette te komeine herwosinenne ja suurine kuormas-
toinenne ikipäiwinä pääje funnialla pohjoisten indiaani-
alueitten kaultta!“

„Pääjemme wainentfin,“ wastasi Mc Dougall.
„Meillä on mukana pieni lippu, joka meille raiwaa tien
kaikkien indiaaniheimojen kaultta Amerikasja.“

He pitiwät tätä sulana mahdottomuutena, mutta
se toteutui kuin toteutuikin sanan täydesjä merkityhesjä,
ainakin Siuksien alueilla.

Kohdattuamme näet kolme päivää myöhemmin
Siuks-indiaaneja ja pystytettyämme brittiläisen lipun
ruoskanwarteen liehumaan, heittiwät he pysähtymä maahan
ja firuhtiwat ojennetuin käsin meidän luoksemme, käsien
tulkin ilmoittaa meille, että „heidän on mielenjä hywä,
nähdessään meidät ja saadesjaan lyöä kättä wetten ta-
kaisen „juuren äidin“ alamaisille“. Kun sitten myöhemmin,
saapuesjamme pohjoisempana heidän omille alueilleen,
näimme joukon Siukseja tulewan meitä kohti, kätkimme
me Mc Dougallin käskestä kaikki pysäht kuormiin ja as-
tuimme aseitta ja pelwotta ystäwiinä heitä vastaan. He
polttiwat rauhanpiippua niitten kansja meidän joukosta,
jotka oliwat tupakkamiehiä; toisten kansja he joiwat teetä
rauhan merkiksi. He kun eiwät hymnäntäneet sanaakaan
meidän fieltä, yhtä wähän kuin mekään heidän puhettansa,
niin rajoittui keskustelu pakostakin wain sellaisiin asioi-
hin, joista osaji merkeillä tehdä selwää. Mutta Mc Dou-
gallin ja meidän omai indiaaniemme kaultta he wakuut-
tiwat olewansa meidän ystäwiä. Me pystytimme teltat
ja päästimme herwoset irti, niinkuin konsanaanfin. Illa-
linen walmistettiin, iltarukous pidettiin, ja me panimme
maata, ajettamatta turwaksemme yhtään maallista war-
tijaa. Tuon „petolliseksi ja werenhimoiseksi“ sanotun hei-
mon nuotiotulet loistiwat wähän matkan pääsja meidän

leivistä, ja me tiesimme kyllä heidän pitävän meitä silmällä. Mutta sittenkin me makasimme rauhasja ja heräsimme aamulla täydessä turvasja. Ei oltu meitä yön aikana häiritty eikä meiltä mitään varastettukaan.

Tällainen oli ensimmäinen yhtymisemme tämän kansan kansja, joka tosin on kostonhimoista, kun sitä ärjytää, mutta joka kiitollisena muistaa jokaista sille osoitettua ystävällisyyttä, ja jos se milloin minä liiton tai sopimuksen tekee, niin yhtä uskollisesti se siinä pysyy kuin mikään muukaan kansja maan päällä.

Matkaa S:t Paulista Red River'in siirtolaan kesti 30 päivää. Monta kertaa oli meidän kahlaamalla kulkeminen virtojen poikki — siltojaahan ei ollut. Sattui joskus kulumaan useampia päiviä, ennenkuin koko meidän karavaani oli päässyt toiselle rannalle. Usein wajojivat fuormat lentohiekkiaan tai suohon niin syväälle, että koko mieswäen täytyi panna kaikki woimansa liikkeelle, ennenkuin rattaat jälleen saatiin lujalle maalle. Usein näki meidän naiswäkemme rohkeasti kulkewan paljain jaloin leweäin wirtain poikki sellaisissa kohdoin, missä matkustaja nykyään kiittää upeasti sijustetussa rautatie-waunussa yli 80 kilometrin nopeudella tunnissa! Niin, meitä oli siinä pieni joukko iloisja, rohkeamielisiä tienraivaajja, jotka keskenänsä tasan panivat moisen matkan ilot ja surut.

Ilma oli tällä matkalla ylimalkaan suotuisja. Pari kolme tuimaa sademyrskyä me kumminkin saimme kestää. Täytyy tunnustaa, että sellaisissa tapauksissa yhden ja toisen innostus hiukan laimeni, ja he kyselivät itseltänsä, minäkähän tähden he wainenkaan olivat jättäneet mukawat onnelliset kotinsa, siirtyäkensä tällaisiin kolkoihin korpimaihin!

Kerrankin yllätti meidät hirmumyrsky, juuri kuin

olimme ajettuneet yömajoille Red Riverin läntisellä rannalla. Muutamassa filmänräpäyksessä oli teltat puhaltanut kumoon. Rasfaat fuormarattaat liikahtivat ja läksivät myrskyn painamina wierimään. Jonkun aikaa wallitfi sanomaton hämmennys leirisjässä. Käiteksi onneksi ei kumminkaan sattunut kellekään mitään wahinkoa; tuuliaisipään tempaamat ja hajoittamat esineetkin löydettiin aamulla jälleen.

Sunnuntait olivat hiljaisia, mieltä ylentäviä har-
tauden ja lewon päiviä. Yhteisesti rukoilimme silloin Häntä, joka ei asu käsin raketuissa temppeleissä. Monta juloista wirvoituksen hetkeä Hänen kaswojensa edessä meillä silloin oli. Hän, joka oli ollut lohdutuksemme ja turwamme niin monissa uusissa oloissa ja nyt oli meidät kutsunut tähän uuteen elämään ja toimintaan, Hän täytti meissä lupauksensa: „Katsa, minä olen teidän kans-
sanne joka päivä, maailman loppuun asti.“

Toinen luku.

Matkalla.

Fort Garry, Red Riverin siirtolassa, missä nykyään kohoilee Winipegin kukoistava kaupunki, oli se kohta, jossa matkueemme hajaantui, niin kauan yhdesjäsä festettyään matkan waiwoja ja yhdesjäsä sen iloja iloittuansa. Ero oli sanomattanikin haifeata.

Vähetyjsaarnaaja Drjö Young perheineensä jäi tähän seutuun, jossa hänen oli määrä perustaa wesleyiläisen kirkon ensimmäinen lähetyks-ajema. Tämän miehen ansioksi on luettava se, että metodistinen kirkko on saanut niin etewän aseman luoteisessa Canadassa. Warfinaisien ammattitointensa lisäksi tuli hänen osalleen sängen paljo puuhaa senkin kautta, että eri haaroille sijämaahan hajaantuneet lähetyksaarnaajat alinomaa kääntyivät hänen puoleensa, milloin elintarpeita saadakseen, milloin missjäkin tärkeässä asiassa. Hän auttoi heitä uupumatta mitä ystävällisimmin, ja nämä hänen toimensa heidän parhaaksensa jäilywätkin senwuoksi unohtumattomina.

Herrat Mc Dougall ja Peter Campbell ynnä heidän seuransa muut jäsenet läksiwät jatkamaan matkaa kaukaista Saskatchewanin jokea kohti. Ulkupuolella matkaansa hedelmällisten, wielä asumattomain preriain halki eiwät he kohdanneet kuin kiertelewiä indiaaneja ja sekarotuisia. Heidän karkeatekoiset wigwaminja*) ja wingah-

*) Wigwam on indiaani-kota, tawallisesti puunfuoresta tehty ja taljoilla päällystetty.

telewat wanffurinsa owat jo aikaa fitten kadonneet. Niitten sijalle owat tarmokkaat siirtolaijet rakentaneet sivoja taloja, ja tafangoilla kiitelee nyt nopeita junia.

Fort Garrysta jatkoin minä waimoni kanssa matkaa wesitse. Me laskimme Red River jokea alas aina siihen saakka, missä se purkaa wetensä Winipegän järveen. Sieltä kuljimme myrskhyisen Winipegän järven yli päästä päähän niin sanotussa Hudson Bay Inland aluksessa. Sieltä käwi matkamme pohjoiseen kaukaista, uutta kotiamme kohti.

Nämä alukset owat suurten ruuhien muotoisia, mutta suippopäisiä keulasta ja perästä. Kantta niissä ei ole eikä kajuttaakaan. Ne kantawat lastia noin 4000 kiloa ja owat warustetut mastolla ja nelikulmaisella purjeella, jotka kumpikin otetaan alas, kun tuuli on sopimaton. Vainwäkeä on 6—8 soutajaa. Grinomaisen kesätäviä nämä alukset owat ankarassafin myrskhyssä ja kowassa aallokossa; sen sainne monilla matkoillamme usein kofea. Tuulen kääntyesjä wastaiseksi, wetävät rotewat souturit raskaat aironsa esille, ja silloin niissä nuo lujarakenteiset wartalot kumarteleikse ja ojenteleikse, ihmeteltävän tarkasti pyhyen tahdisja ja kiidättäen alustansa usein 110:kin kilometriä päivässä. Tuo soutu on oikeata orjan työtä, ja sikkipä on tuima, jopa myrskhyksikin yltynyt tuuli soutajain mielestä aina tyyntä parempi. Nämä pohjoiset indiaanit owat kunnollista meriwäkeä: äkkinäisissä tuulenpuuskissa ja kowissa myrskhyissä, joita usein ihan äkisti nousee näillä suunnattomilla järwillä, osoittawat he suurta miehuutta ja mielenmalttia.

Me olimme saaneet paikat aluksen perällä lähellä perämiestä, erästä indiaania, nimeltä Tuomas Wamawowatum. Melkein jättiläismäisen kokonsa tähden oli hän saanut liikanimen „Iso Tom“. Hän oli luommostansa

oikea gentleman, ylevämielinen, uskollinen mies. Hänestä edempänä enemmän. Suuri armo on todellakin tapahtunut sille lähetyssaarnaajalle, jonka suodaan johdattaa sellainen mies pakanuuden pimeydestä Kristuksen luokse.

Miellyttävän matkan jälkeen Red Riveria alas noin 40 kilometriä saavuttiin alapuoliseen Fort Garryyn, jossa saimme tietää, että meidän tuli odottaa muutamia päiviä, kunnes alukset saadaan matkakuntoon. Tätä odotuksen aikaa lyhenyi kumminkin suurensa määrin se ystävällisyys, jota osaksemme tuli Hudson bay yhtiön wirkamiesten puolelta.

Allapuolinen Fort Garry, toijella nimellä myös „kivilinnä“, on ympäröity korkealla, lujatekoisella kivimuurilla, jonka sisäpuolella sijaitsee sekä itse siirtola että yhtiönkin kartanot. Se rakennettiin myrskuyisinä aikoina, jolloin useimmat kauppayhtiöt taistelivat etuoikeudesta, ja vihollisia indiaaniheimoja samoili seuduilla. Ulkomuodoltaan se muistuttaa tänäkin päivänä sen-aikuisia linnoja. Se kykenee vieläkin kestäämään minkä ryntäyksen hywänsä, ellei vihollisella waan ole tyhkejä apunaan.

Näissä kukoistawissa kauppayhtiöissä palwelewain wirkamiesten keskuudessa wallitsee melkein howin-omainen, wanhan-aikuinen käytöstapa, joka on warsin miellyttävä, waikka wälistä hieman hullunkurinenkin. Wirkamuosien laki oli siihen aikaan vielä täydessä woimassa. Päiwäliskellon soitua ja kaitkien lähtiesjä ruokasaliin, ei olisi 14 vuotta palwelleen konttoristin johtunut mieleenkään astua sisään sen konttoristin edellä, joka samaa yhtiötä oli palwellut 15 vuotta, eikä hän koskaan olisi istunut pöytänsä ylemmäs häntä. Siitä olisi hän wanhemmilta wirkamiehiltä saanut aika läksytyksen. Mutta niin kankeilta ja wäliin naurettawilta kuin nämä säännöt wälistä näyt-

tivätkin, oli niistä sentään hyviäkin tulofsia, ne kun es-
tivät monta eripuraisuutta, joita helposti olisi saattanut
syntyä.

Muuan tapa tuntui meistä warsin oudolta, se ni-
mittäin, että naiset ja herrat aterioitsivat eri huoneissa.
Meistä näytti kowin koomilliselta, kun herrat mitä hie-
noimmalla kohteliaisuudella saattoivat naiset kahden ruo-
kasalin väliseen käytävään ja sitten warsin wafawina
pyörähtivät wafemalle, kaikkien naisten kääntyessä oikean-
puoliseen ruokasaliin.

Tuo kun oli aivan ristiriidassa sen kanssa, mihin
me olimme tottuneet, ja mitä me pidimme sopivana, us-
kalsimme kerran tiedustaa syhtä moiseen menettelyyn.
Muuta selvää emme asiasta kumminkaan saaneet kuin sen,
että sellainen oli siellä wanha tapa, jota tuli noudattaa.

Muuan juro wanhapoika sanoi: „Eihän naisten sowi
olla läsnä meidän keskustellessa liikeasioista, jotta tähy-
tyh pitää salassa. Jos heitä olisi saapuvilla, niin tuli-
sivat meidän suunnitelmamme ja aikeemme pian kaikkialla
tunnetuiksi, ja siitähän saattaisi meidän kaupalle olla
haittaa.“

Aivan viime aikoihin asti täytyi matkustajain ko-
fonaan turvautua Hudson Bay yhtiön wirkamiesten ystä-
wällisyhteen ja wieraanwaraisuuteen. Ja kaikki he näit-
ten puolelta saivatkin osakseen yhtäläistä hellää hoitoa.
Yhtiö on sijoittanut näitä siirtolia etupäässä sellaisiin
paikkoihin, missä metsästyks ja kalastus on tuottawaa.
Siellä he saawat vaihtaa sivistyneen maailman tuotteita
kallis-arwoisiin turkiksiin, joita ei missään saa upeampia
kuin täällä. Siinä näitten siirtolain ainoa tarfotus.

Ujein sattuu, ett'ei posti saamu tällaiseen siirtolain
kuin kahdesti, joskus wain kerran wuodessa. Postintulo
on silloin tietystiikin wuoden juuri tapahuma.

Me wietimme Fort Garryssä yhden sunnuntaipäivän. Silloin oli minulla tilaisuus saarnata pienelle seurakunnalle, johon kuuluivat yhtiön wirkamiehet, pari wierasta sekä muutamia indiaaneja ja mestitsejä (indiaanien ja walfo-ihhoisten lapsia).

Seuraavana päivänä olivat alukset valmiina. Me läksimme purjehtimaan, matkan määränä Winipegän järven pohjoispää. Sieltä oli meidän maitse jatkettava matkaa pohjoiseen, saapuaksemme wihdoin tulewaan kotiimme, Norway House nimiselle lähetyks-asemalle.

Matka alas Red Riveriä myöten oli warfin miellyttävä. Me kuljimme kukoistawan indiaani-siirtolan kautta, jossa Englannin kirkolla on siunausta tuottawa lähetystoimi. Huomiomme weti puoleensa hywin rakettu kirkko sekä maan-asufasten sirot asunnot. Me todistiwat selwään, kuinka jalostawasti ja kohentawasti ewankeliumi waikuttaa kaikkeen, misjä se on saanut työtänjää tehdä.

Meille näytettiin arkkidiaconi Cowley'n soma talo puitten suojassa. Tämä arkkidiaconi Cowley oli yleensä rakastettu mies, ja meille hän eräässä surullisessa tilaisuudessa muutamia vuosia myöhemmin oli oikea lohduksen enkeli, jota sydämemme aina säilyttää rakkaassa muistossa. Minä kerron tämän tapauksen tässä heti, waikka se sattuiin wasta 5 vuotta jälkeinpäin. Nyt, enji kertaa kulkiesjamme tämän tienoon kautta, ei meillä ollut aawistustakaan siitä, mikä merkitys tällä maapalajella kerran oli olewa meidän sydämesjamme.

Toimittuani näet wiifi vuotta Norway Housessa Ari-indiaanien keskuudessa, sain esimiehiltäni käskyn siirtyä tältä asemalta pois ja panna uuden työn alkuun Sauteaux-indiaanien piirissä. Norway Housessa oli minun kumminkin wiipyminen siihen asti, kunnes seuraajani ennättää saapua. Koska silloisina waillinaisten kulkuneu-

wojen aikana waimollani ja lapsillani ei ollut kuin yksi ainoa tilaisuus päästä perille, läksivät he muutamaa viikkoa ennen minua awonaisessa wenheessä, jossa oli waan moniahta indiaani mukana. Minun oli määrä tulla myöhemmin tuohiwenheessä. Heinäkuun helle tuossa awonaisessa wenheessä, jossa ei ollut kantta eikä suoja-
teltaa, kävi niin sietämättömäksi, että meidän armas tyttäremme Nelly, kaunis ja reipas lapsi, sairastui aivotulehdukseen ja kuoli. Äiti oli kuoleman lapsensa kanssa yksinään maan-ajukasten kanssa, jotka kyllä ottivat osaa hänen suruunsa. Hän oli „muukalainen wieraassa maassa“: ei ollut kotia lähellä, mihin poiketa, ei ystävää, jolle surunsa ilmoittaa. Onneksi olivat Fort Garryn wirtamiehet saaneet tietää hänen murheistansa, ja he toimittivat tuon kowasti koetellun äidin erään taloon siirtolassa, enmentuin Nelly raukka oli kärsinyt loppuun asti. Siellä kävi pastori Cowley hänen luonansa, rukoihi hänen kanssansa ja osoitti hänelle sydämellisintä hellyyttä näinä raskaitten koettelemusten päiwinä. Minä kun olin kaukana, ei waimoni ottanut yksinään lopullisesti päättääksensä, missä meidän lapsemme oli saawa viimeisen leposijansa. Pikku wainajan maalliset jäännökset kätettiin jennuoksi wäliaikaiseen hautaan, kunnes minä, saatuani surujano-
man, olin antawa lähemmän määrähksen hautauspaikasta. Kirjoitin heti kohta arkki diakoni Cowleylle ja pyysin lupaa saada haudata lapsemme hänen kirkkotarhaansa. Sanansaattaja toi palatessaan häneltä weljellisen, hellän kirjeen, joka päättyi sanoihin: „Hautaa sinun kuolless meidän parhaisin hautoihimme“. (1 Moos. 23, 6).

Muutamia viikkoja sen perästä, jätettyäni lähetys-
ajeman seuraajalleni Button'ille, rientsin sinne, missä niin haieka suru oli meitä kohdannut. Muutamain osanottois-
ten ystävään kanssa, enimmäkseen indiaaneja, saatettiin siellä

pieni arkku wäliaikajesta haudastansa Pietarin hautausmaahan. Istävällinen Mr. Cowley toimitti haudalla heidän firkkomenojensa mukaisen kauniin hautajaisliturgian. Siitä pitäin on meille ollut kaksin werroin kallis tämä maa, jossa nyt rakas lapsemme lepää.

Kuinka wähän me, rohkeilla mielin ensi kertaa lasiesjamme alas wirtaa, osajimme aawistaakaan, mikä jurullinen tapaus oli meitä moniahta wuosi sen jälkeen kohtaawa tässä samassa paikassa!

Palajan kertomukseeni jälleen.

Winipeg'in järweä pidetään myrskhyisimpänä kaikista koko Amerikan mantereella. Se on noin 300 kilometriä pitkä; leveys on paikoin waan muutamia, paikoin taas 80:in kilometriä. Sen rantoihin on wesi muodostanut lukemattomia lahtia ja niemiä. Monet hietasärkät ja salaiset karit tekewät purjehtimisen siinä peräti waaralliseksi. Winipeg, eli, niinkuin muutamat indiaanit lausuwat, Wenipäk, on niin paljo kuin „meri“; Keche Wenipäk merkitsee: „Waltameri“.

Matkaa Winipeg'in yli awonaisessa wenheessä, niinkuin meidän oli pakko tehdä silloin, pidettäisiin nykyään warsin waiwalloisena.

Meidän matkamme käwi tawallisesti seuraawan ohjelman mukaan:

Uamulla ani warhain herätti meidät oppaan, Tom'in, huuto: „Ku, ku, kwa!“ j. o. „Nouskaa ylös!“ Jokaisen täytyi nopeasti totella, sillä nuo kaksi wenhettä näkivät kilpailewan siitä, kumpiko heistä ensin joutuu walmiiksi matkalle.

Sätä hätää walmistettu aamiainen syötiin kalliolla. Sen jälkeen wiesjattiin aamuwirsi ja hartaat rukoukset lähetettiin Hänen tykönsä, jolle tuuli ja aallot owat kuuliaisia.

Sitten kuului komento: „Kaikki wenheesen!“ ja kiiruimman kaupassa pantiin teltat koonoon, kirveet, katilat ja muut kapineet kerättiin ja kaikki wiettiin wenheesen. Jos oli myötätuuli, pantiin masto pystyyn, purje vedettiin ylös, ja niin läksimme kiikkumaan aaltoja pitkin. Milloin airoja oli käytäminen, silloin eivät miesparat olleet läheskään niin immokkaat wenheesen joutumaan, tietäessään, että kova oli taas edessä työ. Myötätuulella syötiin, aikaa jäästääksemme, päivällinentkin wenheessä, niin hywin kuin laatuun käwi, sillä joutajat ne hywin tiesiwät, kuinka paljoa hauskempi on kulkea eteenpäin näin tuulen kiidättämänä kuin hikoilla raskaisja airoisja. Wälistä me, ilmeisen waaranakin uhalla, purjehdimme tällä tapaa yöt umpeen, käytääksemme wain hyödyksi myötäistä tuulta.

Tässä epämääräisyyden maailmassa ei ole mitään niin epämääräistä kuin se aika, joka kuluu Winipegini poikki kulkemiseen Hudson Bay yhtiön awonaisessa wenheessä. Wälistä tämän matkan tekee neljässä päivässä, muutamaa tuntia waillekin, wälistä se kestää kokonaista 30 päivää.

Myöhempinä vuosina täytyi minun kerran pienellä kalliolla pitää jäätä kokonaista kuusi päivää, ankaran koillismyrskyn raiwotesja. Se puhalsi niin rajusti, että mahdoton oli saada telttaa pystyyn; emmepä edes itsekään woineet pystyysjä pystyä. Skallion päällinen multakerros siellä ei ole niin syvä, että se telttaseipään kestäisi, ja niinpä meidän täytyi wiettää kapineinemme ja ewäinemme kuusi pitkää päivää paljaan taiwaan alla, likomärkinä rankkasateesta. Nyt, näinä viime vuosina, olen usein kuullut, kuinka ihmiset, istuessaan mukawisja rautatien odotusaleisja, nurisewat ja walittawat, jos juna on sattunut parisenkaan tuntia myöhästymään, ja silloin owat mieleeni aina muistuneet nuo entijet, pa-

kollijet, pitkät pidätykset karuilla kallioilla. Olen kummastellut, kuinka monikin matkustaja niin vähäpätöisen asian tähden menettää malttinsa ja mielensä rauhan.

Hyvän sään aikana oli warsin mieluista olla rannalla nuotioilla. Ystävälliset kädet pystyttivät meille teltat tuota pikaa. Nuotio sytytettiin, ja mitä pimeämmäksi ilta kävi, sitä kirkkaampana leimuski walkea. Illallinen laitettiin kiiruusti, ja sitten kului tunti, mitäpä toinenkin hupaisessa keskustelussa puna-ihosten ystävällisessä kera, jotka ovat hauskimpia matkakumppaleita maailmassa. Päivä aloitettiin ja päätettiin aina lyhyellä jumalanpalveluksella. Kaikki puna-ihoiiset seurallaisemme tällä ensimmäisellä matkalla olivat kristityitä tämän sanan kauniimmissa ja oikeassa merkityksessä. He olivat kääntyneet kristin-uskoon jo entisten lähetyksaarnaajain aikana. Ensi alussa he olivat jotenkin arkailewia ja näkyivät luulewan, että me waadimme heitä käyttäjymään hywin säännonmukaisesti ja arwookkaasti. He, niinkuin moni walke-ihoinenkin, luulivat, ett'ei „mustatakki“ ja hänen waimonsa siedä ensinkään pilapuheita ja naurua.

Pian me kumminkin saimme heistä tämän harhakuulun hälwenemään, ja ennenkuin oli päästy Norway Houseen, olimme jo warsin hyviä tuttuja heidän kanssaan. Me emme juuri paljoa ymmärtäneet heidän kieltään; heidän joukossaan sitä wastoin muutamat osajivat warsin hywin englanninkieltä. Nämä ne olivat meille tulkkaina, ja niin tultiin heidän kanssaan sangen hywin toimeen.

Heillä oli mukanaan tuolla mukawalla tawukirjoituksella painetuita wirsikirjoja ja Uusia Testamentteja, ja ahkeraan he niitä lueskeliwatkkin. Yhteiset hartaushetket kansan kanssa, jonka kieltä ei osaa, tekivät meihin ensi alussa omituisen waiikutuksen; mutta samalla oli niissä sanomaton wiehätys. Siikuttawaa kerrassaan oli nähdä,

millä syväällä hartaudella he pitivät jumalanpalvelustansa. Tarvasti he kuuntelivat, kun joku heidän keskusteustansa luki kappaleen Jumalan sanasta, ja huoiellisesti seurasivat minun sanojani, joilla tulkin kautta heille selitettiin luettua raamatunkohtaa.

Kauniina ja ylentävänä kajahtelivat ylistys- ja kiitosvirret, joita he lauloivat heleillä, soinnukkailla äänillään. Heidän kieltään emme hymmärtäneet, mutta sitenkin oli liikuttava nähdä heidän niin sydämellisellä hartaudella lähestyvän rukouksessa taivaallista Isäänsä, ja meistä tuntui, kuin olisi meille erityinen etu ja siunauksen lähde suotuna siinä, että yhdesjä heidän kansjansa saimme notkistaa polvemme ja lähettää yhdesjä heidän kansjansa rukouksemme taivaallisen Isän armoistuimen eteen, Hänen, joka hymmärtää kaikkia kieliä maailmassa, ja jonka edesjä kaikkein sydämet ovat avoinna.

Usein oli ympäristökin omiansa kohottamaan hartautta. Niinkuin ennen muinoin kansajoukkoja keräytyi Genesaretin meren rannoille, niin mekin näillä rauhaisilla rannikoilla tunsimme ruoilevamme Häntä, joka tänäkin päivänä on sama kuin silloin. Kun Winipegjärven aallot kimastelivat edesjäamme auringon paisteessa, kun sininen taivas kaareili päämme päällä, kun synkkä, tiheä aarniometsä kohisi takanamme, ja allamme seisoi järkkymätön mahtava granittikallio, — silloin tunsimme usein Hänen ihmeellisen läsnä-olonsa, Hänen, „joka ei asu käsilä tehdyissä temppeleissä“, — „joka puettaa itsensä walkeudella, niinkuin waatteella, — joka lewittää tairaant niinkuin peitteen, — joka peittää sen päällyksen wedellä ja menee pilwisjä, niinkuin ratasten päällä ja käy tuulen siipein päällä. Hän perusti maan perustuksensa päälle, ett'ei sen pidä liikkuman iankaikkisesti.“

Kolmas luku.

Tulo Norway House'en.

Wuonna 1868 heinäkuun 29 p:nä iltapuoleen saavuimme me Norway Houseen, jossa meidät sydämellisesti vastaan-otti herra James Stuart, Hudson Bay yhtiön ylin wirtamies tässä siirtolasja. Norway House on mainitun yhtiön tärkeimpiä kauppapaikkoja. Sinne kokoontuu vuosittain mainitun yhtiön wirtamiehiä kaufaisimmistakin seuduista tätä suunnattoman suurta waltakuntaa, päättämään erillaisista, tätä liikettä koskevista asioista. Sir George Simpson'in, yhtiön tarmokkaan ja jotenkin itsewaltaisen päämiehen, oli tapa matkustaa vuosittain tuo toista tuhatta kilometriä pitkä matka Montreal'ista tänne saakka, tapaamaan tällä hänen johtonsa alla olewia wirtamiehiä. Hän kulki tämän matkan tuohiwenheessä, pursimiehinänsä erinomaisen taitawia Profesi-indiaaneja. Norway Houseen keräytyi suunnattomat määrät turkifia, jotka sitten Hudsonin lahden kautta lähetettiin Englantiin.

Tämän hyvin hoidetun siirtolan ulkomuoto ja meidän ojaksemme tullut sydämellinen vastaan-otto teki meidän sanomattoman hywää pitkän, rasittawan matkan perästä. Warjinaijelle lähetyks-ajemalle oli täältä wielä 3 kilometrin werran, ja kiihkeästi paloi jo mielemme päästä wihdoinkin matkamme perille.

Ystävällinen herra Stuart waati meitä kumminkin jäämään heille teetä juomaan ja saattoi meidät sitten perille omissa wenheesjään, jota neljä rotewaa skottilaista ylämaan miestä oli soutamassa.

Rantaa lähetesjämme helähti korwaamme juloisia laulunsäweliä. Siellä pidettiin parhailaan keskiviikon iltakirkkoa, ja sieltä ne kuuluivat, nuo indiaanien äänet, jotka parhailaan wirttä weisajivat. Me terwehdimme näitä säweleitä hyvänä enteenä ja todistuksena siitä, kuinka ewankeliumi on woimallinen luomaan ihmisiin uutta sydäntä. Wasta moniaita vuosia sitten ei näillä tienoin kajahdellut kuin indiaanien rajua filjuntaa ja welhojen hirmuista ulwomista. Nyt täällä laulettiin ihania Sionin wirsiä; nyt täällä weisaji ylistystä Jumalalle kansa, joka elämällänsä todistaa kristin-uskonsa wilpittömyyttä ja oikeaperäisyyttä.

Lähetysstalossa lausui meille pastori Stringfellowin rouwa yhämelisjet tervetuliaiset. Pian senjälkeen saapui sinne hänen miehenjäkin, joka oli johtanut jumalanpalvelusta kirkossa. Me olimme täynnä kiitollisuutta Herraa kohtaan, joka armosjansa oli sallinut meidän onnellisesti päästä tänne saakka ja oli warjellut meitä moninaisilta waaroilta tällä matkalla, jota oli tehty maitse sekä wesitse, ja jota oli kestänyt kaksi kuukautta ja kahdeksantoista päivää.

Täällä me nyt olimme omalla työmaalla Ari-indiaanien maassa, jossa meidän siitä pitäin sallittiin työkennellä monta pitkää vuotta.

Herra ja rouwa Stringfellow olivat vielä pari päivää täällä, ennen lähtönsä Ontarioon. Mieluijasja keskustelussa fului aifa, ja monta hyödyllistä neuwoa ja opastusta minä siinä sain työhöni täällä puna-ihosten keskuudessa. Yfjetoista ajast'aikaa oli lähetysjaarnaaja

Stringfellow waimonsa kanssa ponnistellut ja vaikuttanut täällä pohjan perillä. Siunausta tuottavaa ja menestyksestä runjasta oli heidän työnsä täällä ollut, ja meidän oli iloista nähdä lähetystoimen olewan täällä niin hyvässä kunnossa.

Viitääsämme tänä ensimmäisenä iltana kotihartauden hetkeä, nousi ankara myrsky, kauheimpia, mitä milloinkaan olen nähnyt. Lähetystalo oli rakennettu lujista pölkkyistä, hywin tilkitty ja laudoilla vuorattu, mutta sittenkin se tärisi niin, että suuria kувia putoili seiniltä alas, parhailtaan ollesämme polwillamme. Yksi kuva putosi Stringfellowin päähän, ja teki sillä erää hartaushetkestä nopean lopun.

Rosfwille'n lähetys-asema Norway Housen läheisyydessä on lähetysjaarnaajan James Ewans'in perustama w. 1840. Se oli silloin ja on tänäkin päivänä vielä etewimpiä lähetyspaikkoja Amerikassa.

Tultuamme Rosfwilleen, riensi sinne indiaaneja, nähdäkseen uutta lähetysjaarnaajaa ja hänen waimoansa. He tervehtivät meitä sangen ystäväällisesti. Tulipa pakanallisiaakin indiaaneja omituisissa, firoisissa pukimissaan. Herttaista oli heidänkin tervehdyksensä.

Niin pian kuin mahdollista, ryhdyimme toimeemme ja koetimme ensi alussa saada yleisilmäyksen edessämme olewasta työstä. Monta ilahduttavaa tulosta jaimme nähdä edeltäjäimme ponnistuksista, mutta näimme myös, että paljo tehtävää oli meillekin jäänyt. Samalla näet kuin meidän kirkossa ja kristillisten indiaanien taloissa wirsiä ja psalmeja wiesattiin, samalla loukkasivat filmää ja korwaa wanhain welhosen ja tietäjän menot ja rajut huu-dot, joita jäesti heidän rumpujensa yksitoikkoiset kumahuksjet. Näitä ääniä kuului joka yö, ja niitä tuli kailta ilmanjuunnilta, läheisiltä saarilta ja niemiltä.

Ensimmäinen sunnuntai oli meille tietysti hyvin tärkeä päivä. Yhtä harras kuin meidän halumme oli saada nähdä seurakuntalaisiamme, yhtä suuri oli varmaan heidänkin uteliaisuutensa päästä näkemään uutta lähetys- jaarnaajaa. Pakanoita tuli kristittyjen mukana, kunnes kirkko oli ääriään myöten täynnään. Meidän oli hyvin mieluisia nähdä heidän arvokasta oloansa Herran huoneessa: ei naurua, ei kewytnielijien käytöksen merkkiäkään pyhäkössä. Heitä oli useampia jatoja, mutta he kun pehmeissä mokasiini-kengissään liikkuvat hiljaa kuin kiskat, niin ei heistä lähde neljänneksi ojafsikaan niin paljoa melua, kuin monestikin kuuluu siwistyneissä kristittyjen kokouksissa, missä on kymmenen kertaa vähemmin wäkeä koolla. Heidän laulunsa oli kerrassaan ihastuttawaa. Indiaanin laulusa on jotain omituisen wienoa surumielisyyttä, joka minua aiwan erityisesti wiehättää. Usea seurakuntalainen oli tuonut raamatun mukaansa. Kuultuansa, mikä raamatunpaikka tulee luettawaksi, löysiwät he sen warsin nopeasti, ja tämä osoitti, kuinka perehtyneitä he oliwat sen kirjan käyttämisessä. Metodistien wanhan tawan mukaan laskeutuivat he rukoillessaan polwillensa. He noudattawat yksinkertaisesti ja sananmukaijesti psalmistan sanoja: „Tulkaat, kumartakaamme ja polwillemme langetkaamme ja maahan laskekaamme Herran, meidän Uo- jamme eteen!”

Minun oli omi saada tulkikseni muuan kelpo indi- aani, nimeltä Timoteus Karhu. Hän oli wilkaskuontoi- nen mies ja oli monta hyvää palvelusta tehnyt kristin- uskon asialle. Wälistä, tulkitessaan minun sanojani heille, hän itsekin innoistui ewankeliumin sunatuista totuufista. Silloin saattoi hän kokonaan kiintyä ihanaan sanaan, ja silloin hän waltawasti ja kauniisti kehoitti weljiänjä was- taan-ottamaan sitä autuutta kuin heillä tarjona on.

Ulkaa voittaen, tarkasteltuamme oloja lähemmästi ja verratesjamme pakanallisia ja kristittyitä indiaaneja toisiinsa, näimme monta todistusta siitä, että ewankeliumi yhä edelleenkin on Jumalan voima autuudeksi, ja että se kaikilla, misjäs vastaan-otetaan, tuo mukanaan ei ainoastaan iloa ja rauhaa sydämiin, waan siivistyksen aineellisiakin siunauksia. Kristittyjä indiaaneja oli helppo tuntea paremmista asumoista ja ihmeellisestä muutoksesta heidän elämänsään ja käytönsensä.

Ennen pitkää huomasiimme selvään, että meidän piti moresissa suhteessa oppia lähemmästi tuntemaan indiaanin tapoja, ajatuksenjuoksua ja tottumuksia. Siitä yksi esimerkki. Herra ja rouwa Stringfellowin lähdon jälkeisenä päivänä tuli muuan vanha indiaanivaimo minun emäntäni luokse ja merkeillä ilmoitti olevansa kowin näljissään. Pöydällä oli suuri leipä, aimo palanen suolattua lihaa ja keitettyjä wihanneksia, kaikki tämä matka-ewaittemme jäännöksiä. Waimoni käwi jääli eukko parkaa, ja niinpä hän istutti hänet pöytään, leikkasi hänen eteensä juuren wiipaleen leipää, samoin lihaa, lisäsi vielä kelpo annoksen wihanneksia, ja juuren lasin teetä ja käski häntä aterioimaan. Yks kaks oli eukko syönyt kaiken, mikä eteen pantu oli. Sen jälkeen hän nosti hameensa liepeen, niin että siitä muodostui jonkunlainen tasku, otti pöydältä lihapalan, pudotti sen taskuun, ja samaa tietä meni leipä ja wihanneksetkin. Nyt nouzi hän ylös, kääntyi meihin ja sanoi: „No-nas-tu-mos-wi-nah“, mikä kristielessä on kiitoslause. Hywin suosiollisena hän läski sitten tiehensä, huolellisesti kantaen aarrettansa. Kummastellen me katselimme muijan menettelyä, emmekä sanoneet sanaakaan, ennenkuin hän oli tiesjään. Meidän täytyi wäkistenkin nauraa tätä hasjua tapausta, waikka näitten kadonneitten ruokawarain oli määrä riittää meille vielä

pariksi kolmeksi päiväksi, kunnes ruokavarastomme ennätää saapua. Perästäpäin, kun kummastellen ferroimme muille tällaisesta, meidän mielestä, ujoitelemattomuudesta, saimme tietää, että eukko oli vain noudattanut heimonsa sovelaisuuden sääntöjä. Tässä heimossa on näet tapana, että kun jonkun juhlan johdosta vieras kutsutaan aterialle, ja talossa on riittävästi elintarpeita, niin pannaan wieraan eteen runsas määrä ruokia. Tarfoituksena on, että vieras söisi, minkä juinkin jaksaa, ja ottaisi loput mukaansa. Juuri näinhän tuo eukko parhain oli tehnyt. Siitä pitäin panimme wieraamme eteen juuri sen verran kuin niukoista varoistamme kulloinkin riitti antaa pois.

Kerran tuli luokseni solakka indiaani, tuoden mukanaan kaksi lihawaa sorjaa. Meidän ruokavaramme kun siihen aikaan olivat jotenkin vähissä, ihastuimme me hywinkin ja kysäisimme häneltä, paljonko sorjat maksawat.

„Ei toki yhtään mitään!“ wastasi hän: „minähän toin nämä lahjaksi saarnamiehelle ja hänen emännällensä.“ Minä olin ihastuksissani tästä wentowieraan auliudesta meitä kohtaan, jotka wasta äskettäin olimme saapuneet tähän kaukaiseen maahan. Indiaani asettui nyt kohta mukawasti wieraaksemme, ja meillä oli täyhi työ ja tekeminen, wastatesiamme kaikkiin hänen uteliaisiin kysymyksiinsä. Waimoni täytyi panna syrjään käsitönsä ja soitella hänelle meidän pienellä melodionilla, joka häntä kowasti hauskutti. Hän jäi päivällisille ja söi toisen sorjan; toisen panin minä waimoni kanssa puolekkain. Iltapäiwänkin hän oli meillä, ja vähäisen warastomme rippeistä kokoonhaalittu illallinen sai kyllä kunnian tuta hänen hywää ruokahaluansa. Hän wiipyi yhä, kunnes joutui maatapanon aika. Silloin minä hienolla tavalla wiittasin sinne päin, että eiköhän hänen olisi aika

meinä katsomaan, onko hänen wigwaminja yhä entisellä paikallaan.

„Niin“, huudahti hän, „minähän odotan waan“.

„Mitäs te sitten odotatte?“ kysäsin minä.

„Minä odotan teidän lahjaanne minun tuomastani lahjasta.“

Nyt oli minulle asia selwänä. Minä menin ja toin jotakin, joka maksoi kymmenen kertaa enemmän kuin hänen sorsaparinsa, ja tyytyväisenä hän läksi pois.

Hänen mentyhänsä, me sanoimme toisillemme: „Tässä on opetus numero toinen. Jonkun ajan perästä kenties olemme oppineet tarkemmin tuntemaan indiaaneja.“

Tämän jälkeen emme enää ottaneet heiltä lahjoja vastaan, waan pakotimme heidät suostumaan kohtuulliseen makjuun kaikesta, mitä he tarjosivat tai kaupan pitivät.

Sumuntait aloitettiin pyhäkoululla kello 9. Kaikki pojat ja tytöt olivat saapuvilla; usein tuli sinne aika-ihmisiäkin. Lapset olivat tarkkaavaisia ja hiljaisia. Useat heistä osasivat pitkiä kappaleita raamatusta ulkoa. Melkoinen osa opetteli heidän kieleenjä käännettyä kateismusta. Hengellisiä lauluja he osasivat laulaa warsin kauniisti ja rukoilivat ääneen meidän aika-ihmisten kansja Herran rukouksen. Yhteinen jumalanpalvelus alkoi klo 1/2 10. Se toimitettiin aina englanninkielellä; wirret weisattiin kummallakin kielellä, samoin käwi raamatunpaikkain ja saarnan tekstin lukeminen. Hudson Bay yhtiön toimitusmiehet, jotka asuivat Norway Housessa ja samoin sinne sattumalta saapuneet wirkamiehet olivat säännöllisesti läsnä tässä aamu-jumalanpalveluksessa. Oli siellä paljon maan-asukkaitakin, sillä juuri osa indiaaneja ymmärtää englanninkieltä. (Meidän tarkoituksemmekin sitä paitti oli, että he sitä yhä enemmän oppisivat.) Iltapäiwällä oli sitten pää-jumalanpalvelus indiaaneja warten. Se

oli pantu käyntäntöön yksinomaan heidän tähtensä, ja juures ja arvossa he sitä pitivätkin. Namuijesja jumalanpalveluksessa käyttäytyivät he arastellen ja arvokkaasti, mutta iltapäivällä he weisajivat ihastuttawalla innostuksella, ja milloin sydän käski, silloin he riemuisalla „amenella“ empimättä wahwistivat kuulemansa sanan.

Raamatut oli heillä kirkossa mukanaan, ja miellyttävästi hiweli minun korwiani lehtien kahina, kun he haflivat ilmoitettua raamatunkohtaa joko Wanhasta tahi Uudesta Testamentista. Saarnaa ei seurakunta siellä milloinkaan pidä liian pitkänä. Hiljaa ja wakarwina astuivat ihmiset kirkkoon ja samalla arvokkaalla kunnioituksella he sieltä läksivätkin. Tohtori Taylor, yksi meidän lähetyshereetitämme, oli kerran, siellä käydessään, läsnä tällaisessa iltakirkossa, ja sen päätyttyä hän sanoi minulle: „Herra Young, jos kaikki tämän lähetystoimen hywäsyhdämiset kannattajat näkisivät sen, mitä minä tänään olen omin silmin nähnyt, niin ilomielin he antaisivat meille vuosittain kymmenentuhatta dollaria enemmän lähetystointamme warten indiaanien keskuudessa.“

Joka sunnuntai-ilta läksin kauppa-asemalle — kesjällä wenheessä, talwella koirapulkassa — ja pidin siellä jumalanpalveluksen pienessä kappelissa, joka sitä tarfoitusta warten oli siellä pantu kuntoon. Toisen jumalanpalveluksen pitivät kirkossa indiaanit itse. Heidän joukossaan olikin monta, jotka kykenivät pitämään warfin hyviä saarnoja; toiset taas osajivat hehkuwalla kaunopuhelaisuudella Raawalin tawoin kertoa kääntymisestänsä, hartaasti kehoittaen toijiansa etsimään sowintoa Jumalan kansja.

Wäliin saapui kirkkoon pakanallisia indiaaneja, ja warfin oudostuttawaa oli heidän käytöksensä, se kun ei suinfaan ollut Herran huoneen eikä pyhän päivän arvolle soweliasta. Ensi alussa minä kummastelin, kuinka mei-

dän kristityt indiaanit tietivät sellaista. Eräänä päivänä hämmästyin minä, nähdesjani erään vanhan Tapastonum nimisen indiaanin astuvan suurella rymyllä kirkkoon. Koristeitanja helistellen ja huutaen „ho! ho!“ astui hän jonkunlaisilla juoksuaskelilla kirkkoon ja juhlallisesti suuteli useampaa miestä sekä naisia. Nähdessäni, ett'eivät seurakuntalaiseni ole tällaisesta keskeytyksestä milänjäkään, katsoin minäkin parhaaksi olla siitä väliä pitämättä. „Jhon Tomin“ pyynnöstä hän istahti minua kuuntelemaan. Hän oli omituisissa koristeissa: rinnallaan iso peili, joka nuorassa riippui kaulasta. Paremmiin kuunnellaksensa minun sanojani, sytytti hän pitkän piippunsa ja tuprutteli siitä sawuja koko jumalanpalveluksen ajan. Haastelin sitten perästäpäin muitten kanssa tästä miehestä, jonka käytös Herran huoneessa oli ollut niin kokonaan toisenlaisia kuin heidän oma hiljainen, arvokas olonsa, mutta he vastasivat warsin huomattavalla, kristillistä rakkautta osoittavalla tavalla:

— Sellaisiahan mekin olimme ennen aikaan, yhtä ymmärtämättömiä kuin Tapastonum. Meidän pitää olla kärsivällisiä; kenties hänkin vielä antaa sydämensä Herralle. Käyköön kirkossa waan; kylläpä hän käy hiljaiseksi hänkin, joska saa valoa ylhäältä.“

Arki-iltoina pidettiin melkein aina joku jumalanpalvelus. Miisjä kävi indiaaneja milloin suuremmissa, milloin pienemmissä joukoin aina sitä myöten kuin he olivat kotosalla tai metsästysretkillään tai Hudson Bay yhtiön palveluksessa.

Erittäin suuren ilon aiheena oli meille se seikka, että niin monessa perheessä harjoitettiin kotihartautta. Herttaista oli illan hämärissä kulkea kylän läpi ja kuulla, kuinka niin monessa mökisjä perheen-isäntä ääneen luki pyhästä kirjasta tai rukoili, ylisti ja kiitti.

Neljäs luku.

Syömaalta.

Meidän kylän asukkaat olivat kristityitä. Ylt'ympäriällä asui pakanoita. Grotus näitten välillä oli silmään pistävä.

Kristityt indiaanit rakensivat itselleen, niin pian kuin siihen suinkin kykenivät, mukavan asunnon ja koettivat voimiansa myöten yhä kohota ja waurastua. Ulkoasulleenkin he olivat pakanoista edellä, ja hurstkasta mieltä seurasi säännöllisesti myös puhtauden aisti. Sunnuntaisin he olivat siististi puettuja, ja ihmetellen wieraskin kirkossa katseli tuota siroa, arwokasta joukkoa. Useimmat kääntyneistä wiettivät kunnioitettawaa, raitista ja rehellistä elämää, täten todistaen sitä wilpitöntä muutosta, joka uskon kautta Jumalan Poikaan oli heidän sisällisessä ihmisessään tapahtunut.

Simeisimpiä ja kalliimpia todistuksia heidän kääntymisensä perinpohjaisuudesta ja oikeasta laadusta oli tähdellinen muutos perhe-elämässä. Hauska perhe-elämä, keskinäinen rakkauts perheenjäsenten välillä oli ennen, pakanuuden aikana, ollut heille jotakin aiwan tuntematonta. Menkatsoa ja häpeällisellä tawalla pahoin kohdella äitiä, waimoa, sisaria — se oli ennen ollut heillä miehuuden merkinä niin miehissä kuin pojissakin. Kristillisyys teki kaikessa tuossa muutoksen: toisellaiseksi tuli ihmisten sydän sekä elämä, sen saimme alinomaa huo-

mata. Ewankeliumin saarna kohotti naisen hänen entisestä poljetusja tilastaan siihen korkeaan asemaan, mikä hänelle perheen piirissä oikeuden mukaan tulewa onkin.

Berta vuoti sydämeni usein, nähdesjäni oloja muutamissa pakanaperheissä. Nähdessäni noitten ihmisten luona — kejäisin wenheellä ja talwis-aikaan koirapulkassa — olen usein nähnyt, kuinka tuommoinen korkea, laiska metsämies tulla koifeltaa pihaansa ja mahtawalla äänellä tiuskaijee halkoja halkaawalle waimolleen: „Nouse ylös, koira! Mene minun jälkiäni myöten metsään ja käy kotia punapeura, jonka äsken ammuin. Mutta liiku liukkaasti, sillä minun on nälkä!“ Waimo siinä samassa metsään, mutta hänen askeleitaan jouduttaakseen, heittää mies vielä hänen peräänsä halon, jonka toinen sentään osaa onnellisesti väistää.

Kiiruimman kaupassa sieppaa nyt waimo monta jalkaa pitkän kantohihnan. Sen keskikohdalla on leveämpi paikka, joka kuormaa kannettaessa pannaan otjalle. Waimo kiiruhtaa sitten miehensä sukseenlatuja myöten metsään, kunnes löytää hänen kaatamansa punapeuran. Silloin hän sitoo hihnan toisen pään elukan takakoipeen, tietoo toisen pään sen kaulaan ja saa wihdoin suurilla ponnistuksilla otjansa yli kulkewan hihnalewyn avulla nostetuksi selkäänsä tuon raskaan elukan, joka wälistä painaa hywästikin 150—200 naulaa. Hengästyneenä saapuu waimo wihdoin kotia ja laskee taakkansa lattialle. Täällä ei hän kuule kuin tyhjä kääskijä petomaiselta mieheltään, joka pitää arwoansa alentawana i t j e kantaa ampumaansa saalista kotia, samalla kumminkin pitäen warjin miehettäänä kohdella waimoansa tuolla tawalla. Riittää jo siinäkin, että hän edes pysähtynsä kantaa kotia.

Suomatta wäsyneelle waimoparallensa hetkenkään lepoa, tiuskii hän jouduttamaan ruokaa, hänen kun muka

on nälkä. Waimo raukka on wäsymyksestä nääntymäisillään, mutta katkerasta kokemuksesta hän tietää, että mitä ankarin rangaistus häntä kohtaa, jos hän hetkijenkään verran wittasteleisi. Hän sieppaa skalpi-puukon, nylkee wikkelaasti peuran ja laskee mehuisia lihawiipaleita pataan. Pian on keitto walmiina hänen korkeutensa edessä, joka pöytäänsä kutsuies kutsuu muitakin miehiä ja poikia. Mieswäen syödessä on waimo paralla ensimmäiset lewähdyksen hetket. Hän istahtaa sinne, missä waimoilla, tyköillä ja koirilla on sijansa, ja siellä naiset ja koirat keskenänsä ottelewat puoleksi kalutuiosta luista, joita mieswäki, pilkallisesti nauraen, heittää heidän joukkoonsa!

Siinä yksi niitä surullisia kuwia, ja usein sain niitä nähdä, kohdatesjani matkoilla sellaisia indiaaneja, jotka eivät wielä olleet vastaan-ottaneet ewankeliumia.

Kun indiaaniwaimo tulee wanhakki ja heikoksi, silloin on hänen tilansa warsin wiheliäinen. Niin kauan kuin hän jaksaa tehdä työtä ja ponnistella, siedetään häntä kuin mitäkin wälttämätöntä pahaa, mutta wanhasta ja heikosta waimosta ei kukaan pidä wäliä; häntä halweskitaan, usein he hänet hengiltäkin ottawat.

Serran saarnasi muuan lähetyssaarnaaja pakanallisille indiaaneille seuraawista Wapahtajan sanoista: „Tulkaat minun tyköni kaikki, jotka työtä teette ja olette raskaatetut, ja minä tahdon teitä wirwoittaa.“ Hän puhui saarnassansa työstä ja kuorman kantamisesta elämässä, puhui siitä, kuinka kaikkien ihmisten pitää ponnistella ja waiwaa nähdä. Tuostapa mieswäki närkästyi. He kooontuimat saarnan perästä yhteen, purkaakseen mielipahaansa, ja sanoimat muun muassa: „Menkää puhumaan tuollaista affawäelle. Nehän ne saawat kaikki raskaat työt tehdä ja kuormia kantaa. Heidän se on asia, eikä miesten.“

Pienesjä indiaani-siirtolassa Winipegän järven kolk-
kiverrannalla asui muuan indiaanien päällikkö, nimeltä Mu-
kuvusu, joka kylmän hartunnan jälkeen oli kirstautunut
kuolijaksi vanhan äitinsä ja polttanut hänen ruumiinsa
poroksi. Syhteen-alaisena tästä julmasta työstä hän
sydämättömästi selitti muorin muka olleen niin vanhan,
ett'ei hän enää edes kyennyt panemaan pauloja kanineille
eikä kalallakaan käymään. Vastusta hänestä waan oli;
„siksiä kirstutin kuin kirstutinkin.“

Sellaisia esimerkkejä saattaisin kertoa lukemattomia.
Todellakin: „Julmuutta on pahan armeliaisuuskin“.

Kuinka ilahduttawana vastakohtana näille jurulli-
sille oloille pimeässä pakanuudessa ympärillämme olikaan
kääntyneitten indiaanien onnellinen perhe-elämä! Mitä
sydämellisin wäli wallitsi perheenjäsenten kesken. Wai-
molla oli oikeudenmukainen asema, ja häntä kohdeltiin
hellästi. Näissä kristillisissä perheissä suotiin wanhoille
ja sairaille paras sija majassa ja parhaat palat.

Kirkossa kohtasi minua usein liikuttawa ja ilahdut-
tawwa näky, joka sekin selwästi todisti ewankeliumin uu-
distawasta woimasta. Se tapahtui silloin kuin kirkon-
palwelija awasi kirkon owet selkoseljälleen kahdelle nu-
relle miehelle, jotka käsiwarjillaan kantoiwat wanhaa äi-
tiänjä Herran huoneesen. Huolellisesti he tukiwat häntä
jumalanpalweluksen aikana ja kirkonmenojen päätyttyä
kantoiwat hänet jälleen yhtä hellästi ulos. Tällainen
käytös ei saattanut olla muuta kuin ewankeliumin wai-
kutuksen hedelmää. Ennen aikaan ei noitten nuorukaisten
luonnollinen, ylpeä mieli olisi mointa tietänyt; ennen he
olisiwat kuolleet kuin ruvenneet osoittamaan sellaista rak-
kaudenpalwelusta naiselle, waikkapa omalle äidilleenkin.

Näkyjään ei indiaanitarten elämä kristillisissä per-
heissä enää ole orjuutta. Seilläkin on onnellisia hetkiä,

joista he osaavat iloita. Ei ole heistä mikään niin mieluisata, kuin kiidellä kewäällä menheessä wälkkyvien aaltojen poikki. Wäliin liittyy huviin hyötykin, ja niinpä he tullessaan tuovat forsan ja toisenkin, lisäksi perheen ruoka-aittaan. Indiaanitytöt ovat nimittäin yhtä taitawia pyssyn pitelemisessä niin kuin airojenkin.

Viides luku.

Wenhematkoja.

Esimiehiltäni olin saanut käskyn lähteä niin pian kuin suinkin Oxford House'n lähetyks-asemalle ja kaikin_voimin koettaa panna sen jälleen kuntoon.

Lähetystoimi oli takawuosina menestynyt siellä erittäin hyvin. Jackson Bay'hin oli rakennettu kirKKo ja lähetystalok, ja paljo indiaaneja oli kääntynyt kristin-uskoon. Ryhä oli kumminkin liian loitolla Hudson Bay yhtiön siirtolasta, jossa indiaanit käiwät turkisten kauppaa, ja jonne heitä luonnollisestikin runsaissa määrin kokoontui. Lähetystoimi Oxford House'ssa oli monta vuotta peräkkäin ollut kotimaisten opettajain hallussa, mutta warjinaisen lähetyksaarnaajan puute oli käynyt yhä tuntuwammaksi, ja asema oli joutunut rappiolle.

Ryhdyttyäni kaikkiin tarpeenmukaisiin toimiin, jotta työ Norway House'ssa saisi häiritsemättä jatkua, läksin matkalle pienessä wenheessä, mukanaani kaksi kristittyä indiaania, niistä toinen tulkkina. Nyt oli minun enji kertaa tarkemmin tutustuminen näihin ihmeellisiin, pieniin wenheisiin.

Tässä awarassa, wiljelemättömässä maassa, joka on täynnä laajoja järviä, wuolaita wirtoja ja monimutkaisia puroja, on tuohiwenhe kaikkein mukawin kulkuneuvo. Wenhe on noitten pohjoisten seutujen indiaaneille samaa

kuin hewonen hänen joutaiselle weljellensä perioilla tai kameli Arabian erämaan paimentolaiselle. Muita teitä ei tässä maassa ole kuin nuo laajalle haaraantuneet, usein petolliset wesiwäylät, ja siksi on wenhe siellä maan-asukkaalle aivan wälttämätön apuneuvo. Tuohiwenhe on kaikkein kewein alus, mutta ottaa lastia niin paljon, kunnes laidat owat melkein wedenpinnan tasalla. Indianain taitawan käden johtamana — ja indiaanilla ei ole lainurina wertaistansa misjään — tottelee tuo wenhe hänen aironsa pienintäkin liikahdusta, niin että wälistä tuntuu kuin se olisi eläwä, järjellinen olento. Toisinaan on melkein mahdoton uskoa todeksi, nähdesjään, mitä he näillä wenheillä aikaan saawat ja mitä kaikkea niissä kuljettawat. Mutta kun ottaa lukuun, että monikin metsämies wiiden kuukauden kuluesä niin sanoakseni asuu tuosja alufjesjaan, niin ei asia enää ihmeeksi lyö. Päiwällä se kuljettaa häntä wetten yli; öisin hän makaa siinä tai sen alla. Koskia ja wesiputouksia kun on tuhkatihessä, täytyy wenhettä usein kuljettaa maitse, ja siksi sen täytyy olla niin kewyt, että mies mukawasti jaksaa kantaa sen pääläellaan. Tuhansia kilometrejä olemme me, iloista sanomaa saattaen, kulkeneet tuollaisessa purressa indiaaniheimoista niin toiseen, jotka eläwät hajallaan suunnattoman juurilla aloilla. Peninkulmia olemme kulkeneet jokia ja wuolaita wirtoja myöten hamaan suureen Wininipegiin tai muihin suuriin järwiin, ja niitä niin kauas, että rantoja enää tuskin näki. Usein uhkasivat waahtopäät aallot niellä meidät helmaansa, usein tuntui kuin oikulliset tuulenpuuskat ja myrskyt meidät tuohon paikkaan tuhoaisivat, mutta minun uskolliset, harjaantuneet pursimieheni olivat waarojen koulun käynnyttä wäkeä. Heidän tarffa näkönsä, oikeat päätelmänsä ja liikkeittänsä nopeus sai heidät joka kerta tekemään juuri niin kuin tehdä

piti. Populta pääsin minäkin jo niin pitkälle, että olin menheessä kuin kotonani. Jumalan avulla olen minä tehnyt monta monituisia matkaa sellaisiin seutuihin, mihin ei millään muulla tavoin olisi päästy, paitsi kenties talvella koirapulkassa.

Taitavia wenhemestareita on harvassa, ja siksi pä todella hyvät wenheet ovatkin erittäin haluttua tavaraa. Niin keweä ja rauška kuin tällainen indiaanilais-wenhe onkaan, kysyy sen rakentaminen paljon älyä ja oweluutta. Ensimmäkin on tuohen kiskonta toimitettava hyvin juurella huolella. Koivun kylkeen tekee indiaani ensin pitkän, koftijuoran wülteen, ja senjälkeen alkaa kiskonta. Terävällä puukolla hän irroittaa tuohen pitkin koko wülteen pituutta yhtenä ainoana lewynä, jota sitten on hyvin huolellisesti pideltävä, se kun on hyvin haurasta ja helposti halkeilevaa.

Wenheen runko tehdään kernaimmin sedripuusta. Meidän pohjoisissa seuduissa ei jedri enää menestynyt; siksi käytettiin enimmäkseen hienoksi halottua petäjää. Tuohilewyt neulotaan toisiinsa lehtikuusen tai balsamikuusen juurensyillä, ja samoin ne sitten kiinnitetään wenheen runkoonkin. Sitä warten liotetaan juuret ensin wedessä ja kaawitaan, niin että ne tulewat notkeiksi kuin ohuet nahkahihnat. Kun tuohet on neulottu kiinni, saadaan wenheelle asianmukainen muoto ja kestäwyys siten, että hienot petäjälüistat sijoitetaan kulin paikkaansa. Sen jälkeen tiivistetään saumat ja heikommät paikat terwalla, jota indiaanit polttawat petäjän ja balsamikuusen juurista.

Wenheen wedenpitäwäisyhydestä pidetään hyvin tarffa huoli. Se ripustetaan useampia kertoja kahden puun wäliin ja täytetään wedellä. Kaikki ne kohdat, mistä wettä wähänkin tihkuu, pannaan tähdelle ja tiivistetään, sittenkuin wesi on wenheestä kaadettu pois.

Wenheet ovat sekä muodon että ko'on puolesta hyvin erillaijet eri heimoilla. Minua huvitti huomata, kuinka wenheitten muoto oli aina sovitettu eri wesiistöjä myöten. Suurimmat ja kauniimmat wenheet oli ennen Mlajärwen indiaaneilla, tämä sumnaton sijämeri kun waatii erittäin suuria ja lujia aluksia. Nämä niin sanottut „ijot pohjoiswenheet“ olivat 12—20-hankaisia ja wetiwät kaffi, mitäpä kolmekin tonnia.

Ennen wanhahan, jolloin useampia yhtäitä kilpaili festenään turkiskaupassa, oli näillä isoilla aluksilla suuri merkitys. Niinä aikoina, jolloin noilla laajoilla pohjoisilla järwillä ei vielä ollut höyrylaimoja eikä edes isompia purjealusiaakaan, olivat nuo suuret wenheet yksinomaa käytännössä. Karniometsäin kallis-arwoisilla turkifilla lastattuina ne suuntasivat kulkunsa Ottawaan ja pitkin tätä suurta wirtaa hamaan Montrealiin asti.

Sir George Simpson, Hudson Bay yhtiön tarmokas ylijohdaja eli kuvernööri, waikka samalla mies omawaltainen ja periaatteita wailla, kulki tällaisessa wenheessä koko matkan Montrealista Ottawa wirtaa alas ja Nipisjingin järwen yli aina Drjönlahteen saakka ja sieltä Mlajärwen poikki Donner Bay'hin. Sieltä hän wäsymättömällä kestäwyhdellä jatkoi matkaa sijämaahan Metäjärwen yli, monimutkaisista Winipegini jokea myöten alas samannimiselle järwelle, jonka hän joka wuosi kulki päästä päähän, wälittämättä sen tuhoisista wihureista ja myrskyistä. Hän teki näitä matkoja, walwoakseen tuon suurimman turkis-yhtiön asioita ja johtaakseen sen liikettä. Hänen haukanilmänsä näki kaikkialle, ja hänen omituisen persoonansa vaikutus ilmeni liikkeen pienimmisjähin haaroissa. Hänen kuuluija irokasilainen laiwawäkenensä jäilyy yhä vieläkin kansan tarinoisja, ja tänäkin päivänä kuulee nuotioilla siellä peräpohjan seuduisja ihmeellisiä kertomuksia heidän kestäwyhdestään ja taitawuudestaan.

Kuin pian sentään kaikki muuttuu tässä maailmassa toisellaiseksi! Nykyaikana, jolloin suuria höyrylaivoja kulkee melkein kaikilla isommilla vesillä täällä, ei ottaisi uskoaksensa, että on olemassa ihmisiä, jotka vielä muistavat kuvernöörin kulkua tuohiwenheessä Montrealista Winipegiin asti!

Me läksimme matkalle Oxfordin asemaa kohti syyskuun 8 p:nä. Tämä matka, enemmän kuin 320 kilometriä pitkä, käy autioimpien seutujen kautta, mitä suinkin saattaa ajatella. Siitä pitäin kuin matkalle läksimme, siihen asti kuin olimme perille saapuneet, emme nähneet yhtään ainoata asuntoa, — paitsi majawain rakentamia pesiä. Meidän matkamme kulki mitä erillaisimpia, ihanarantaisia järviä, jokia ja puroja myöten. Milloin ei myrsky ollut esteenä, jouduimme 80, jopa 90:kin kilometriä päivässä. Yön tullen rakennettiin leiri rannikolle, ja oli siinä wälistä warjin hauskaa ja romantillista. Toisin wuoroin taas oli hauskuus tiesjään, kun myrsky raiwosi ja päiväkaudet saimme olla niin läpimärkiä, ett'ei kuivaa paikkaa ruumiissa missään.

Milloin ilma vähänkin sallii, lähdettiin matkalle aamulla aini warhain ja joudettiin mikä suinkin jaksettiin, sillä eihän milloinkaan osannut olla warma, ett'ei äkkiä wastatuuli matkaa keskeytä. Moniwaiheista oli matka Oxford Houseen. Piti soutaa wäliin isojen, toisin wuoroin pienten järwien yli. Wälistä, kun tuuli oli myötäinen, tekaisivat indiaanit purjeen jostakin peitteestä ja finnittiwät sen airoon. Silloin jouduttiin nopeata wauhtia. Wäliin kuljettiin leweitä, kauniita wirtoja ja wuoroin taas kaislarantaisia pieniä puroja myöten. Yhdeksän fertaa täytyi meidän fantaa wenhettämme, fiertääksemme korkeita koskia ja putouksia. Toinen indiaaneista silloin fantoi wenhettä päälaeliaan, toinen kuljetti seljäsjään

ewäitä ja mafuuwaatteita. Minun matkakapineitani oli kaffi pyssyä kruuteineen ja luoteineen, kaffi kattilaa, säkkinen vaatteita ja kääröllinen firjoja, indiaaneille jaettava. Mahdoton oli minun käsittää, mitenkä indiaanit näillä maataipaleilla jaksoiwot juosta niin nopeaan. Usein oli polkuna wain kapea, jyrkän granittikallion ulkonewa järämä. Toisinaan käwi tie oikullisten soitten ja rämeitten halki, mutta heistä se näytti olewan yhdenkewää. Eteenpäin he wain kulkiwat, astuen indiaaneille omituisin huojuwin askelin, niin että minä piankin jäin heistä jäljelle. Monet kerrat kesti tällaisia taipaleita useampia kilometrejä, ja matka kulki niin peräti outojen seutujen halki, ett'ei ollut mitään, jota myöten olisi ojanut tien suuntaa merkitä. Vähdettyämme tämmöiselle taipaleelle, seurasin minä indiaanejani niin kauan kuin warmasti tiesin pysyväni oikeassa suunnassa. Jäljiltä esihytyäni pysähdyin ja odotin maltillisesti, kumnes toinen tai toinen uskollisista towereistani, kannettuaan kuormanja määrättyyn paikkaan, palasi minua noutamaan. Ripeästi hän sieppasi minun kantamukseni ja läksi rientämään eteenpäin, ja olipa minulla silloin, tyhjillänikin, täysi työ ja tekeminen pysyä perässä.

Oxfordin järwi on ihanimpia ja kuwan-omaisimpia, mitä milloinkaan olen nähnyt. Se on 40—50 kilometriä pitkä ja useampia kilometrejä leveä. Saaria siinä on ruusaasti, mitä erillaisimpia muodoilleen. Wesi on niin selkeätä, että saattaisi luulla sitä kirffaakfi, raikkaakfi ilmaffi. Pimian raswathyynnä ollessa, kuulua sen pohjamon ta syltä sywältä, ja silloin näkee siellä isoja kaloja uiskentelemassa.

Sterran käwin Oxfordin järwellä yhdesjä lähetykseuramme sihteerin, kaunopuheliaisuudestaan kuuluisan tohtori Sachlin Taylorin seurassa. Tarfoituksemme oli käydä

niiden indiaanien luona, jotka pyhätävät metsänriistaa tämän järven rannoilla ja kalastavat sen weisissä. Matka sinne ei ollut kaikkein hauskimpia. Sade oli kastellut meidät läpimärjiksi, ja moskitos-hyttysistä oli meillä ollut paljo kiusaa. Ne waiwasiwat matkakumppaliani niin ankarasti, että hän ääneensä waikeroi joutuneensa maahan, jossa tuollaisia inhottavia itikoita wiihsee. Eräänä yönä kuulin hänen, epätoivoisesti farfoitellessaan heitä pois, wihdoin warfin painawasti lausuwan: tämän warshyn:

„Täpö täynn' niit' on ilma, niist' taivaskin mustuu,
Kirousta ne on tämän läntisen maan!“

Päästyämme Oxfordin järvelle, jättiwät nämä kiusanhenget meidät joksiin aikaa rauhaan.

Murinko tuli esille piilostansa ihanana, ja meillä oli muutamia päiviä mitä herttaisin ilma. Tohtori oli jälleen hyvällä tuulella ja nauroi, kun minä, häntä kiusotellakseni, hänen omilla mehukkailla sanoillansa kuwailin tämän maan tilaa.

Ne kuljimme kahdesja wenheessä, soutajina neljä indiaania Norway Housesta. Tohtori oli innokas onkija, ja niinpä hän päätti wiettää aamupäiwän siinä paikassa, jossa olimme olleet yönä, ja koetella onneansa. Hänen ensimmäisenä saaliinansa oli komea, kolmatta jalkaa pitkä hauki. Mitä runsaammin saalista nousi, sitä juuremmaxi kaswoi hänen innostuksensa. Hänen kaunopuheliaisuutensa läksi koskena kohisemaan, ja kummastelten katseluwat häntä indiaanit, hänen ylistellessään ihastunein sanoin tämän järven ja saarten, wetten ja taivaan ihanuutta.

„Malttakaas hetkinen, herra tohtori“, sanoin minä. „Minäpä lisään tämän takamaan ihanuuteen vielä jotain, joka on olewa mieluista teidän taiteelliselle filmällemme.“

Minä käskin kahden kauniin, solakan indiaanin joutaa toisella wenheellä hiljaa ulos rannasta erään saaren päähän, jossa rouhujet kalliot kohoilivat kirkaasta, läpikuultavasta syvyydestä, huipuillansa petäjiä ja balsamikuusia somissa ryhmissä. Minun käskystäni laskiivat he, sinne tultuansa, ongenšimat weteen ja sittenkuin olivat asettuneet siroon, kuwan-omaiseen asentoon, joka oli tähdellisessä sopuoinnussa heitä ympäröiwän luonnon-ihannuuden kanssa, käskin heidän olla ihan liikkumatta, kunnes viimeisetkin wenheen tekemät wireet weden pinnalla olivat kadonneet. Silloin huudahti tohtori:

„Ujein ja paljon minä olen kulkenut Amerikan jäättiläisjärvillä. Olen nähnyt Tajo wirran kaikessa kristallimaishesä kauneudessaan. Olen soutanut Bosporon yli ja purjehtinut felufassa Niilin wirralla. Venetšian kanawilla on mua gondoli kannellut; olen haahdesä kulkenut Galilean meren yli ja Jordanin joella. Monessa maassa olen matkustellut ja monta harwinaisen ihanaa paikkaa nähnyt, mutta tällaista kuua ei silmäni vielä ole saanut katjella!“

Ei ole sen koomin tämä järwi minulle milloinkaan esiintynyt niin waltawan kauniina kuin silloin.

Tällä samalla järvellä olemme saaneet taistella raiwoawia myrskyjä vastaan, jolloin aallot owat olleet nielemäisillään meidät. Kerran, kiidellesjämme saaresta saareen, niin hywin kuin laatuun käwi, ja yhä pöhytellen rannikon suojassa mikäli mahdollista, törmäsimme terävään kallionkieleen, joka puhkaiši meidän wenheesen ison rei'an. Epätoiwon woimalla täytyi turwautua airoihin, emättääksemme hengissä rannalle. Sinne päästyämme, oli wenhe puolillaan wettä, erwäät ja peitteet olivat liformärkinä. Kiiruimman kaupassa tehtiin walkea, sulatettiin wähäsen pikeä ja tukittiin sillä reikä. Ja sitten jälleen eteenpäin.

Talwella piti pakkasten kuningas tämän järven jäätyneellä pinnalla huimaa temmellystään. Rauheita waiwoja saivat siinä silloin kofea niin ihmiset kuin koiratkin. Gräänä talwena ei minun kaswoisjani ollut yhtään paleltumatonta paikkaa, niitten kun alinomaa täytyi olla alttiina armottoman wiiman wihoille. Siinä eivät auttaneet mitkään keinot eikä werhot, joilla koettelin suojata itseäni, päästäkseni eteenpäin kulkemaan, — ajamista ei ollut moisesja pakkasessa ajattelemineenkaan. Menä, posket, otja, jopa huuletkin paleltuiwat, ja monta päivää vielä perästäkinpäin sai niitten tähden kipuja kärsiä. Guffy, paras newfoundlandilainen koirani, oli palelluttanut kaikki neljä jalkaansa, ja haawoisja oliwat Jack'infin jalat useamman päivän. Uskolliset indiaanini saivat kärsiä hekin, ja yhtä mieltä olimme siitä, että Oxfordin järwi on kylmimpiä seutuja, mitä on olemassa, ja sen talwiset myrskyt paljoa tuskallisemmat kuin moskitos-hyttyset kesällä.

Oxfordin järwen indiaanit owat kauniinta rotua kofe luoteisella alueella. Suuri oli iloni joka kerta kuin käwin heidän luonansa, nimittäin säännöllisesti kerran kesällä wenheellä ja kerran talwis-aikaan koirapulkassa. Herra siunasi näitä matkojani. Seurakunnan wanhat jäsenet saivat rohkaistusta ja wirkistystä saarnasta ja P. Ghtoollisesta. Muutamat pakanat taipuiwat hylkäämään entisen elämänsä, ja kristin-usko sai yhä enemmän jalansijaa heidän joukossansa. Vähetyssaarnaaja Brooking ja hänen jälkeläisensä, oppinut ja uhrautuwainen lähetyssaarnaaja Corin German, owat tällä yksinäisellä asemalla tehneet siunattua työtä. Nykyjään on siellä sielunpaimenena indiaani-pappi Edward Papanakis.

Ensi kerran kohtasin tämän Edwardin monta vuotta sitten. Hän oli silloin kewyhtmielinen, syntien waltaan

waipunut mies. Kerrankin hän hyökkäsi juomuspäisjään lähetystaloon ja uhtasi tappaa minut. Totuuden sana se kumminkin raiwasi itselleen tien hänen sydämeensä, ja ilokseni sain nähdä hänen seisovan ristin juurella, nöyränä rukoilemassa armoa. Hänen sydämensä rukous tuli täytettyksi. Herra on häntä suunnut ja wienyt woimasta woimaan, ja nyt hän julistaa autuaaksi tekewää totuutta maammiehilleen Oxfordin asemalla.

Sitä mukaa kuin „makedonilaisia kutsuja“ alkoi minulle tulla yhä enemmän ja enemmän, sitä mukaa käwiwät kiertomattkanikin yhä laajemmiksi, ja siiskipä olin matkoilla hywin usein.. Wenheeni laskeettiin jo aikaisin kewäällä wesille, ennentuin juuret jäälautat wielä olivat kadonneetkaan. Jäälauttain wälisiä wäyliä myöten filloin soudeltiin, tierrellen ja kaarrellen, ja usein oltiin kowasjakin waarassa. Tällaisella matkalla jouduimme kerran sellaiseen paikkaan, jossa kilometrejä awara jääkenttä lewittelihie edessäimme. Ei ollut kuin kapea wesijola, jota myöten saattoi kulkea. Kiihkeitä kun olimme pääsemään eteenpäin, päätimme lähteä koettamaan tätä tietä, ja niinpä soudettiin sitä minkä woimia riitti. Soutajina oli minulla kaksi kokenutta indiaania, enkä siis ollut huolisfani, waiikka odotinkin jotain uutta seikkailua. Ja se odotus tähttyikin perinpohjin.

Me toivoimme tuulen laajentawan wäylää, jolloin päästäisiin awoweteen, mutta pari kilometriä kuljettuamme, huomasiimme kauhuksemme, kuinka jäät alkawat weskalleen, mutta warmasti painua yhä lähemmäs meitä. Noisja suurisja 4—6 jalan paksuisisja lohfareisja näkyi olewan kylliksi woimaa musjertamaan rikki suurenlaisenkin aluksen; meidän hauraalla weneellä niin muodoin ei ollut juuri toiveita päästä eheänä tästä palkkäästä.

Selwää oli, että meidän täytyy hypätä jäälle, heti

kuin lohkareet lyöivät yhteen. Mutta kuinka sitten käy? Mihinmä me joudumme uiskentelevalle jäälautalla ilman wenhettä, kaukana mannermaasta?

En kumminkaan wirkkanut mitään, koska indiaanitfin näyttivät olevan hywin wälinpitämättömiä. Soussin waan woimaini takaa ja odottelin mitä tulewa oli. Jäät läheniwät meitä lähenemistään. Ei ollut wäylä enää wiittäkään kymmentä jalkaa leweä. Takana se oli jo mennyt umpeen. Me kuulimme noitten suunnattomien lohkareitten ryskien ja pauhaten iskewän yhteen. Nyt ei ollut wäylää enää kuin parikymmentä jalkaa. Miehät joutiwat joutamisestaan ja minä yhtä tahtia heidän kanssaan. Kun jäät oliwat niin lähellä meitä, että niihin mukawasti ulottui kädellä, wirkkoii toinen indiaani lewollisesti minulle:

„Pastori, antakaas toinen airo minulle.“

Minä ojenjin sen hänelle kiiruimmiten. Hän pisti sen yhdesjä oman aironsa kanssa weteen wenheen alle, wieläpä niin, että aironlapa tuli nähywiin wenheen toiselta puolen, hiukan wedenpinnan yläpuolella. Toinen indiaani teki samoin omalla airollaan, mutta päinwastaiseen suuntaan. Melkein heti sen jälkeen hyökkäsivät jäät kummaltakin puolelta meidän kimppeumme, mutta aironlawat, ollen korkeammalla jäänpintaa, tuliwat siten hetkeiseksi jään päälle. Tätä oliwat kylmäweriset, kelpo indiaanini tarkoittaneetkin. Nythän heidän airoillaan oli tukipaiikka, ja lauttain yhä käydesjä lähemmäs toisiaan, nostiwat he warowasti airoja toisesta päästä, samalla kohottaen wenettäkin yhä ylemmäs, ja kun lautat wihdoin ryskähtiwät wastatusten, silloin olimme mekin wenheimme jäällä. Tuo hauras astia ei ollut saanut pienintäkään wammaa. Me hyppäsimme nyt kiireimmiten weneestä ulos ja kannoimme sen kauas pois. Tuokion

kuluttua hyökkäsivät jäälautat, sillä kohdalla, mistä olimme nousseet, sellaisella voimalla yhteen, että jää vain sirpaleina sikoili joka haaralle. En saattanut olla lausumatta ihmettelyäni ja kiitollisuuttani uljaille wenhemiehilleni. Jonkun aikaa ponnisteltuamme, päästiin mantereelle, jossa kärsivällisesti odottelimme, kunnes tuuli ja päivänpaiste oli hajoittanut jäät, ja meidän kävi jälleen jatkaminen matkaa.

Palatesfamme tältä matkalta, joka Jumalan armon kautta oli ollut warsin runjas tuloksilleen, huomasiimme kyllä, kuinka perin hankala on kulkea moisesa rauhassa alufjesa kuin tuohiwenhe, sellaisella myrskyhjellä järvellä kuin Winipeg. Ilma kun oli hywin epävarma, tähtyi meidän soutaa niemestä niemeen. Päivällistä me söimme eräässä paikassa, jota indiaanit nimittävät Montrealin niemeksi, ja läksimme sieltä soutamaan „wanhaa Norway'n nientä“ kohti. Järvenselkä kun tällä kohtaa on warsin laaja ja suojaton, ja kun synkät pilwet uhaawina peittivät taiwaan, läksimme soutamaan minkä suinkin jaksomme. Oli vielä moniahta kilometri rantaan, niin jo puhkesi raju-ilma. Myrsky yltyi ylthymistään, ja pian keikkui wenhe korkeilla, lakkapäillä laineilla. Purjimieheni olivat tottunutta wäkeä, sikjipä ei tässä mitään pelkoa ollut, mutta taitavuutta siinä kumminkin tarvittiin, pyyhäksimme kaatumatta noilla jättiläis-aalloilla, jotka emmen pitkää olivat yhtä juuria kuin waltamerellä. Tuohiwenhe on omituinen alus ja kysyy ohjaajaltaan tällaisessa myrskysjässä warsin taitavaa kättä.

Nopeasti kuljettiin eteenpäin, kohoten huiman korkean aallon harjalta toiselle, aina tarffaa huolta pitäen, ett'ei joku ärjyvä aalto äkkiä kohtaisi meitä waromattomina ja kaataisi wenhettämme kumoon. Tuossapa tulikin tarwattoman iso aalto, ja tälläkin kertaa onnistui meidän

päästä sen waahtoijalle harjalle. Mutta kun siitä piti laskea sen toista kувetta alas, kiiti keweä alufsemme sel- laista wauhtia kuin keltka jäämäkeä. Päästyämme aal- lon pohjalle, paiskautui wenhe niin kamalalla woimalla weden pintaa vastaan, että tuohiwerho halkefi laidasta toiseen. Wesi tietysti hurjana hulmuamaan wenheesen. Mitä kiwaammin me soudimme, sitä huimemmin sitä tulwasi sijään, sillä soutajain liike puristi aina wenettä kokoon, jolloin halkeama yhä laajeni. Kiiruimmiten kierz- fin minä peitteen käärölle, sowitin sen halkeamaan ja käwin polwilleni sen päälle, pitääkfeni sitä yhdesjä kohden. Keulamies heitti aironsa pois, sieppasi kattilan ja alkoi woimainsa takaa luoda wettä ulos, sillä wälin kuin perä- mies ja minä wenheen keskellä soudimme henkemme edestä. Me käänjimme wenheen „Hämähäkkien saaria“ kohti, jonne oli kolmatta kilometriä, ja ankarain ponnistusten perästä pääsimme wihdoin yhteen niistä, mutta silloinpa wenhe olifin jo puolillaan wettä.

Taistellesjamme henkemme edestä ja nähdesjamme, kuinka purttamme heitteli raiwostuneen meren aalloilla sinne tänne, käsitimme paremmin kuin milloinkaan ennen Dawidin sanat 107:nessä psalmissa niistä, „jotka haaf- silla meressä waeltawat“ . . . „ja he meniwät ylös tai- wasta kohden ja meniwät shwyhyteen alas, että heidän sielunsa ahdistuksesta epäili; että he horjuiwat ja hoi- perteliwat kuin juopuneet ja ei silleen neuwoa tietäneet; ja he huusiwat Herraa heidän tuskijsansa.“

Suimme sellaiseen kohtaan, missä muuan granitti- kieleke wähitellen laskeutuu weden alle. Siinä soudimme ylös niin pitkälle kuin mahdollista oli. Sitten hyppä- simme maihin ja wedimme wenheen kokonaan kuiwalle. Kiireesti nyt otettiin kostuneet peitteet ja ewäät ulos, ja wenhe kaadettiin kumoon. Nyt wasta, katsellesjamme

tuota leweätä halkeamaa wenheen pohjalla, näimme, kuinka suuressa vaarassa todellakin olimme olleet, ja kuinka ihmeellistä pelastuksemme oli. Ja silloin saatoimme me iloisella suulla ylistää Herraa Hänen hyvyytensä ja armonsa tähden ihmislapsia kohtaan. Heti tehtiin walkea ja sulatettiin pikeä, jota matkalla aina pidetään mukana. Halkeaman yli pantiin kiehuvasa pi'essä kasteltu kangaspala; loput pikeä kaadettiin kankaan päälle ja lewitettiin huolellisesti heikon kohdan yli. Pian oli piki jäähtynyt ja kowettunut, ja wenhe jälleen käytökunnossa. Siukan syötyä lykättiin wenhe wefille jälleen ja lähdettiin joutamaan edelleen. Mitään sanottavaa tapaturmaa ei meille enää sattunut. Tämän pitkän wenhematkan, niinkuin monen muunkin samallaisen, päätimme iloisella ja kiitollisella mielellä, meidän kun jälleen oli sallittu käydä saattamassa iloista sanomaa kaukaihin seutuihin. Sydämeistämme kiitimme myös Jumalaa, joka oli meidän suonut näin vaaralliselta matkalta onnellisesti palata kotia.

Gräällä matkalla kaukaiseen alueeseen Nelsonin wirran warrella, jonne olin lähtenyt muutamien pakanallisten indiaani-perheiden luokse, sain merkillisiä todistuksia siitä, kuinka pakanankin sydän kaipaa elävää Jumalaa. Matkamme kymmenentenä tai kahdentenatoista päivänä asetuiimme yöksi erään järvimäisen wirran rannalle. Purjemiesteni kerätesjä polttoaineita ja walmistellesjä illallista, läksin minä käwelemään erästä metsäistä kukulaa kohti ja nousin sen huipulle. Dमितुinen, syvästi waikuttawa näky kohtasi minua siellä.

Alkujaan oli tämä paikka kaswanut tiheätä metsää, mutta nyt oli noin joka kolmas puu kaadettu 4—10 jalan pituiselle kannolle. Nämä kannot oli karkealla kädellä weistelty ihmisen hahmoiksi. Siellä täällä huomasiin niin sanottuja „koivankiukaita“, j. o. maahan kairvetuita

ja kiivillä tähtettyjä kuoppia. Uskonnollisissa juhlissa, määrättyinä aikoina vuodesta, on pakanoilla tapana paistaa näisiä kuopissa lempikoiriansa, etupäässä valkoisia, ja syödä sitten niiden lihoja hurjalla melulla ja inhottavilla menoilla. Useissa kohdin huomasi welhojen ja tietäjien teltoja. Näillä miehillä on jonkinlainen tieto taudista ja parannuskeinoista, mutta siihen liittyy sanomatoman paljo petosta ja taifauskoa, ja niinpä on heillä todellakin rajaton valta rahwaan yli. Useimmat näistä poppamiehistä ovat vanhoja laiskureita, mutta mestavillisesti he kumminkin osaavat haalia itselleen parhaat palat, sillä taifakeinoillaan he pitävät wäkeä niin ankarassa pelwossa, että ihmiset myötäänsä kantawat heille lahjaksi kaloja ja metsänriistaa, pyhstänsä wain heidän suosiossaan. Tällä ammattikumalla on salainen taito keittää muutamista kasveista niin wäkewää myrkyä, että yksi ainoa tippa sitä, ruokaan sekoitettuna, saattaa tappaa miehen yhtä nopeasti kuin koto annos ketunmyrkyä. Osaawat he walmistaa toisenlaisistakin myrkyä, joka ei tapa niin rutosti, waan tuottaa mitä kauheimpia tuskia ja wääntää poloitset uhrin kamalan muodottomiksi, kunnes kuolema heidät wihdoin kärsimyksistä kirwoittaa.

Täällä wuoren huipulla minä näin masentawia todistuksia tästä indiaani-kansan surullisesta orjuuden tilasta. Minä käwelin siellä ja katselin tarkemmin useampia epäjumalan-kuwia. Muutamille oli litteälle pääläelle pantu uhrilahjaksi tupakkaa, ruokaa, pumpulia ja muita tarpeita. Sydäntä kirweli, nähdesjäni mointa halpaa epäjumalanpalvelusta, ja minä tunsin, kuinka paljon minä tarwitsen wiisautta ja apua ylhäältä, pyhstänsä näitten epäjumalain kumartajille saarnaamaan Jesuksesta Kristusesta, ristiinnaulitusta, sillä tapaa, että he woisiwat taipua vastaan-ottamaan Hänet ainoana pelastajanansa.

Siellä wiipyesjani, mietiskellesjani ja rukoillesjani, yllätti minut yö, ja synkkä pimeys kietoi minut werhoonsa. Mutta silloin kohosi täysikuu idässä. Se loi hopeaiset jäteenjä noihin hirweisin hahmoihin, ja silloin tuntui tämä paikka niin kamalan kolkolta. Uskolliset indiaanini olivat pitkän poissa-oloni tähden käyneet lewottomiksi — näillä seuduin kun wiljalti wiljee peto-eläimiä — ja olivat juuri lähtemäisillään minua hakemaan, kun minä palasin nuotiolle. Me söimme illallista, weijasimme wirren ja pidimme iltarukouksen. Senjälkeen kietouduimme peitteisimme ja laskinme maata granittikalliolle. Kowa oli meillä wuode, eikä ollut kattoakaan päämme päällä, mutta makeasti me sittenkin makasimme, sillä päivä oli ollut täynnä kowia ponnistuksia ja monenlaisia seikkailuja.

Soudettuamme seuraavana päivänä vielä noin 60 kilometriä, pääsimme wihdoin tällä alueella asuwan indiaani-heimon luokse ja wiivymme useampia wiikkoja heidän tykönänj. Raikki, paitsi wanhat welhot, ottivat minut hyvin sydämellisesti vastaan. Näissä welhoissa ajui minua kohtaan samallaisia tunteita kuin hopeisten tempelikalujen tekijöillä. Efsjosja ennen wanhaan oli ollut kristin-uskon ensimmäisiä saarnaajia kohtaan. Wawisten he ajattelivat tulolähteittenjä kuiwumista. He tiesiwät wallan hyvin, että jos minun onnistuu taiwuttaa ihmiset kristin-uskoon, silloin tulee heidän mukawasta elämästään loppu kerrassaan, ja heidän täytyy elatukseksen tehdä työtä, kuten muutkin, tai — nähdä nälkää. Minä käwin leirissä heidän luonaan, niinkuin muittenkin, mutta heidän sydämesjään kyti wiha minua vastaan. Minä en tiennyt millä kaikilla tawoin he koettiwatkaan meitä wahingoittaa ja turmioon saattaa, mutta sen werran minä ymmärjin, että he lausuivat kowia uhkauksia. Mutta Hän, joka on sanonut: „Katsjo, minä olen teidän kansjanne

joka päivä“, Hän wartioitfi minua armollisesti ja suojeli minua heidän pahoilta aikeiltansa. Molemmat seurakumpalini olivat hekin walppaita ja rukoilivat wäsymättömällä uskollisuudella. Nämä kunnan towerit pitkillä matkoillani owat minun mieluisimpia muistojani. Heidän kiintymyksensä ja alttiutensa oli werratonta. Raikki, minkä he minun turvallisuudefseni ja mukawuudefseni jaattoivat tehdä, sen he tekivät ilolla.

Me pidimme joka päivä kolme jumalanpalvelusta ja wäliaikoina opetimme kansaa lukemaan tarwafirjoitusta. Kerran, puhellesjani erään wanhan, pulskan indiaanin kansja, kysäisin: „Mikä on teidän uskontonne? Jos teillä on siitä selwä käsitys, niin sanokaa, mitä te uskotte?“

Hän wastasi: „Me uskomme hyvään henkeen ja pahaan henkeen.“

„Mikifikäs,“ sanoin minä, — „mikifikäs sitten ette kunnioita uhreillanne hyvää henkeä? Minä käwin äsken eräässä teidän pyhistä lehdoistamme ja näin, että sieltä oli muutamats puut hakattu maahan. Yhdellä osalla puita te olette keittäneet peuran- ja karhunlihaa; lopuista olette tehneet epäjumalankuwia ja kumarratte niitä. Minkätähden yksi osa puuta on pyhempi kuin toinenkaan? Minkätähden teette epäjumalankuwia ja rukoillette niitä?“

En ifinä unohda tuon wanhan miehen wastauستا ja hänen sattuwaa, melkein kiihkeätä puhettansa:

„Saarnamies!“ sanoi hän. „Indiaanin ymmärrys on samea; ei hän kykene näkymättömiä käsittämään. Hän kuulee juuren hengen äänen myrskysssä ja raju-ilmassa. Raikkialla hän ympärillään näkee todistuksia tuon hengen olemasja-olosta, mutta ei ole hän eikä hänen ifänsä milloinkaan nähneet sitä, eikä ole ketään, joka olisi sitä nähnyt. Niinpä ei indiaani tiedäkään, millainen

je on muodolleen. Mutta ihminen on luontokappaleista korkein, minkä hän tuntee, ja siksi hän jumalankuwanjakin rakentaa ihmisen muotoon ja antaa niille nimeksi: „Manito“. Me kumarramme niitä ainoastaan siksi, ett'emme tiedä, minkä muotoinen tuo Suuri Henki on, mutta nämät me käsitämme“.

Silloin astui sieluni eteen Filippuksen pyyntö: „Herra, osoita meille Isä, niin me tyhdyimme“, ja Wapahattajan ihmeellinen vastaus: „Minä olen niin kauan aikaa teidän tykönänne, ja et sinä minua tunne, Filippus? Joka näki minun, hän näki myös Isän. Kuinkas siis sinä sanot: osoita minulle Isä?“

Minä otin indiaaninkielistä raamatustani tämän ihmeellisen kohdan Johanneksen ewankeliumin 14:nnessä luvussa ja puhuin hänelle Jesuksesta, Jumalan ja ihmisen pojasta. Puhuessani warsinkin Hänen lunastustöistänsä Jumalan poikana, huomautin Hänen rakkaudestaan ja kuinka walmis Hän on auttamaan meitä ja pelastamaan meitä hädästä ja epäilyksestä, niinkuin synnistä ja kuolemastakin. Minä selitin heille, että Hän on meidän esikoisveljemme, joka on niin läheistä sukua kaikille ihmisille ja nyt kirkastetussa ihmisyhdessään edustaa meitä Jumalan oikealla kädellä. Näistä autuaallisista totuuksista minä heille haastelin ja osoitin heille, kuinka Jeesus rakkaudellansa on astunut niin lähelle meitä, että me voimme uskon filmillä nähdä Hänet ja Hänessä Jumalan sydämen ymmä kaikien, mitä meidän omakin sydämemme kaipaa ja halajaa. „Jota me rakastamme, waikka emme häntä näe, jonka päälle me myös uskomme, eht'emme häntä nyt näe, niin me kuitenkin saamme iloita sanomattomalla ja funniallisella ilolla.“ Useampina päivänä ei minun tarwinnut muusta tekstistä saarnatakaan. He kuuntelivat täynnä tarkkaavaisuutta, ja Pyhä Henki salli

heidän kuulemiensa totuuksien tunkeutua niin syväälle heidän sydämiinsä ja omiin-tuntoihinsa, että he ilolla ne vastaan-ottivat.

He ovat sittemmin, käytyäni vielä pari kertaa heidän luonansa, lopullisesti omistaneet kristin-uskon totuudet. He ovat kaataneet maahan epäjumalainja kuvat, luoneet koirankiukaat umpeen, raiwanneet metsää ja häwittäneet kaikki entisen pakanallisen elämänsä jäljet. Ja siellä, niin sanotussa kolmen wirran yhtymäpaikossa, missä ennen oli kunnioitettu ja palweltu epäjumalan-kuvia kauheilla menoilla, ja siellä, missä yönä ja päivää oli kuulunut rajua kirkunaa ja vanhain welhojen ja tietäjain rummupärinä, siellä seisoo nyt pieni kirkko, ja siinä nuo samaiset indiaanit, joissa iloinen sanoma Jumalan Bojasta on aikaansaanut voimallisen muutoksen, istuvat uusina ihmisinä Jesuksen jalkain juuressa.

Ensimmäinen käyntini Nelsonin wirralla herätti minussa lujan wakuutuksen siitä, että jonkun innokkaan lähetyssaarnaajan pitäisi kokonaan asettua sinne. Wastaksi rupeinkin tätä asiaa ajamaan. Pastori John Semmens, joka sydämensä innolla harrasti lähetyks-asiata ja oli tullut Norway Houjeen minun apulaiseni, kätki minun lehoitukseni sydämeensä ja päätti lähteä waiikutamaan sinne. Ja omiansa hän olikin tähän waikeaan ja edeswastautusen-alaiseen työhön. En lähde tässä kuwailemaan, mitä hän siellä sai kärsiä, — se on kirjaan pantuna tuolla ylhäällä. Herra ja Mestari tietää kaiken sen ja on sen hänelle palkitsewa. Suuri ja siunauksesta runjas on hänen työnsä siellä ollut.

Siihen paikkaan, missä minä olin nähnyt nuo puuhun weistetyt epäjumalan-kuvat, on pääasiallisesti weli Semmensin waiikutuksesta ja hänen persoonallisilla ponnistuksillaan saatu rakennetuksi pieni kirkko. Wiimeksi

niiltä seuduin saamassani kirjeessä lukee: „Tätkäläiset indiaanit tunnustavat kaikki kristin-uskoa. Moni heistä todistaa elämällänsäkin, että Jeesus todella on heidän vapauttajansa ja autuaaksi-tekijänsä. Noitain rummut ovat kaikki tyhni waienneet, kaikki entisen, pakanallisen menon merkit ovat kadonneet, toivoaksjemme, ainaijeksi.“

„Korvet ja erämaat pitää iloitseman, ja se autio sija pitää iloinen oleman ja niinkuin kuffainen kufoistaman.“

Tämä ennustus on täälläkin käynyt ihanalla tavalla toteen, ja sen rinnalla supistuvat mitättömiksi kaikki ne waiwat ja wastufjet, mitä minulla ensimmäisenä lähetyssaarnaajana siellä oli kestettävänä. Jloisin sydämin minä kiitän, että „minulle, joka kaikkein vähin pyhäin seassa olen, on tämä armo annettu, että minä pakanain seassa Kristuksen tutkimattoman rakkauden julistaisin“.

Kuudes luku.

Koirapulkassa.

Suoteisen Canadian laajat salomaat ovat niin kookaan mailla kaikkia raiwatuita reittejä ja teitä, ett'ei sifäläisten indiaani-heimojen kielessä edes ole ajoneuvoja merkitsewää sanaakaan. Kun Ori-kieleen oli käännettävä sellainen sana kuin „rattaat“ tai „waunut“, niin täytyi jepittää sana samaan muotoon kuin „koirapulkka“.

Järviä ja wirtoja on niin tiheässä, ett'ei indiaani kesäiseen aikaan kaipaakaan raiwattua tietä. Kewellä tuohiwenheellään hän pääsee melkein kaikkialle. Jos wesi tie missä esteitä kohtaa, silloin hän ottaa pieneu wenheensä päälaelleen ja kulkee joelta toiselle tai kiertää kosken tai wesi putouksen tahti kulkee wuoren poikki järweltä järwelle, laskee wenheensä wesille ja jatkaa matkaan ja jälleen.

Kesällä tehdään kaikki matkat wesitse. Kesä on kumminkin siellä niin lyhyt, ett'ei awoweden aikaa ole kuin wiisi kuukautta. Wuitten seitsemän kuukauden aikana on koirapulkka ainoa ajoneuvo. Niin wiljelemätön ja jylhä on tämä maa, ett'ei osaa ajatellaakaan muita ajoneuvoja, mitkä suorittaisiwat koirapulkan tehtävän, eikä muuta elukkaakaan, jonka woisi panna koiran sijaan.

Ensi alussa tuntui omituiselta ja melkein lapsenleikkiltä istua pulkassa koirain wetämänä, mutta sittemmin,

kun waljaffo hyviä rotukoiria kiidätteli meitä pitkin lumifenttiä, huomajimme kyllä, että on sitä kuljettu huonommissakin ajopeleissä. Enimmäkseen käytetään siellä eskimolaisia koiria, mutta ne owot jo muutamain paikoin niin sekaantuneet muihin rotuihin, että niitten alkuperää tuskin enää tunteeaan. Niillä on lyhyt, tiheä karwa, väriltään milloin minkiläinen, korvat teräväpäiset, häntä hyvin tuuhea. Nämä koirat owat pahimpia warkaita, mitä juinkin ajatella jaattaa. Minun ei onnistunut milloinkaan saada tätä wikaa niistä pois; se näkyy istuwan syväällä heidän luonnosjaan. Olen ostanut niitä nuorina pentuina, ruokkinut hywästi, olen uskollisesti koettanut tehdä niistä rehelliistä wäkeä, — turhaan! Ei minun koskaan onnistunut pitää niitä hywällä tiellä; warastamiseen heillä waan oli halu, ja warastaa ne osajivat, milloin waan tilaisuutta ilmaantui.

Tämä wika lienee alkujaan siitä, että indiaanit niin huonosti hoitawat koiriansa. Tavallaan he kyllä rakastawat niitä, eivätkä mielellään niistä luowu, ellei heille maksjeta suurta hintaa; mutta harwoin niitä syötetään muulloin kuin ajossa oltaessa. Omin neuwoin ne saawat hankkia elatusensa, ja moni kehittyhykin siinä warjin owelaksi, kuten mielipahakseni useinkin jain kokea. Milloin kalansaalis on ollut runsasta ja metsä pitänyt miehinään, silloin owat koirat hywinwoipain näköisiä, niinkuin niitten isännätkin. Mutta kun ruokaa on niukemmalti, silloin jääwät koirat ensin ojaansa waille. Ja silloin on koiralla edessään joko kuolla nälkään tai lähteä warfaisille tai pyyhdyttämään, ja niinpä ne tulewatkin näissä viimeksi mainituissa toimissa peräti taitawiksi. Kaikki heille kelpaa, mikä juinkin syötävää on, jopa semmoinenkin, mikä meidän mielestämme ei sinnekaan rawinnoksi jowi. Usein ne iloista ulwahtelewat,

saadessaan hampaisinsa sellaisia esineitä kuin wanhoja mokasini-kenkiä, koiranwaljaita, ruoskia, karwalakkeja, ruffasia ja sen semmoista. Ne ahmivat, minä suinkin jaksawat, ja kätkevät loput warjin wikkelaasti piiloon. Monet niistä lähtewät kesällä juurille kalastusretkille. Sukkiesjani kerran wenheellä erästä juurta wirtaa alas, kohtasin kokonaijen lauman tällaisia kalastajakoiria satasten kilometrin päässä kotoansa. Ensi alusja luulimme niitä, kaukaa katsoen, suti, ja warustauduimme jo ampumaan niitä, mutta pian erotti indiaanin tarkka silmä asian oikean laidan, ja niinpä lasimme pysäht jälleen käsitämme ja rupeimme tarkastelemaan niitä. Suurekfi kummafseni huomasi näitten koirain lähteneen kalastamaan omaan lukuunsa. Se oli jotain uutta, ja nyt rupefin mielenkiinnolla katselemaan heidän menettelyhänsä.

Senpuolinen wirran ranta, misjä koirat oliwat, oli matalaa, kaislaista, wettä wain moniahta tuuma. Näihin matalikkoihin nousee muutamina vuoden-aikoina monenlaisia kalaa, etupäässä hauki, joka wälistä on kolmeakin jalkaa pitkä. Koirat pitävät filmällä näitä paikkoja, joissa kaloja wiliemällä wiliisee, jalkäewät monastin wedenpinnan hyläpuolella. Heti kuin koirat huomawat kalan, lähtewät ne weteen, kahlaawat warowasti useampia metrejä rannasta ja sieppaawat kalan lujasti hampaisinsa. Se potkii ja pyristelekse kyllä, mutta turhaan; riemujaatossa se wiedään rantaan ja syödään siellä tuota pikaa. Tällaisilla kalastusretkillä wiipyyvät koirat usein wiikkokausia ja owat kotia palatessaan lihawampia kuin oliwat sieltä lähtiesjään.

Kerran, matkallani kaukaiseen siirtolaan Red Riverin warrella, onnistui minun ostaa huutokaupassa lammas, terwetulleeksi waihtelufsi meidän peräti yksipuoliseen ruokalistaamme. Minä panin sen huolellisesti wenheesen,

sain sen onnellisesti kotia saakka ja kätkin sen tarhaan, joka oli ympäröity lujalla, 12 jalkaa korkealla paaluidalla. Tavalla tai toisella pääsivät koirat kumminkin tarhan sisään ja söivät kuin söivätkin lampaani. Seuraavana kesänä toin kotiini kaksi sikaa ja panin ne hirsiestä rakettuun karsinaan, jossa oli kaksi tuumaa paksu, petäjäpiuusta tehty ovi. Eräänä yönä olivat koirat kalsunneet oveen läven ja syöneet siat sunhunsa, minun suureksi harmikseni.

Näissä koirissa näkyy olewan koko joukko sudenluontoa. Useinkin on niitten kiintymys isäntäänsä warsin höllää, eikä niihin milloinkaan osaa kokonaan luottaa. Oleensä olen tullut siihen kokemukseen, että eskimolaiskoiraankin saa kärsivällisyydellä ja ystävällisyydellä wai-
kutetuksi enemmän kuin millään muulla tavalla, kun on kysymyksenä opettaa niitä johonkin tai totuttaa mukautumaan oloihin tai tekemään, mitä käsketty on. Monet niistä ovat laiskureita, toiset auttamattomia kuokkavie-
raita. Koirilla ajaessa on wallan erinomainen tilaisuus harjoitella jaloa kärsivällisyyden avua.

Vähetystyöni lisääntyessä, täytyi minun olla koko talwi matkoilla, ennättääkseni käydä hajalla asuwain indiaani-heimojen luona ja saattaakseni elämän sanaa niille sieluille, jotka sitä isosivat ja janosivat. Siksi täytyi tehdä näitä matkoja niin joutuisaan kuin suinkin, ja se oli mahdollista ainoastaan hyvällä koirawaljakolla. Tultuani moniaan matkan perästä katteriinkin kokemuksiin eskimolaiskoirista, liiatenkin eräällä matkalla, joka oli ollut peräti hidasta kauheassa pakkasessa, ja jolloin olin paleluttanut jok'ikisen suojattoman kohdan kaswoisiani, jopa otsan ja huuletkin, joutuivat mieleeni uljaat bernhardilaiset ja newfoundlandilaiset koirat, joita olin nähnyt siivistyneissä maisissa. Kotia tultuani kirjoitin muutamille

ystävilleni, pyytäen heitä hanffimaan minulle näitä jalorotuisia eläimiä, ja heidän hyväntahtoijella välityksellään oli minulla jo ennen seuraavan talven tuloa muutamia komeita koiria. Siitä pitäin kävi työkini nopeammin.

Sen kokemuksesta tietää, kuinka kova ja vaih-
loista on olla yötä paljaan taiwaan alla 30—40 Celsius-
asteen pakkasessa, hän myöntäneen sen jo hywinkein suu-
refsi voitoksi, jos koiravaljakon avulla saa wältetyksi pari
kolmekaani tuollaista yötä.

Wuosikausien kokemus osoitti minulle, että bernhardilaisilla ja newfoundlandilaisilla koirilla on kaikki ne hyvät ominaisuudet kuin eskimorotuisillakin, mutta ei yhtään wiineksi mainittujen wirheistä. Ystämyhdellä ja lujuu-
della oli niitä warsin helppo opettaa, ja fikkipä olikin ruoska pelkkänä koristukseksi ajajan sirosja puvusja. Wälttiin mi-
nulla oli yht'aikaa kaksikin kymmentä näitä erinomaisia elukoita, pennut yhteen lukien. Suurin ja paras niistä oli „Jack“, jalo bernhardilainen. Se oli pikimusta ja 33 tuumaa korkea jä'än kohdalta. Sen wertaista koiraa ei ollut koko tuosja awarassa pohjoismaassa. Monta kertaa se pelasti henkeni, niinkuin edempänä saamme nähdä. Ei ole ruoskanjiima vielä ikinä sen läikkywään karwaan käynyt. Ei wäistänyt tuo merkillisen wiijas eläin mitään waaraa, käsitettyään kerran, mitä sitä waa-
dittiin tekemään. Ei waihtelevin eikä petollisinkaan tuisku saanut sitä koskaan kerran määrätystä suunnalta, waiikka muut koirat olivat jo kokonaan lannistuneet ja oppaatin ihan epätoivoisjansa.

Miten paljo meiltä milloinkin matkaa päiwäsja katkesi koirain wetäminä, se riippui tietysti kokonaan siitä, minkälainen oli keli ja päästiinkö walmiiksi ajetuille jäl-
jille. Winipegini järwen iljangoilla, ellei myrsky ollut wastainen eikä pulkisja kowin suurta kuormaa, pääsimme

hyvin syötetyillä koirilla päivässä 80—100 kilometriä. Mutta kun matka piti tiheitten metsäin läpi, missä oli paksumpi lunta ja esteitä kaikenlaisia, — kun maa oli täynnä mäkitijonoja ja hyviä joen-uomia, silloin ei päästy kuin kolmas-osa sanottua matkaa, saatiinpa waiwojakin nähdä paljoa runsaammisja määrin. Kulkiesjamme rotewilla koirilla jonkun suuren järwen jäätyhnyttä pintaa tai muitten ajamia latuja, saatoin minäkin ajaa muitten mukana, pulkassa istuen, eikä ollutkaan sellainen kulku hauskuuttaan wailla. Mutta kun talwella useinkin täytyi samoella aarniometsäin halki, missä lunta on paljo ja mäet hyvin jyrkkiä, missä puu kaswaa puun wieresjä ja tuulenskaatoja wielä on niitten välisjä, silloin ei tietysti ollut ajamista ajatteleminentaan. Silloin piti pistää sukjet jalkaan ja lähteä indiaanien kansja polkemaan lunta, jotta koirat jaksaisiwat wetää raskaita pulkkiansja.

Waljakossa on neljä koira. Hirwennahkaiset waljaat koristetaan usein kirjawilla nauhoilla ja pienillä tiukufilla. Merkillistä, kuinka paljon koirat pitävät noista tiukufista. Niiden kulku on silloin joutuisempaa, ja ne näyttävät olewan tyytywäisempiä, saadesjaan juosta jolkutella tiukusten iloisesti kilistesjä. Monellekin koiralle on tiukusten irrottaminen waljaista mitä ankarin rangistus.

Stummaista koira sanotaan johtajaksi. Siitä riippuu suureksi osaksi tällaisen talwimatkan mukawuus, niinkuin omnistuminenkin, joskuspa koko matkueen henkin=jääminen. Todella hyvä johtajakoira on peräti kallis-arwoinen eläin. Muutamat niistä owat niin älykkäitä, ett'eiwät ensinkään tarvitse edellä juoksewaa opasta, muualla kuin kaikkein tiheimmisjä aarniometsisjä. Minulla oli yhteen aikaan muuan pitkäkoipinen, walkoinen johtajakoira, jonka mielestä ei oppaasta ollut muuta kuin pelkkää wastusta,

niin kohta kuin sen paksussa päässä oli selwinnyt, minne minä tahdoin sitä juoksemaan. Tämä „Old voyager“ (vanha canadalainen sana, merkitsee: vanha laivuri) oli ulkopuolella valjaitaan äreä, tyly, seuraa karttelema eläin. Niin vaikea oli päästä siihen käsitä, että sen kaulaan täytyi sitoa 6—7 jalkaa pitkä köysi, jonka toinen pää veti maata. Kun se oli pantava valjaisiin, piti meidän ensin lähteä astumaan aiwan päinvastaiseen suuntaan, sillä se oli kettuakin kavalampi eikä milloinkaan antaunut mielellään kiinni. Me kuljimme sinne tänne, kotwan aikaa, kunnes sen epäluulot haihtuivat; siten oli mahdollista päästä aiwan kuin sattumalta niin lähelle, että sai äkkiä siepatuksi köydenpään käsiinsä, jolloin koira vedettiin luokse. Mutta kun se kerran oli saatu valjaisiin ja pantu matkueen etunenään, silloin se oli werraton johtajakoira. Waikka olisi matkueessa ollut kuinka monta pulkkaa hywänsä, ei kenenkään johtunut mieleenkään ajettua etunenään, jos waan Old voyager oli mukana.

Matkatoverinani näillä pitkillä matkoilla oli maan kuuluja iudiaalaisia pikajuoksijoita pohjoisista heimoista. Parasta heistä nimitettiin „oppaaksi“. Hänen edeswastuullansa oli saada meidät lyhintä ja turvallisinta tietä sen indiaani-heimon luokse, minne meidän milloinkin oli määrä lähteä wiemään iloista sanomaa Wapahhtajan rakkaudesta. Hänen sijansa oli retkikunnan etunenässä koirain edellä. Silloin waan kuin ajettiin järven jäätä tai entisiä selviä latuja, asettui hän jonkun ajajan wiereen. Hywällä tiellä nimittäin juoksawat koirat ajajan pelkän huudon mukaan ripeästi eteenpäin.

Koska matkani suureksi osaksi käwivät jylhän salojen halki, niin oli opas useimmiten aina retkikunnan etunenässä. Näistä miehistä oli monikin merkillisen lahjakas. Sukijan on pitäminen mielessään, ett'ei niissä seuduin

ole teitä lainkaan, ei edes polun tapoistakaan. Usein täytyi meidän kulkea tiheitten rifeikköjen läpi, missä lunta oli 2—4 jalkaa paksulti. Monasti kasvoi puita niin tiheässä, että kävi vaikeaksi löytää kyllin suurta wäylää retien päästä lävitse, waikk'eivät nämä suinkaan leweitä olleet. Väliin tuli eteen niin tiheä pensaikko, että oli täysi työ ja tekeminen päästä sen läpi. Ja sittenkin odotettiin oppaalta, että hän, pitkillä jufillaan kaikkien esteitten kautta edeltä kulkien, osoittaa ja raivaa meille paikat, mistä kulkea rekinemme. Hänen päätehtävänsä oli hiihtää ladut, joita myöten me seurajimme perässä niin nopeasti kuin rasfaat reet, meidän uupuneet jäsenemme ja useinkin weriset jalkamme sallivat.

Yhmeellisen taitawia ja alttiita nämä oppaat olivat täyttämään vaikeata ja työlästä tehtävänsä. Wähät he siitä wälittiwät, paistoiko päivä heleästi wai pilwetkö taiwaan pimittiwät, — eteenpäin, yhä waan eteenpäin he kulkivat horjumatta, wiwähtelemättä. Wälistä on auringon paiste suunnattomilla lumiaaivoilla niin sokeijwan kirkasta, että päiwäs-aikaan on aiwan mahdoton matkustaa. Indiaanien mustat filmät näkyvät olewan hywin herkkiä ja taipuwaisia filmätautiin, jota sanotaan „lumikaihiksi“. Tämä tauti on hywin tuskallista, niinkuin omasta katkerasta kokemuksestani kylläkin tiedän. Tuntuu kuin heitettäisiin filmiin tulikuumaa hietaa. Uskolliset ajurini kärsiwät wälistä niin suuria kipuja, että nämä luonnostaan niin hywänkäwhiset miehet tuskisjansa waikeeroivat ja parkuivat kuin lapset.

Kerran kohtajimme Oxfordin järwen läheisyydessä pari indiaania, jotka tällainen lumikaihi oli lyönyt umpi-sokeiksi. Kaikkeksi onneksi he olivat ennättäneet päästä metsään ja laittaa itselleen wähän ruokaa, ennenkuin olivat kokonaan menettäneet näkönsä. Me otimme heidät

tietysti mukaamme ja saatoimme heidät ystäväinmä luokse.

Tämä tauti kun tapaa melkein yhfinomaa maalissa ja huhtikuussa, jolloin aurinko on jo korkealla ja valon heijastus lumiaavoilta on tavattoman räikeä, matkustimme me näinä kuukausina useinkin vain öisin ja lepäsimme kirkkaan päiväs-ajan suojellussa leirissä. Viikkeelle lähdettiin enimmäkseen vasta auringon laskiessa. Sydän-hön aikana kerättiin polttoainefia kopeloimalla, niin hyvin kuin osattiin. Tähtien valossa tai remontulten leimutesa löhdettiin kuuwia risuja ja tuohia. Tehtiin walkea ja keitettiin yöateria.

Senjälkeen jatkettiin matkaa hamaan aamunkoittoon asti. Silloin käytiin joweliacalle paikalle leiriin, aamiainen laitettiin ja koirat syötettiin. Hartaushetken jälkeen kääriytyi kuuin waippoihinsa ja turkkeihinsa, ja niin maattiin päivän häikäisewimmät hetket, jonka jälkeen taas lähdettiin matkalle.

Minusta nähtyi oppaan toimi olewan yöllä paljoa waikeampaa kuin päivällä. Oppaat itse oliwat toista mieltä. Grehtymättömän warmasti he astuiwat matkueen etunenässä, yks'kaiikki, kimalteliwatko tähdet kaikessa komeudessaan ja ihanuudessaan pohjolan taiwaalla wai oliwatko paksumen pilvien werhossa. Steenpäin astui opas tiheitä pensaiikkoja, jylhää, taajaa saloa, missä päiväkausin, oikeemmin sanoen yökausin, ei nähnyt muita jälkiä kuin metsän-eläinten tallaamia.

Wälistä säwähtiwät werrattoman komeat remontulet taiwaalla. Jhanana leimusi pohjanpalo, yhä muutonsa muutellen. Silloin hulmusi taiwaanakupu eri kohdisansa, säteillen ja säihtyen yhä waihtelemassa, wärkäässä walossa. Suurenmoisia on inhimillinen taito saattanut juhlatulitusten alalla, mutta sen upeimmatkin

tulokset supistuvat tämän verrattoman komeuden rinnalla öijellä taiwaalla mitättömiksi kääpiön yrityksiksi. Niin hurmaantunut olin wälistä, ett'en enää ollut selwillä, missä pohjoinen oli, missä etelä. Mutta kokenut opas, waikka hywinkein herkkä luonnon kauneudelle, kuten useimmat indiaanit, on niin uskollisesti kiintynyt welvollisuutensa täyttämiseen, ett'ei kaiikki tämä ihanauskaan saa häntä unohtamaan niitä. Sitä minä olen usein ihmetellyt. He ovat hywin herkkämielisiä, ja heidän sielunsa on täynnä runollisuutta, jota heidän monet runolliset nimensäkin tietävät. Pakanoina he pitävät noita wärikään walon säihkyviä leimuja isiensä henkinä, jotka laumottain hyökkääwät taisteluun. Matkoillani oli minulla usein oppaina indiaaneja, joihin nämä ihmeelliset ilmiöt waikuttivat waltawasti, mutta en milloinkaan nähnyt heidän siitä syystä hairahtuwan tieltä tai joutuwan ymmälle juunnasta.

Useimmista oppaista ja ajureista olen säilyttänyt mitä mieluisimmat muistot. Wärsin harwoja poikkeuksia lukuun ottamatta, ovat he kaiikki palvelleet minua hywin ja rehelliisesti. Useimmat heistä olivat hurstaita kristittyitä, ja ilomielin he läksiwät minun kanssani maanmies- tensä luokse, jotka wielä pimeydessä waelsiwat, monikin waloa kaiwaten. Useat näistä matkatowereistani kytkeniwät itsekin puhumaan kehoittawia sanoja weljillensä, ja ken ei siihen pystynyt, hän osasi ainakin kertoa oman kääntymisensä historian.

Sydämeni lämpenee, ajatellesani näitä uskollisia miehiä, matkatowereitani monessakin myrskyssä, makuukumppaleitani kylmillä talwimajoilla. Nämä muistot palauttawat mieleeni montakin tapausta, jolloin he pan-
 wat henkensä alttiiksi minun edestäni; jolloin ewäistä alkoi olla tiukka eikä juuri tietoa ollut, mistä saada ruoka-

maroja lähinnä seuraaviksi päiviksi, ja jolloin he, mitään melua itsestänjälä tekemättä, hiljaisuudessa tyytyivät neljännes-annoksiin, jott'ei waan heidän rakastettu opettajansa näkisi nälkää.

Moni heistä on juoksunja jo päättänyt. Grehtymätöntä opastansa seuraten ovat he astuneet firkaasta polkua, remontulten hli ja taiwaan tähtien toiselle puolelle Jumalan armoistuimen eteen.

Seitsemäs luku.

Ensimmäinen talvimatka.

Tammikuussa 1869 läksin ensimmäiselle matkalleni Nelsonin wirran varrelle etjimään erästä indiaani-joukkoa, jolle ei vielä milloinkaan lähetyssaarnaaja ollut käynyt julistamassa pelastuksen sanaa. Heidän tärkein yhtymäpaikkansa oli eräässä pienessä siirtolassa Burntwood wirran varrella. Heidän metsästyks-alansa ulottuivat eskimojen pyyntimaitten rajoille, waikk'ei heillä kumminkaan ole mitään yhteyttä eskimo-kanjan kanssa. Indiaanit ja eskimot ovat aivan eri rotua, ja erillaisia he ovat sekä ulkomuodoltaan että kieleltään, tawoiltaan ja uskonnoltaankin. Harvoin he julkifiin kahakoihin keskenänsä joutuvat, mutta ei heidän välillänsä wallitse täydellinen rauhakaan, ja kumpikin koettaa pyhyttellä niin kaukana toijestansa kuin suinkin.

Matkalle lähtiesjämme oli jotenkin ankara pakkanen, 35—40 astetta C. Tiemme piti koko ajan pohjoista kohti. Meidän täytyi itsemme raivata tietä tiheän, jylhän metsän kautta. Baitsi oppaan jaksenlatuja ei ollut näkywissä misjään muita jälkiä, joita elisi saattanut seurata, kuin petoeläinten, joita näillä salvilla on runsaasti, ja siellä täällä jonkun metsästäjän jälkiä, joka oli eläintä ajanut takaa.

Matkallamme oli kolmattakymmentä järveä, läpimitasja $1\frac{1}{2}$ —50 filometriä. Näitten järwien yli kuljimme

nopeasti koirapulkissa, ja silloin jopi todellakin nauttia ajosta. Toisin paikoin taas, semminkin metsissä, oli kulku hlen hidasta. Tavallisesti täytyi joka miehen, sukset jalassa ja kirves kädessä, tallata lunta pulkkain edestä ja joskus hakata haittana olewa puukin maahan, koirain päästä raskaine retineen kulkemaan. Väliin täytyi koetella, kuinka taitawia oltiin kapuamaan kaatuneitten puitten yli; wuoroin taas täytyi nelin kontin ryömiä niitten alitse. Usein olivat kaswot naarmuissa ja jalat haawoja täynnä. Jonkun kerran olivat sukset hihnat niin kowasti kiehnänneet jalkojani, että werta tihkui mokasinien ja suksetpätkäitten välitse ja lumi ladun wieressä punersi.

Me kuljimme indiaanien tapaan: opas edellä juosten tai astuen, aina sitä myöten, miten tie kulloinkin salli. Totuttuani ohjaamaan koirapulkaa, olin minä tavallisesti ensimmäisenä oppaan jäljessä, ja minun perässäni tuli vielä pari kolme rekeä, indiaanien ohjaamina.

Wäliin oli lunta niin paljo, että kaikkien neljän ajajan täytyi woimainsa takaa polkea lunta koirain tieltä. Syy, miksiä meillä oli pulkkiin niin rasfaat kuormat jällytetty, oli se, että meidän täytyi kuljettaa mukanaamme kaikki, mitä suinkin tarwittiin hengen pitimiksi ja matkan jouduttamiseksi. Mehän kuljimme aiwan autioita seutuja, misjä ei ollut majataloja eikä mitään asumuksia eikä minkään näköistä mahdollisuutta, saada yön tullen kattoa päämme päälle. Tässä hlen harwaan asutusja maassa saa matkamies kulkea pitkiä taipaleita, kohtaamatta yhtään ainoata ihmistä, paitsi siellä täällä jonkun metsästäwän indiaanin, ja sekin sattuu peräti harwoin. Siinä syy, miksiä kuormat olivat niin rasfaat, waikka koetimmekin tehdä ne niin keweiksi kuin suinkin: meillähän piti olla mukana koko ewäsvarasto, kaloja koiria warten, kattoja, tinawateja, kirweitä, peitteitä, aluswaatteita ja monta muuta tarpeellista esinettä kaikkien kattumusten waralle.

Enimmän painoivat kuormissa koirain eväskalat. Koiria syötettiin kerran päivässä, jolloin kufin sai pari suurtä särkifalaa, yhteenjä noin 5—6 naulaa. Kun nyt joka koiraa kohti piti olla keskimäärin viisi naulaa, niin tähtyi siis viikonkin kestävälle matkalle panna kuhunkin pulkkaan ainakin 120 naulaa. Koska ankara paffanen ja kova liite suurissa määrin lisää matkustajainkin ruokahalua, niin ei ihmistenkään eväät kowin vähä painaneet.

Päivänmatka päätettiin tavallisesti puoli tuntia ennen auringon laskua, jotta vielä ennen pimeän tuloa ennätti laittaa höleirin. Minä huomofin jo matkan warrella, mitenkä opas viimeisen puolen tunnin kuluesja alkoi tarkastella metsää puolelta ja toiselta. Wihdoin hän pyhähtyi, ja me, päästyämme hänen luotseen, kysäisimme:

„No, Tom, mikäs nyt tuli?“

Hän wastasi: „Täsjä olifi hyvä olla hötä.“

„Mikfikä niin?“

„Katsokaas noita balsamipetäjiä“, wastasi hän.

„Niistä jaadaan wuoteen aluksia, ja tuosta pensaikosta lähtee tuleuruokaa.“

Silloin miehet työhön, valmistamaan hõtiloja metsään. Koirat riisuttiin waljaista, ja hywin ne näkyiwät tuosta olewanfin mielisjään. Ei niitä milloinkaan kytetty, ne kun eiwät koskaan pyrkineet karkaamaan eikä palajamaan wanhoja jälkiä myöten takaisin kotia.

Nuoremmat koirat läksiwät kyllä joskus ominpäin ppyttämään kamineja, ja hauskaa oli heille tämä metsästys. Wanhemmat ja wiisaammat koirat walitsiwat itselleen parhaimmat ja suojaisimmat paikat hõsijoitseen ja alkoiwat sitten laittaa itselleen tiloja. Ne kaapiwat lumen pois ihan maata myöten ja pelmuusiwat sitten kypälillään ja hampailaan, kunnes alus oli niin fileä ja tasainen kuin juinkin mahdollista. Siihen ne sitten käyristyiwät maata, tyhneesti odotellen, milloin illallifelle käsketään.

Sittentuin koirat oli riijuttu, oli ensimmäisenä tehtävänämmä käydä firvestä heiluttamaan. Läbetyšjaarnaajalle oli aina warattuna erinomaisen hyvä ja terävä firves, jolla hän karši muutamia wihreitä oksia ja kuivia haaroja. Sitten ruwettiin suffilla luomaan lunta hösijan paikalta ja kasjattiin sitä tuulen puolelle. Täten paljastetulle maanpinnalle lewitettiin balsamihawuja. Senjälkeen tehtiin kuivista oksista iso nuotio tuulen alle, niin ett'ei sawua ajanut mukkuwaa kohti.

Jloijesti räiskiwälle tulelle pantiin kassi kattilaa, jotta ajettiin lunta täyteen. Kun lumi oli niissä julanut ja rupeši kiehumaan, keitettiin toisessa kattilassa aimo kimpale raswaisista lihaa, toisessa teetä.

Ensi kertaa pulkassa kulkiesjani oli minulla mukanaani tinawati, palanen saippuaa ja pyyhin. Ensimmäisessä yöpaukassa pyyhin oppaan antamaan minulle wähdän lämmintä wettä watiini. Urwatan minun aikomukseni, kysäiji hän: „Mitä te sillä teette?“

„Pesen kaswoni ja käteni“, wastasin minä.

„Älkää tehkö sitä millään ehdolla“, pyyhki hän hartaasti.

Kowin teki kumminkin mieleni pesentyä, sillä minä olin mielestäni kuin hyväkin nokikolari. Olimme näet tuntikausia kulkeneet kulon polttamaa jaloa, hiiltyneitten runkojen wälitse ja alitse. Nämä nokiset oksat olivat monasti pyhkäisheet meitä kaswoihin tai olimme me tarttuneet niihin kiinni, jyrkän teitä lasbiesjamme. Seuraufjet olivatkin ilmeisiä, ja minä jo iloitsin mielesjäni, ajatellesjani saawani pestyksi pois kaisen noen ja hiilenpölyn. Senpä wuoksi minua kummastutti tuo oppaan waroitus.

„Miks'en minä saiji pestä itseäni?“ kysäjin minä, näyttäen hänelle jysimustia käsiäni.

„Ette te tällaisessa kowassa pakkasessa saa päästää weden tippaakaan käjillen“, janoi hän.

Olin silloin vielä komin kofematon, enkä tahtonut jättää pejemistä, se kun mielestäni oli niin tarpeellista. Niinpä en ottanutkaan varoitusta warteen. Edeksiäni oli kirrkaasti loimottawa walkea, käsiillä kuiwa pyyhkin. Minä uskalsin kuin uskalsinkin pestä kaswoni ja käteni, ja wallan hyvältä se ensi alusja tuntuikin. Mutta pian alkoi kummallisesti pistellä käsiäni; iho halkeili ja werta rupefi tihkumaan. Kädet sierottuivat kofonaan ja paraniwat wasta monen wiikon perästä. Tämä ainoa pejemytyminen taiwas=alla 50:n asteen pakkasesja oli minulle riittävä opetus. Siitä pitäin jätin, matkalle lähdeittäisjä, wadit ja saippuat kotiin; otin waan pyyhkimen mukaani. Täytyi tyytyä pelkkään kuiwaan pyyhkimiseen. Palatesjani tuollaisilta matkoilta kotia, oli waimoni tapa sanoa, että minä olen näöltäni kuin mikäkin wanha punapuun pinta. Silloin oli kylpy sanomatonta nautintoa.

Näille matkoille lähdeittäisjä koetimme ottaa mukaamme niin raswaista lihaa kuin suinkin saimme. Omasta kofemuksestani woin todeksi wahwistaa sen pohjoisnaparetteläisten wäitteen, että noilla pohjoisilla leweyspiireillä on raswa, öljy ja silawa kaikkein arwofainta rawintoa, ja että ruumis ilmeisesti kaipaa jellaiista. Kun lumi oli kattilassa julanut, pistettiin siihen suuri kimpale lihaa. Sen kiehuessa sulattelimme koirille kaloja, jotta tuikeassa pakkasesja olivat jäädyneet kivenkowiiksi. Sellainen jäädynt rawinto olisi ollut wahingollista uskollisille elukoillemme. Koirat olivat kyllin älykkäitä huomamaan, milloin heidän ruokansa oli walmista, ja niillä kun ei ollut kuin yksi ainoa ateria päivässä, olivat ne kylläkin kärkeäitä saamaan osansa ja kämiwät kimppeumme usein niin kiiwaasti, että täytyi wäkiwallalla pyyhkellä niitä loitompana. Ruokansa kimppeun hyökätessään, joutuivat nälkäiset koirat usein niin lähelle toisiansa, että syntyi ärhen-

telhä, jopa tappeluakin. Saman waljakon koirat ne harvoin joutuivat kahakkaan keskenänsä. Ne olivat yhden ikeen alaisia kumppanuksia samassa työssä ja olivat liian älykkäät turmelemaan toifiansa tarpeettomissa tappeluissa. Ja niinpä kävi, että, kahakan syntyessä, saman waljakon koirat olivat aina yhdestä puolin. Taistelu niinmuodoin riehui eri waljakkojen välillä.

Ensi alussa tuntui minusta armottomalta, ett'ei koiria syötetty kuin kerran päivässä, mutta kokemus osoitti pian sen olevan warsin oikeaan osattua. Minun kävi noita uljaita eläimiä välistä niin sääli, ett'en malttanut olla antamatta heille mehuisia paloja murfinoiksi. Mutta joka kerta sain huomata, ett'ei siitä ollut kuin wahinkoa. Tämä ylimääräinen ateria teki ne hitaiksi ja sai ne lähättämään. Eikä se itse koirillekaan näkynyt olevan edullista. Hyvät kalat olivat heidän paras ravintonja. Milloin näitä oli saatavissa, silloin olivat koirat voimissaan ja jaksoivat wetää paremmin kuin millään muulla ruualla ravittuina.

Pitkille matkoille näisjä jylhisjä seuduissa pitää aina ottaa mukaan hyvä joukko koirantöppösiä, sillä koiran käpälät ovat warsin hentoja ja kipeytyvät pian. Iljängolla käy nahka käpälän ohjissa niin ohueksi, että se piankin lyöttyy werihaawoille. Epätajaisilla maataipaleilla taas on se waara tarjona, että kynsi katkeaa tai tiffu menee warpaitten väliin. Wanhat, älykkäät koirat, jotka jo ovat tottuneet töppösiin ja tietävät, mikä hyöty niistä on, pyhähtyvät väliin äkkiä ja saawat koko refekunnan pyhähtymään. Silloin he kohottawat loukkaantuneen jalkansa ja ilmoittawat, waikka äänetikin, mikä on ollut jynnä matkan keskeyttämiseen.

Nämä koirantöppöset ovat paksujen willalapasien näköisiä, ilman peukaloa. Niitä on eri kokoja. Sellainen

töppönen vedetään kipeään jalkaan ja sidotaan kiinni notkeilla, kapeilla hihnoilla. Kiitollisena lähtee elukka jälleen jatkamaan juoksuansa, kiitosjeksi väliin iloisesti haukahtaen, vaikka hetki sitten ei sitä olisi saanut paikaltaankaan liikahtamaan. Nämä lämpöiset, willaiset jalkineet ovat koirille väliin niin mieluisia, että on ollut tapauksia, jolloin ne ovat nousseet höyjioltaan metsästä ja tulleet ihmisten luokse, antamatta rauhaa, ennenkuin joku on nousnut vuoteeltaan ja pannut niille töppöset joka jalkaan. Silloin ne kaikin tavoin iloansa ja kiitollisuuttaan osoittaen, palasivat tyytyväisinä sijoilleen.

Wasta sittenkuin koirat oli syötetty, rupeSIMME itjellemme illallista laittamaan, Vähelle nuotiota, siihen paikkaan, mistä olimme lumen luoneet, lewitettiin balsamipuun oksia ja niitten päälle meidän pöytäliinamme, jona tavallisesti oli tyhjä, sinuilta auki leikattu jauhojäkki. Wadit ja lautaset, kaikki tinasta, asetettiin sen päälle, ja kowin ruuanhaluisina me asetuiimme sitten tämän pöydän ympärille. Onneksi toki oli ruokahalu hyvä; ei meidän niukoilla laitoilla muutoin kowinkaan suurta arvoa olisi ollut. Suuri, raswainen lihapala kului pannulla miehestä mieheen, ja kufin sai myös tuopillisen teetä. Jos onni oli meille niin suotuisa, että sattui leipää olemaan mukana, — usein näet oltiin ihan ilman sitä — niin sulatettiin se ja syötiin raswaisen lihan kanssa. Vääräwintona ja wahwikkeena oli raswainen liha, sitä parempi, mitä raswaisempaa oli. Namuin, puolipäiwin ja illoin, joskus wäliaikoinakin, pyhäyttiin haukkaamaan sitä. Milloin ruokalistaan piti saada hiukan vaihtelua, otettiin koirain warastosta kaloja ja keitettiin kattilallinen niitä.

Raswoja ja käsiä kun ei uskaltanut pestä, ei lautasten ja watien pesemisestä ollut tietysti puhettakaan. Uterian aikana oli kyllin kyllä tefemistä, pitäesjämme

itseämme ja ruokaamme lämpimänä. Usein täytyi kes-
ken ateriaa pistää lihakimpale kolmastikin uudelleen pa-
taan lämpenemään. Olen ollut mukana sellaisillakin ate-
rioilla, jolloin teen pinnalle muodostui jääkuori muutamia
minutteja senjälkeen kuin se oli kattilassa kiehua porisnut.

Illallisen jälkeen pilkottiin puita huomisaamun
varalle. Mitä vaatteisja tai valjaisja oli memmyt rikki,
paikattiin kohta, jott'ei aamulla tulisi viivykettä. Oppaan
tehtävänä oli pitää tästä kaikesta huolta. Kun hänen
mielestään kaikki oli saatu hyvään kuntoon, tapasi hän
sanoa: „Saarnamies, me olemme valmiit pitämään iltar-
ufousta“. Raamattu ja wirsikirjat otettiin esille, indi-
aanit kerääntyivät minun ympärilleni, ja me pidimme
yhteisen iltarufouksen. Sukijan olisi sopinut olla siellä
näkeinäsjä meitä. Takalifolla suuret tummat balsamipe-
täjät, joitten pitkät, osittain lumen peittämät oksat olivat
riipuksisja maahan saakka; päämme päällä kimaltelevat
tähdet tai hulmuawa pohjanpalo; edessä kirrkaasti loi-
mottawa walkea ja ympärillä kuwanomaisessa epäjärjes-
tyksesjä pulkkia, sukia, valjaita ja muita matkatamineita.
Muutamat koirat tahtoivat wäkistenkin olla walweilla
niin kauan kuin heidän isäntänsäkin, ja istuivat erillai-
sisja asennoisja meidän lähellämme. Paljain päin — oli
pakkaneen kuinka kowa hyvänsjä — kuuntelivat kristityt
indiaanit hartaina, kun minä luin heille pyhästä kirjasta,
jota he olivat oppineet niin paljon rakastamaan. Sen-
jälkeen lauloimme yhdessä jonkun hengellisen wirren.
Usein se oli iltawirsi, jonka ensimmäinen wärsy heidän
kaimiilla kri-kielellään kuuluu näin:

„Ne machememou ne muntome
Kahke watanahmahwehan,
Kah nah way yemin Kechahsjah
Ah kwah — nahtahkah — kwanaodon.“

Paulun perästä pidettiin rukous. Tällaisina hetkinä tunsimme olemamme erinomaisella tavalla taimaallisen iän suojassa, ja siksi pä kaikesta sydämeistä yhdyimmekin psalmistan sanoihin: „Warjele minua niinkuin silmäterää; suojele minua siipeis warjon alla.“

Joskus olimme 250 kilometrin päässä lähimmästä ihmis-asunnosta. Yömajana oli meillä lumeen kairattu kuoppa. Ei ollut muuta seinän suojana kuin kuopasta luotu lumi ja pari balsamioksaa; ei kattoa yllä muuta kuin taimaalla tähdet. Siinä piti meidän maata yö ankarassa pakkasessa. Jos sattui yöllä satamaan päällemme jalan pakjalti lunta, niin se oli warjin terwetullutta, se kun lauhdutti pakkasen. Nuotiotulet sammuiwat, ja silloin hiipi susia seuturillamme, mutta julma pakkasen se oli susiakin hirmittävämpi.

Saattaako sitten lukea, ken tuntee rukouksen voiman ja vaikutuksen, ihmetellä, että meidän sielumme, lähestyessään Herraa „rukouksella ja anomisella hynnä kiitoksen kanssa“, siimmisjään tunsi kaipaanansa Hänen läsnäoloansa, tunsi tarwituswansa wakuutusta siitä, että Hän, joka ei nuku eikä torxu, on meidän suojeelijamme ja ystävämme?

Rukouksen jälkeen käytiin lewolle. Oppaan sanat kuuluuivat tawallisesti: „Saarnamies, minä laitan teille tilan“. Se oli hänen tehtäwiänsä, ja koko mestari hän siinä olikin. Ensin lewitti hän maahan wihreitä hawuja, niitten päälle hän pani paksun puhwelintaljan ja sitten vielä karkean peitteen. Wihdoin hän laski pieluksen siihen päähän tilaa, joka oli kau'impana tulesta, ja wirtkoi: „Jos nyt tahdotte laskeutua lewolle, niin minä peitän ja käärin teidät.“

Kiisua yöksi, — siitä ei tietysti puhettakaan tällaisessa talwimajasssa, elleihän päivän ponnistuksissa ole hi-

ostunut niin kowin, että alusvaatteet vielä ovat kosteat. Silloin ei ole hyvä panna niissä maata.

Monet matkustajat makaavat turkkijäkissä, johon he konttaavat, ja joka sitten sidotaan kiinni kaulan ympärillä. Tavallisen päähineen yli vedetään vielä karwalakki, ja niin on yöpuku valmis. Minä kietouduin tavallisesti paksuun viittaani ja panin jalkaani pitkävartiset saappaat puhvelinnahasta; lisäksi vielä karwaruffaset, lakki, vaippa, karwakaulus ja pitkät rannikkaat. Sellaisena olin valmis käymään yölevolle. Näin paksuisja tamineisja oli jotenkin työläs asettua yöpuulle, waikk'ei minun tarvinnut kuin heittäytyä pitkäkseni maahan. Päästyäni wihdoin oikeaan asentoon, lewitti opas ylitseni vielä kaattuvan ja sen päälle peitteen ja alkoi sitten warsin taitawasti, jonkinlaisella äidillisellä huolella peitellä minua, alkaen jalkopäästä. Tuo käwi häneltä niin nopeasti ja näppärästi, ett'ei aikaakaan, niin oli hän jo pääni kohdalla ja peitti sen kokonaan kaattuwalla, tuffien sen laidat vielä seljän ja hartioitten taakse.

Kun minut ensi kertaa tällä tavoin käärittiin ja sullottiin, luulin jo parin minutin perästä siihen paikkaan tukehtuwani. Minä ojensin käteni jälleen ulos ja heitin koko päällimmäiset peitteet yltäni.

„Mies hoi!“ huudahdin minä. „Mitteko ihan tukehduttaa minut? Kuolenhan minä, jos pää on tällä tapaa peitossa.“

Wähintäkään suuttumatta siitä, että olin niin nopeasti tehnyt tyhjäksi hänen waiwalloisen työnsä, wastasi hän ystävällisesti: „Teidän, walkoisten ihmisten, on warsin waikea maata näin pää hupussa, sen tiedän kyllä, mutta teidän täytyy, muutoin palellutte kuoliaaksi. Pitää olla hywin warowainen, sillä yö näyttää tulewan tawatoman kylmä.“ Sen sanottuaan hän kiinnitti huomioni

kaukaiseen, tyhjiin kaitaiseen jyrinään, jota olimme jo kauan aikaa kuulahdelleet. Hän selitti sen kuuluvan järveltä, jossa 4—6 jalan paksuinen jää nyt kovaassa pakkasessa halkeilee.

„Katsokaas jamaa,“ sanoi hän, „kuinka se lyö alas maahan. Se tapahtuu vain kirpeinä pakkasöinä.“

Puista ympärillämme kuului silloin tällöin kova pamaus, niinkuin pistolin laukaus, siksi kova, että herkkähermoinen olisi voinut luulla kätöksjä olevan vihollisen ampuvan meihin. Indiaanit tiesivät selittää, että mehut ne puussa noin paukhdellen jäätyvät.

Thastellen hänen ystävällisyyttään, ilmoitin minä hänelle, kuinka minua on opetettu, että ihminen tarvitsee hengitystänsä warten niin ja niin monta kuutiojalkaa ilmaa, oli jää kylmä tai lämmin. Kuinkas minun olisi mahdollista saada tuo tarpeellinen määrä ilmaa, jos minulta pää tuolla tavalla huppuun peitetään?

„Tällä teidän täytyy tulla vähemmällä toimeen,“ wirffoi hän ja rupefi kärkevästi jälleen käärimään peitettä ympärilleni, jolloin minä koetin asettua niin, että sain edes jonkun verran ilmaa hengitettäväkseni. Ystävällisesti ja maltillisesti hän puheli minulle ja, saatuaan minut jälleen kaattuain ja peitetten sifään, hän wirffoi: „Hywää yötä nyt, saarnamies! Älkää waan liikahdelko; muutoin saatatte unimielisänne heittää peitteet pois ja paleltua tilallenne, niin ett’ette enää heääkään.“

Älkää liikahdelko! On sekin käsky, ajattelin minä, wäsyneelle matkamiehelle, jonka jalvoja kiivistää ankarasta hiihtämisestä, ja jonka hermot ja lihaksat ovat niin rauenneet, että hänen täytyy pakostakin wälisiä oikaisista jäseniänsä ja muuttaa asemaansa!

Tällaisessa mielentilassa minä tottelin kumminfin oppaani käskyä, karttaakseni pahoja seurauksia, ja

wihdoin minun onnistuikin nukkua, kowin kun olin wäsynyt. Jonkun ajan perästä minä heräsin puolihorrokissa ja olin wetäwinäni ja kiskowinani jotain esinettä, jota minä unen höppörisjä pidin kirweswartena. Minusta tuntui kuin joku indiaaneista olisi jättänyt kirweensä minun pääni kohdalle; sen warji oli nyt yön aikana kaatunut minun kaswoilleni, ja sitä minä nyt koetin saada pois. Kaikeksi onneksi heräsin minä aiwan selwille ja huomasin silloin, ett'ei tuo kirweswarji ollutkaan muu kuiu minun oma nenäni, joka oli paleltunut, niin kuin molemmat korwanikin.

Olin kaiketi, oppaan käsky mielessäni, ensin aiwan kiltisti nukkunut, mutta sitten, tukehtumisen tunnon wai futufjesta, lyfännyt peitteet pois pään ja kätten kohdalta. Ja sellaista siitä nyt tuli! Parin yön perästä, oppaani ankaran walwonnalla, totuin minä kumminfin mafaamaan aiwan hupusja, niin että myöhemmin osasin siten maata täyhtä unta yhtä hywin kuin indiaanitkin.

Jos yön aikana jatoi jalan tai parin pakjulta lunta päällemme, silloin olimme hywillämme, sillä silloin oli lämmin olla, ja me nukuimme paremmin. Niissä tapauksissa maattiin pari tuntia tawallista kauemmin, korwataksemme edellisten bitten tappioita, jolloin pakkaselta emme olleet saaneet maata kuin wähän aikaa tai emme uskaltaneet nukkua ensinkään.

Kasvainta ja waikeinta on nousemisen aamulla tällaiselta wuoteelta moijessa paikassa. Monastikin olimme monen pakjun peitteen alla, ankarasta pakkasesta huolimattakin, hieman hioistuneet. Kun nyt siinä tilassa heitti yltään peitteet ja kaattuivat ja nousi pystyhyi, niin ryhtäsi pakkanen niin tuikeasti päälle, että hampaat kaljisiwat, ja monenkin täyhti ihan ääneensä walitella.

Kaikkeksi onneksi oli jo edellisenä iltana varustettu polttotarpeita, ja niinpä saatiin pianmiten mahtava, loimottava nuotio palamaan, ja aamupalaksi nautittiin kuumaa teetä ja rasvasta lihaa.

Wäliin olivat toiveet aamulla warfin synkät ja tila kaikkea muuta kuin kadehdittava. Kerran olin minä, kulunkeja säästääkseni, ottanut eräälle 300 kilometrin pituiselle matkalle mukaani yhden ainoan indiaanin, noin 16 vuotta vanhan pojan. Kummallakin oli oma pultsanja, ja kun „Old voyager“ oli etunenässä, niin ohjaimme sitä waan äänellämme, ja hywin se toiveemme täyttikin. Herätessämme eräänä aamuna mafuufijoitamme jalolla, huomajimme lunta sataneen yöllä päällemme useampia tuumia. Koetettiin wirittää walkea niin pian kuin mahdollista. Olimme edellisenä iltana höpöneet jotenkin myöhään ja ennättäneet enenewässä pimehdessä saada wain kopeloimalla polttoaineita. Ne olivat warfin kehnoa laatua, mutta kun meidän sittenkin oli onnistunut saada illallinen keitettyksi, niin emme osanneet aamuksi mitään pahempaa peljätäkään. Yöllä satanut lumi ei ollut suinkaan parantanut puuwarastoamme, ja kun me nyt sytytimme tikun toijensa perästä eikä walkea waan ottanut wiritäkseen, niin loppui meiltä ensin maltti ja sitten käwimme rauhattomiksi. Tulta raawaihessa piti tietysti wetää pakjut karwarukkaat käsistä pois, mutta ennenkuin tikun oli saanut sytthymään, olivat formet kangistuneet niin pahasti, ett'ei niissä tulitikkukaan enää kestänyt. Muistan vielä, kuinka minä pistin tulitikun hampaitteni wäliin ja koetin raapaihsta sitä kirweswarteen, mutta ei sekään yritys onnistunut.

Älkiä säwähsti mielessäni ajatus, että surman suuhunhan tässä joudutaan, ellei onnistu saada walkeaa wiritetyksi. Minä wilkaijin nuoreen toweriini ja huoma-

sin hänen kasvojen ja ilmeestä hänenkin käsittävän meidän vaarallisen tilamme.

„Allek“, sanoin minä, „nyt ollaan pahassa pulassa“.

„Niin ollaan, saarnamies“, vastasi hän; „minä pelkään, että meidän täytyy kuolla tähän. Ellei tässä saa walkeaa syytymään ja lämmintä suurusta suuhun, niin tähän sitä palellutaan kuin palellutaankin.“

„Ei tässä vielä niin kokonaan hukassa olla, Allek“, sanoin minä. „Jumalassa on meillä apu ja turwa. On Hänellä muitakin keinoja meitä lämmittääkseen. Heti paikalla sukset jalkaan, rukkaset käteen ja lakki päähän!“ (samoin tein minäkin), „ja — otapas minut kiinni, jos saat!“

Ei kulunut niinkään pitkää aikaa kuin tämän kertomiseen on mennyt, niin jo olimme täydessä kilpahiihdossa, ja huimaa wauhtia sitä mentiinkin. Minä hiihdin, mikä juinkin jaksain, puitten välitse, poika kintereilläni, ja niin sitä hiihrettiin, wuoroin toinen edellä, wuoroin toinen, niinkuin olisi siinä temmeltänyt kakki wallatonta poikaa eikä lähetysjaarnaaja ja indiaani, jotka koettawat pelastaa henkenä pakkasen kynsistä.

Buolen tuntia ponnisteltuamme, tunsimme lämmön palajawan kohmettuneisin jäseniimme. Vämmän veri löysi tienjä kangistuneihin formiinkin, ja pian olivat ne notkeita jälleen. Tuntiessamme suloi sen lämmön jälleen wirtaillewan ruumiissa, riensimme hömajalle takaisin. Ke-rättiin sitten suuri määrä tuohia, joita irrallaan riippui koirujen kyljissä, ja nyt saatiin walkea helposti wiritetyksi ja lämmin murkina keitettyksi. Lamurukoukussa oli kiitos ja ylistys pää-osana, ja kiitollisuuden tunnelma sydämessä jatkui yhä edelleen, tawaroita kokoillessamme ja koiria waljastaesamme, vielä matkallekin lähdeittäessä. Ilmeinen pelastus oli tullut osaksemme. Rauhujen ku-

ningas oli tänä kylmänä aamuna katjastanut meitä silmiin, ja vähällä oli hänen hyinen formensa saada sydämemme sykkimään taukoamaan.

Päivät kun näissä pohjoisissa maissa ovat yler: lyhyitä, oli meidän noustava pari tuntia ennen päivänkoittoa. Usein koettivat uskolliset towerini nousta ennen minua ja saada lämpimän murkinan valmiiksi jo ennen minun heräjämistäni. Tämä ei kumminkaan usein onnistunut, koska moijella hövuteella ei kowin sikeästi nuku. Vietettyäni siinä neljä, wiisi tuntia, puoleksi tufektumaisillani, nousin mielistikin ylös, heti kuin kuulin jonkun liikkuvan. Paaletuminen oli mielestäni sittenkin parempi kuin tufektuminen.

Ei ollut harvinaista, että minä nousin ensimmäisenä, wiritin walkean ja feitin aamiaisen, ennenkuin wäsyneet towerini olivat heränneet. Ne kun olivat pieneestä pitäin tottuneet tällaisiin retkiin, makasivat he sikeästi silloinkin kuin minä en saanut ensinkään unta silmään. Wälistä he, herätellessäni heitä, katjastivat tähtiin ja wirkkoivat: „Ussam weputch“, s. o. „Kowin aikaista“. Minun ei kumminkaan tarwinnut muuta kuin wilkaišta kellooni, niin olivat he wakuutetut siitä, että oikea nousuaika oli tullut. Namiainen syötiin fiireisesti, aamuruokous pidettiin, tawarat jälytettiin pulkkiin, koirat waljastettiin — eskimolaiskoiria on helppo saada waljaisiin, — ja taas oltiin valmiina matkalle.

Ennen lähtöä wiskattiin aluffina olleet hawut walkeaan, ja niitten hauskaissa walossa aloitettiin retki. Ennätettyämme jo ennen auringon nousua 40—60 kilometriä, arwelimet indiaanit, että tähdet ne sittenkin olivat olleet oikeassa ja saarnamiehen kello edellä. Mutta koska matkan joutuminen oli heillekin edullista, niin ei heillä ollut mitään sitä vastaan, että olin koettanut kiiruhtaa.

Minä matkoin heille lisäpalkkion joka kerta kuin meidän omistui päästä perille ennen määräaikaa, joten aina jäi pari yötä viettämättä paljaan taimaanfannen alla.

Ensimmäinen matkani Nelsonin wirralle kesti kuusi päivää. Myöhemmin ei meiltä mennyt siihen kuin neljä. Matkan varrella olevissa metsissä vilijee eläimiä, joitten nahat ovat kallis-arvoisia. Täältä hankkii waeltawa indiaani elatuksensa, wiritellen ansoja mustalle ja hopeaketulle. Täällä on saukkoja, näätiä, majawia, kärppiä, karhuja ja susia sekä muita eläimiä. Mustia karhujakin tapaa siellä usein. Wenhematkallani näin niitä kerran kokonaista seitsemän. Yksi niistä ammuttiin, ja sen lihoilla elimme sitten monta päivää.

Tämme saapuu kauppamiehiä ostamaan kallis-arvoisia turkiksia ja kokoamaan suuria pääomia. Jos ihmisten kannattaa ansaitsemisen ja rikkauden toivossa antautua kaikkien rasitusten ja puutteiden alaisiksi, jotka tässä maassa heitä kohtaawat, niin mikä häpeä, ellemme me rohkenisi kulkea näitten metsämiesten jäljissä, saattamassa indiaaneille iloista sanomaa Wapahujan rikkaudesta!

Kahdeksas luku.

Judiaanien luona Nelsonin wirran warrella.

Wasta toisella käynnilläni Nelsonin wirran warrella saatiin lähetystyö siellä alkuun. Ensi kertaa siellä käydesjäni olivat indiaanit odottamattomain asianhaarain pakosta jääneet tulematta. Metjästyös on suotuisimmisjäfin tapauksissa warfin epäwarma elinkeino. Jndiaanit syömät paraasta päästä punapeuran lihaa, mutta kun peuralaumain liikfeet ovat vaihtelemia ja arwaamattomia, käy waikeaksi ennakolta määrätä jumalanpalwelusta sellaiseen seutuun, missä olisi toivo saada tarpeeksi ruokaa kokuontuneelle wäelle.

Oli toisinaan warfin masentawaa saapua waiwalloisten reki- tai wenhemattain päästä hengellisiä kokuouksia warten määrättyyn paikkaan ja nähdä siellä ainoastaan piwollinen kasjaa. Peurat tai muut eläimet, joita he olivat laskeneet pääsewänsä pyhydystämään, olivat siirtyneet aiwan toiselle juunnalle, ja indiaanien oli täytyntyt lähteä heidän jäljillensä.

Toinen käyntimme sitä wastoin onnistui kaikin puolin. Me kohtasimme leirissä wiisikymmentä perhekuntaa, jotka kaikki hartastaasti halusiwat saada nähdä lähetyssaarnaajaa.

Kun metodistien lähetyssaarnaaja Runder oli ensi kertaa saapunut julistamaan Jumalan sanaa raa'oil-

heimoille Saskatchewanin alueilla, olivat ihmiset kowin kiihkoisjansa saamaan tietää, mistä tämä merkillinen mies on kotoisin. Pidettiin suuri neuvotteleva kokous, jossa tietäjän käsettiin ottaa asiasta selko. Monen rummutuksen ja unennäön ja loitsimisen perästä he vihdoin juhlassisesti julistivat kokoontuneelle kansalle, että tämä kummallinen mies ihmeellisine kirjoinen oli ollut suljettuna koteloon, ja sellaisena oli Suuri Henki hänet taitaankaarta myöten laskenut maahan.

Indiaanit Nelsonin wirran rannalla ottivat minut sangen ystävällisesti vastaan. Heidän tervehdyksensä oli paljoa ilmeisempää kuin muitten indiaanien, joitten luona olen käynyt, vaikka meitä muuallakin on tervehditty warsin sydämellisellä ja huomattawalla tavalla. Täällä oli kättelemisen tapa vielä jotakin outoa; wanha suutelemisen tapa oli sen sijaan käytännössä. Kowinpa hämmästyinkin, nähdesjäni ympärilläni 250—300 indiaania, miehiä, lapsia ja waimoja, joitten kaswoista näki, ett'eivät he ensinkään tunne saippuan ja weden käyttämistä, mutta jotka tuossa seisoiwat ystävällisissä aikeissa suudella minua jok'ainoa. Mointa koetusta en oliji mitenkään woinut kestää, ja minun onnistuikin tyhdyttää heidät kaikki lämpimällä kädenhyönnillä ja muutamilla ystävällisillä sanoilla.

Kello kahdeksan seuraavana aamuna kutsuttiin indiaanit ensimmäiseen kristilliseen jumalanpalvelukseen, ja useimmat heistä saapuivatkin siihen. He kuuntelivat jännitetyllä osanotolla ja tarkkaavaisuudella. Kristityt indiaanit Norway Houjesta auttoiwat minua jumalanpalveluksen alusja. Heidän heleät äänensä ja kauniit wirtensä tekivät kirkonmenot alun pitäin miellyttäväiksi. Me wesaajimme useampia wirsiä, luimme muutamia kohtia raamatusta ja rukoilimme. Noin kello yhdeksän luin minä

saarnani tekstiksi nämä ihanat sanat: „Niin on Jumala maailmaa rakastanut, että Hän lähetti ainosyntyisen Poikansa, niin ettei ketään niistä, jotka Häneen uskovat, kadoteta, vaan kaikki saavat iankaikkisen elämän.“

Tarkasti he kuuntelivat minua, kun minä neljä tuntia yhtämittaa puhuin heille näitten sanain jumalallisesta totuudesta. He eivät olleet milloinkaan kuulleet kristillisistä saarnaa; heillä ei ollut tietoa meidän uskomme yksinkertaisimmistakaan totuuksista. Minun täytyi juurta jaksin ja tajuttavalla tavalla selittää heille kaikki se, mikä meille itsellemme on niin selvää. Minä aloitin maailman luomisesta ja syntiin lankeemuksesta. Sen jälkeen vasta saatoin minä puhua Jumalan rakkaudesta ja armosta ja Hänen suurimmasta työstään, siitä, että Hän lähetti ainosyntyisen Poikansa, Herran Jesuksen Kristuksen, joka kuoli meidän edestämme, jotta me saisimme elää. Puhuin erittäinkin siitä, mikä siunaus meille vuotaa, kun persoonallisesti vastaan-otamme tämän Was-pah-tajan. Minä koetin saada heitä käsittämään, että meitä, kauaksi eksyneitä, kutsutaan palajamaan, ja että taivaallinen Isä ottaa meidät jälleen lapsikseensa. Minä puhuin Jumalan rakkaudesta kaikkia ihmisiä kohtaan; puhuin siitä, kuinka valmis hän on vastaan-ottamaan meitä kaikkia, täyttämään sydämemme ilolla, lohduttamaan meitä kaikissa elämän kärsimyksissä, rohkaisemaan meitä kuolemassa ja sitten ottamaan meitä iankaikkiseen elämään, maailmaan täynnä valoa ja ihanuutta.

Jumalallinen totuus, jota heille koetin selittää yksinkertaisesti ja heidän käsityskantansa mukaisesti, tunkeutui kuulijaini sydämeen. Heidän tarkkaavaisuutensa todisti heidän ymmärtäneen minun puheeni. Wilkkaat silmät ne säihkyivät, väliin niihin kyhneleitäkin fierthi, ja saarnan päättyttyä kuului ilon ja riemahduksesta huutoja lauan kes-täneen waitiolon jälkeen.

Sitten käänsimme heidän kieleensä muutamia wärshyjä ihanasta wirrestä ja weijasimme yhdesjä:

Di tuhat kieltä jos mull' oiji
Ja suuni satafertainen,
Mun lauluin silloin kilwan soiji
Min sywinmistä sydämen,
Mlistäin Herraa Jumalaa,
Wapahatajaa ja Nuttajaa.

Me lankeesimme polwillemme yhteiseen rukoukseen, ja minun pyynnöstäni kaikki toistivat ne lyhyet yksinkertaiset lauseet, joihin rukouksemme oli puettu. Pyhän tunnioituksen ja hartauden henki näkyi olewan meidän päällämmä. Suurin osa tätä wäenpaljoutta koetteli nyt ensi kertaa lähestyä Jumalaa rukouksesja Jesuksen nimeen, ja minä tunsin sijimmisjäni sen wakuutuksen, että Hän, jonka sydän sykkii rakkautta ja armahawaisuutta kaikkia kohtaan, ei ole ylönkatsjowa näitä poloiisten indiaanien sydämistä ja huulilta lähtewiä yksinkertaisia huokausjia.

Rukouksen jälkeen pyysin kansan wielä kerran istumaan tantereelle, jaadaesjeni kuulla, mitä he sanowat niistä totuuskjista, joita julistamaan minä olin tullut niin kaukaa. Kaikkien silmät kääntyiwät nyt päällikköön, sillä tässä, niinkuin kaikissa muissakin indiaani-heimoisja, noudatetaan suwusta sutaun kulkewia, lujia lafeja wanhinten ja etewinten etuoikeudesta. Hän nousi maanmiesstenjä keskuudesta, astui minun luokseni ja asettui minun oikealle siwulleni. Sitten hän piti puheen, waltawimman, mitä milloinkaan olen kuullut.

Wuosikausia on siitä saakka jo wierinyt, mutta yhä wieläkin minä selwään muistan tuon kookkaan, solakan, kiihkeän indiaanin. Hänen kätensä liikkeet oliwat moninaiset, mutta täynnä arwoikkaisuutta ja suloa jos'ainoa.

Hänen äänensä oli erittäin sointuva ja lausewa, sillä hän puhui sydämensä syvyydestä. Tästä hänen puheensa, lyhennettynä, sellaisena kuin sen tulkkini avulla heti perästäpäin paperille panin.

„Saarnamies! En ole enää pitkiin aikoin uskonut meidän wanhoja jumalia. Nuo tuolla“ — hän wiittasi kädellään kuulijakunnan takimmaisiin riiveihin, missä welhot ja tietäjät seisoiwat, — „nuo tuolla tietävät kyllä, ett'en enää pidä wäliä meidän entisestä uskonnoista. Ja minäpä sanon teille, saarnamies, missikä en enää pitkiin aikoihin ole uskonut meidän wanhoja jumalia. Minä kuulen Jumalan äänen ukkosen jyrynässä ja myrskyn pauhusja ja tuulen kohinasja; minä näen hänen woimansa salaman iskussa, joka jättiläiishongan taittaa kuin kuiwan warwun; minä näen hänen hyvyytensä siinä, että hän lähettää meille saalista, peuroja ja majawia ja karhujia; minä näen hänen suopeutensa, kun suwituuli käy ja tuo tullessaan meille sorssia ja hanhia; kun lumi on sulanut ja järwistä ja wirroista jälleen jäät lähtee, silloin minä näen, kuinka hän täyttää wedet kaloilla. Olen vuosikauzia tarkannut näitä asioita, ja nähnyt, kuinka hän joka kuukausi meille jotakin lahjoittaa. Ja hän on niin asettanut, että me joka aika aina jotain saamme rawinnotsemme, jos waan itse olemme ahferia ja walppaita. Ja mietiskellesjäni näitä asioita, joita jo vuosikauzia olen tarkannut, olen jo aikaa sitten tullut siihen wakuutukseen, että koska tuo suuri Henki on niin hyvä ja suopea ja laupias, niin ei hänen edesjänsä suinkaan kelpaa noidan rumpu eikä tietäjän rämiöwä räikkä. Ja niinpä olen vuosikauzia ollut ilman uskoa.“

Sitten hän kääntyi minun puoleeni, loi minuun sydämeen tunkewan katseen ja lausui:

„Saarnamies! Se, mitä tänään meille puhuitte, täyttää minun sydämeni ja tyhdyttää sen kaipauksen.

Sitä juuri olen odottanut saavani kuulla hänestä, Suuresta Hengestä. Minä iloitsen siitä, että te toitte meille tämän ihmeellisen sanoman. Pysykää luonamme niin kauan kuin voitte, ja jos teidän täytyy lähteä pois, niin älkää unhottaako meitä, vaan tulkaa jälleen.”

Kovaaäänisillä mieltymyksen huudoilla tervehti kansa päällikkönsä sanoja. Senjälkeen wirtoi minä: „Mieli-sinpä kuulla muittenkin puhuvan, mitä kufin näistä tärkeistä asioista ajattelee.“

Moni noudatti kehoitusta, ja kaikki he — paitsi paria vanhaa welhoa, jotka olivat huolissaan toimeentulostansa — puhuivat samassa mielessä kuin päällikkökin. Viimeisenä puhui muuan vanha, harmaapäinen mies, kiihkeäliikkeinen ja innokas, ulkoasulleen kummallinen, raju, tukka palmikolla, joka ulottui polventaipeeseen. Hän tuli keskeltä wätijoukkoa, lykkäsi syrjään taajat rivit ja astui meidän luoksemme omituisin hyppyaskelin. Hän pisti sormensa tuuheaan tukkaansa ja puhui minulle waltawan wafawasti: „Saarnamies! Kerran oli minun tukkani musta kuin korpin siipi. Nyt se on walkoinen. Harmaa tukka päässä ja lapsenlapset wigwamisssa puhuvat minulle, että minä alan wanhettua. Mutta en minä sittenkään ole milloinkaan tätä ennen kuullut puhuttawan sellaisista asioista kuin ne, mitä te meille tänään julistitte. Minä olen iloinen siitä, ett'en ennättänyt kuolla, ennenkuin kuulin nämä ihmeelliset kertomukset. Mutta minä tulen wanhaksi. Harmaa tukka tässä ja lapsenlapset tuolla sen sanovat. Olkaa täällä, saarnamies, niin kauan kuin voitte, ja puhukaa meille paljo näistä asioista. Ja jos lähдете pois, niin tulkaa pian takaisin, sillä minulla on lapsenlapsia ja harmaa tukka; kenties en enää monta talwea näekään. Tulkaa pian takaisin!“

Hän kääntyi, mennäkseen takaisin paikallensa, mutta

pyhähtyi parin askeleen päässä, palasi takaisin ja, katjahaen minuun, wirkko:

„Saarnamies, saako sanoa vielä jotain?“

„Puhukaa,“ sanoin minä, „kernaasti minä kuuntelen.“

„Te sanoitte vast'ikään „Notawenan“. (Jsä meidän).“

„Niin, minä sanoin Jsä meidän.“

„Se on meille wallan uutta, ja ihanalta se kuuluu,“ sanoi hän. „Emme ole milloinkaan pitäneet Suurta Henkeä ijänämme. Me kuulimme häntä raju-ilmasja, me näimme häntä ufomuolesja ja myrskysjä ja talven tuis-kuisja ja pelkäsimme. Kun te nyt sanotte, että Suuri Henki on meidän ijämme, niin on se meidän juloista kuulla.“

Hetken hän seisoi wittkastellen minun edessäni, tuowilli, kuwanomainen olento. Sydämessäni tunsin sywää ojan-ottoa ja rakkautta häntä kohtaan.

Hän kohotti silmänsä jälleen ja wirkko:

„Saako vielä sanoa jotain?“

„Saa kyllä, puhukaa waan.“

„Te sanoitte „Notawenan“. Onko hän teidän ijämme?“

„Kyllä. Hän on minun ijäni.“

Hänen katseesjansa ja äänestänsä ilmeni ikäwöitsewä wastauksen kaipaous, kun hän sitten jatkoi:

„Merkitsekö se, että hän on minunkin ijäni, poloisen indiaanin ijä?“

„Kyllä!“ huudahdin minä. „Hän on sinunkin ijäsi.“

„Teidän ijänne — saarnamiehen ijä ja indiaanin ijä myös, niinkö?“

„Niin juuri“, wastasin minä.

„Sittenhän me olemme weljeksiä!“ huudahti hän melkein riemuitten.

„Niin, me olemme weljeksiä,“ toistin minä.

Kova liike kävi nyt kansanjoukon läpi, kun keskusteluni wanhuksen kanssa oli joutunut tähän kohtaan ja niin odottamatta ja sydämeen käywällä tavalla tehnyt selwäksi tuon suuren totuuden, että Jumala on meidän kaikkien isä, ja kaikki ihmiset keskenänsä weljeksiä, sanalla sanoen totuuden ihmisluvuun yhteydestä. Wäki ei saattanut olla iloista huudahtelematta. Mutta wanha mies ei ollut vielä sanotawaansa loppuun sanonut. Hän wiittasi innoikkaimpia olemaan hiljaa, kääntyi minuun ja wirkoi jälleen:

„Saako vielä sanoa jotain?“

„Puhu, puhu ilmi kaikki, mistä sydämesi on täynnä.“

En unhota milloinkaan näitä hänen sanojansa:

„En tahtoisi olla epäkohtelias, mutta siltä minusta waan tuntuu kuin teiltä, waltoisilta weljiltäni, olisi mennyt pitkä aika, ennenkuin jouduitte tuomaan tuota suurta kirjaa ihmeellisine kertomuksineen puna-ihoisille weljillenne saloilla.“

Nuo sanat sattuiwat. Minun oli waikkea wastata niihin. Ziuri tämä kysymyshän se asuu miljoonisja kaipaamisja, odottelemisja, wäsähtyneisjä sieluisja. Se owat kyllästyneet wäärään uskontoonsja ja siinimisjänsjä kaipaawat sitä sielun rauhaa, joka on saatawana iloisesja sanomassja wapahduksesta Jesuksen Kristuksen kautta. Minä koetin selittää ewankeliumin lewenemisen pitkäällisyyttä ja säälittelemällä puolustaa niitä, jotka kyllä myöntäwät kaikkien ihmisten olewan weljeksiä keskenänsjä, mutta kumminfin unhottawat, että jokaisen tulee olla „weljensä wartija“.

Kokous keskeytettiin wähäkki aikaa, ja sittenkuin päiwällinen oli kiireimmiten syöty, kokoontuttiin jälleen iltajumalanpalvelukseen. Tämä kesti wiifi tuntia.

Wirren ja rukouksen jälkeen luin minä tuon kaniin kertomuksen kamariherrasta itäisiltä mailta ja sitten kasteen sakramentin selityksen. Minä koetin saada heille selwille,

mitä kristityksi tuleminen on. Minä sanoin olevani valmis kastamaan jokaisen, joka tahtoo luopua pakanallisesta monivaimoisuudesta, noituudesta, arpapelistä ja muista paheista ja ruveta tästä puolin rukoukseen ja palvelemaan totista Jumalaa. Monivaimoisuudesta luopuminen oli useimmille pahin loukkauskiivi, muutamilla heistä kun oli kolme, mitäpä neljäkin vaimoa. Juoppous on niissä seuduin harvinaista, kukaties siitäkin syystä, että tänne, kaikesta siivistyksestä niin loittona olewiin seutuihin, on ylen vaikeaa kuljettaa wäkijuomia.

Kauan koettelin sitten selittää heille, mitä „pyhä kirja“ opettaa, ja vastaila heidän kysymyksiinsä. Senjälkeen kehoitin kaikkia, jotka ovat päättäneet noudattaa ewangeliumin käskyjä ja tahtowat vastaan-ottaa pyhän kasteen, astumaan esille ja asettumaan minun wiereeni.

Tätä kehoitusta noudatti heti noin neljäkymmentä henkeä miehiä ja waimoja. He tulivat ja istahiwat maahan minun wiereeni. Toiset wapišiwat liikutuksesta, toiset itkiwät; kaikkiin oli tämä hetki tehnyt waltawan waiikutuksen. Minä luin nyt lasten kasteesen kuuluvat ihanat kohdat raamatusta, pannen waršinkin painoa Wapahatajan rakkaudelle lapsia kohtaan ja Hänen alttiudellensa vastaan-ottamaan heitä. Ne oliwat wafawia, siunatuita hetkiä meille kaikille.

Kaikki halusiwat saada kasteessa uuden nimen, ja minun piti walita ne heille. Kasteessani heitä ja antaessani heille heidän useinkin hywin sattuman ja runollisen indiaanilais-nimen oheen kristillisen nimen, rukoulin lakkaamatta, että heidän kerran suotaisiin nähdä Herra kaswoista niin kaswoihin, ja että Hänen nimensä olisi heidän otjallensa kirjoitettu.

Wastustusta ei sentään puuttunut sitäkään. Wanhat welhot ja tietäjät nousiwat wastahtynteen. Heidän itsek-

käisyhtensä oli herännyt. He olivat kyllin onvelat huomaamaan, että jos kaikki tulevat minun puolelleni, silloin heidän käy kuin Demetrion, Dianan temppelin kuvaintekijän: heidän ansiolähtensä joutuvat kokonaan kuirville. Heitä oli kumminkin niin mitätön vähemmistö, ett'eivät he uskaltaneet tehdä sen pahempaa kuin uhkailla ja kiroilla. Erään vanhan noitamiehen vaimo oli monen muun vaimon kanssa pyytännyt saada kastetta, mutta juuri kuin olin kastamaisillani häntä, hyökkäsi hänen miehensä minua kohti. En ennättänyt huomata hänen tarkoitustaan, vielä vähemmin estää häntä, niin jo karkasi hän vaimoonsa kiinni, pudisteli häntä rajusti ja, katjahaen minuun voimattomalla wimmalla, huusi: „Kastakaa hänet atim'iksi (koiraksi)!“

„En suinkaan“, vastasin minä ystävällisesti, katsoen wapisemaan vaimoon, „waan minä annan hänelle suloisimman nimen, mitä vaimo milloinkaan on kantanut, Jesuksen äidin nimen.“

Ja niin kastoin hänet Mariaksi.

Useampia päiviä perättäin pidimme nyt tavallisesti kolme jumalanpalvelusta päivässä ja wäliaikoina opetimme kansaa lukemaan tawukirjoitusta. Wuoroin keräsimme kokoon kaiken leiriväen, piirsimme kekäleellä tawumerkkejä fileään kallionkylkeen ja opetimme heitä niin hywin kuin osasimme. Fokus kuljimme teltasta teltaan, opettaen yksithisiä. Silloin myös haastelimme heidän kanssaan uskonnon asioista ja rukoilimme heidän kanssansa. Minä jätin heille monta tusinaa Uusia testamentteja, wirsikirjoja ja katekismuksia heidän omalla kielellään. Niin innokas oli monikin oppimaan jumalallisia totuuksia, että he wiipyivät vielä kolme päivää senkin jälkeen kuin heiltä oli ewäät loppuneet. En ollut ensi alusja uskoa tuota, mutta sain omin silmin nähdä sen todeksi. Kyy-

nelfilmin sanoivat he minulle jäähyväiset ja ilmoittivat olevansa nälkää näkeväin lastensa tähden pakotetut jälleen lähtemään kalastus- ja metsästyksretkille. „Mutta,“ lisäsivät he, „mitä teiltä olemme saaneet kuulla, siitä on mieleemme aina iloitsava.“

Tällä matkalla kohtasimme eräässä toisessa indiaanileirisissä noin 12-vuotiaan tytön, joka keuhkotautisena nopeasti lähenei loppuansa. Minä haastelin hänelle Jeesuksesta ja taiwaasta ja rukoilin usein hänen kanssaan. Tyttönsä lähestyessä hän sanoi murheelliselle äidilleen: „Minä olen iloinen, että rukoileva mies on puhunut minulle tällaisia lohdutuksen sanoja. Nyt en enää pelkää kuolemaa. Minä uskon, että rakas Jeesus saattaa minut parempaan maahan. Mutta kun sinä tulet, äiti, niin kaiki sinä katselet, missä minä olen, ja tulet minun luokseni. Tahtoisin nähdä sinut jälleen.“

Onko kummakaan, että nämä indiaanit Nelsonin wirran varrella tulivat sydämelleni niin rakkaitsi? Minä kävin heidän luonaan kahdesti vuodessa, puhuin ja kirjoitin esimiehilleni heidän puolestaan, kunnes sydämeni toivomus toteutui, ja muuan rakastettu weli Kristusjesa ilmoitti olevansa walmis lähtemään heidän luokseen ja asettumaan sinne.

Yhdeksäs luku.

Satavuotias patriarkka.

Eräänä kylmänä aamuna talviyhännä tuli meidän ojaksemme se ilo, että saimme sanoa terwetulleeksi edellisessä luvussa mainitsemani rakastetun weljen ja työtöwerin, lähetyssaarnaajan John Semmens'in, joka oli jättänyt kauniin toimensa Ontario järwen rannoilla ja tullut auttamaan minua. Jo lähetystyhönä ensi aikoina indiaanien keskuudessa sai Semmens kokea niitä waaroja, joita tämä toimi mukanaan tuo. Alussa hän kärsi paljonkin sen puolen kauheista pakkaajista ja lumimyrskkyistä. Eräänä yönä, hänen maatessaan metsästä, taittoi tuuli ison puun ja kaasi sen maahan aiwan hänen lähelensä. Olipa Jumalan armo, ett'ei kellenkään tullut wahinkoa.

Tämä uusi lähetyssaarnaaja käwi indiaaneille pian hywin rakkaaksi, ja monta vuotta on hän uhrautuwalla tawalla tehnyt siunauksesta runfasta työtä heidän keskuudessaan.

Hänen läsnäolonsa meidän talosjamme tuotti meille paljon iloa. Kenen itsensä on tähtynyt kairwata samanmielisten ystäwäinjä seura, hän käsittää, minkä siunauksen tämä ylewä, nuori weli taloomme toi. Suuri yhteinen tehtävä oli meillä edesjamme, me kun tahdoimme tehdä ympärillämme asuville indiaaneille niin paljon hy-

wää kuin suinkin mahdollista, ja koska me onneksi olemme olleet yhtä mieltä siitä, millä tavoin tehtävämme olisi parhaiten suoritettava, niin fikkipä aina olemmekin yksin neuvoim ja sydämellisessä somussa työtä tehneet.

Semmens se ensimmäisenä asetui ajumaan Nelsonin wirran warrelle. Sikäläiset indiaani-heimot kun muuttelewat majojansa paikasta toiseen, käwi hänen työnsä ensi aikoina warjin wittallisesti, wäliin se mieltäkin masensi. Ei hän ensi alussa osannut heidän kieltään, eikä aina ollut tulkkiakaan saatavissa. En ota kauan wiipähäseni niissä mieltä kiinnittävisjä ja usein seikkailuntapaisissa kohtauksissa, joita tämä korvenraivaaminen indiaanien keskuudessa myötänjä toi. Usein läksimme retkille yhdesjä, niinkuin opetuslapset, joita Mestari lähetti kaksittain, ja teimme monta pitkää ja waiwalloista tutkimusmatkaa. Monen nuotiwalkean ääressjä ja monessa wigwamissa olemme julistaneet sanaa ja neuvooneet siirteleiwiä indiaaneja Jumalan tykö. Satoja kilometrejä yhdesjä taiwallettiin, kunnes jäsenet käwivät kylmästä kankeksi ja jaloista tihkui werta. Illallisen ja ehtoorukouksen jälkeen laskeuttiin kylmälle wuoteelle wietysten, yksien kaattuain alle ja koetettiin nukkua.

Emme milloinkaan unohda matkaamme piirikokoukseen Winipegim järwen rannalle, jolloin me tuolla suurella järwellä häiwymme muusta seurasta. Suurimmasja tiireessä ennätimme wielä oikeaan aikaan arwoijan esimiehemme Drjö Youngin ajumolle, jossa meidät otettiin herttaisesti vastaan, ja siten pääsimme joutumasta lumimyrskyn waltaan, jossa niin moni sillä kertaa jai kowia kofea. Palausmatka oli waarallinen sekim. Winipegiltä lähdettiin raskaasti kuormitetuissa koirapulkissa lauantai-iltana. Grään herra Siftonin ystäwällisessä kodissa Selkirkissä wietimme ihanan, hiljaisen sunnuntai-päiwän.

Puolen-yön aikana vaihdettiin musta puku nahkasiini vaatteisiin ja koirat valjastettiin. Yöllisen aterian jälkeen sanoimme jäähyväiset isäntäväelle ja läksimme tähden valosja pitkälle matkallemme pohjoista kohti. Semmens'in koti oli 1000 kilometrin päässä pohjoiseen. Sifton kertoi minulle kerran perästäpäin hänen perheensä itkeneen, meidän lähdettyämme: niin raskaasta oli heidän ollut ajatella meitä matkalla sydän-yön aikaan pimeässä ja pakkasessa. Siitä pitäin olivat he ruvenneet erinomaisella innolla harrastamaan lähetystyötä ja rakastamaan niitä, jotka Wapahhtajan ja Hänen nimensä lewittämisen tähden antautuvat niin suuriin vaaroihin.

Ennen päivännousua saarvimme Laidunsaarille ja söimme siinä aamiaista. Talwi lähenei jo loppuansa, ja auringon kimaltelu suumattoman Winipegin järven huikeijwan waltoisella lumella oli tehdä meidät lumisokeiksi. Niinkauan kuin silmät vielä näkiwät, emme kumminkaan pyyhähelleet muuta kuin milloin wältämätöntä oli, waan kiiruhdimme yhä eteenpäin. Olimme noin 30 kilometrin päässä Beren joelta, kun yö meidät yllätti. Minä en kumminkaan tahtonut enää jäädä yöksi lumeen, koska kotini oli jo niin lähellä, sillä silloin olin juuri aloittanut lähetystyöni Saulteaux-indiaanien keskuudessa. Minä käännnyinkin Semmens'in ja kahden kelpo pulkkamiehemme puoleen ja sanoin: „Restäkää nyt vielä kotwanen. Emme huoli wiipyä tässä tuikeassa pakkasessa, kun koti on jo niin lähellä.“ Indiaanit suostuivat ilomielin jatkamaan matkaa. Mutta Semmens oli kokonaan näännyksissä, niin että sydäntä kiwisti nähdä häntä. Hän heittäytyi alas lumijelle tanterelle ja sanoi: „Antakaa minulle peite ja palanen bisoninlihaa ja jättäkää minut tähän. Min'en jaksa kulkea askeltakaan enää. Teillä muilla on waimo ja lapsia, jotka teitä odottawat kotia, minulla ei. Suksen

hihnat ovat viiltäneet jalkani verille; minä jään tänne. Älkää huoliko minuista."

Niin puhui tuo nääntynyt ja mieleltänsä masentunut mies parka. Ei minunkaan vointini juuri paljoa parempi ollut, mutta minä koetin rohkaista itseäni ja muita ja wirkoin: "Ei maar, ei sinua missään tapauksessa tänne jätetä. Steenpäin tästä joutuin lähdetään ja sinut otetaan mukaan. Ennen aamunkoittoa syöt hyvän illallisen ja panet maata lämpöiseen vuoteeseen lujan katon alla."

Yksi koiristani, nimeltä Muff, uljas, mutta peräti kunnianhimoinen bernhardilainen, erään Montrealisja asuvan ystävättären lahja, oli tällä matkalla taittanut solisluunsa. Tällainen wikaantunut koira tapetaan tavallisesti heti kohta, ja matkaa jatketaan muilla koirilla. Mutta Muff oli liian kallisarvoinen eläin, eikä sen paraniminen juinkaan ollut mahdotonta. Senvuoksi olin päättänyt, pitkästä matkasta huolimatta, ottaa koiran mukaan ja rakentanut pulkkani kuorman sillä tapaa, että koiralla oli siinä tilaa maata. Pian se siinä tottui olemaanin. Minun piti sen sijaan entistä enemmän astua jalkain. Ennen tätä tapaturmaa oli minulla tilaisuutta istua pulkassa, waikka siinä olikin kuormaa yli 30 leiviskää. Nyt oli meillä yhtä koiraa vähemmin waljaisja ja kuormaa sen sijaan entistä enemmän. Minun ajamisestani ei siis ollut paljoa puhetta.

Kun nyt rakas towerini Semmens oli joutunut niin kurjaan tilaan, olin pian tehnyt päätökseni. Kirweillä hakattiin indiaanien kansja lumeen ja jäähän kuoppa lähelle rantaa. Sen pohjalle lewitettiin puhwelin talja, ja sairas koira laskettiin sen päälle. Kuopan ympärille pantiin liiat kapineet reestä, ja tämä kaikki katettiin nahkajajella pulkkapeitteellä. Koiran käsrettiin suojella tawa-

roita pedoilta, paikka pantiin tarkasti tähdelle, ja niin jätettiin sinne Muff sekä tavarat.

Käsimme sitten Semmens'in luokse, käärimme hänet paksiuihin vaipoihin, panimme pienen pieluksen hänelle pään-alaiseksi ja sidoimme hänet lujasti pulkkaan. Nyt jatkettiin jälleen matkaa kotia kohti. Väsyneitä kun olimme kaikki, edistyi matka vain verkalleen, ja vasta puolen-yhön jälkeen vihdoin pääsimme kaimattuun lähetystaloon.

Semmens oli kaikkeksi onneksi nukkunut melkein koko matkan. Vämmän kylpy, ravitseva illallinen, pitkä ja syvä uni, jota kesti melkein seuraavaan puolipäivään, virkistivät häntä koko lailla, ja huomenna, tervehtiesjään meitä, hän ensi sanakseen virkko: „Olenpa iloinen, Egerton, ettes jättänyt minua kuolemaan sinne jälle“.

Tämä uskollinen toweri asuu herttaijen emäntänsä ja lastensa kanssa yhä edelleen tuolla pohjolasja ja toimii Herran työssä. Hän on parhaassa miehuutensa iässä ja toivottavasti hän saa vielä suuria aikoin Mestarinsa palveluksessa, sillä ruumiillisessa voimassa, hengenlahjoissa ja tähdellisessä alttiudessa ei hänelle sikäläisten työntekijäin joukossa ole verran vetäviä.

Satavuotias.

Ensimmäisiä Norway Housen indiaaneja, jotka vetivät meidän huomiomme puoleensa, oli muuan arvokkaan näköinen, tavattoman kookas vanhus. Ulkoasultaan hän oli täydellinen patriarkka. Hän tervehti meitä sydämellisesti, ja hänen sanansa ne olivat meille suloinen siunauksen tervehdys. Hän sanoi meille lastensa nimet ja lausui meidät Jesuksen nimesjä terwetulleiksi työhöme ja uuteen kotimme.

Hänelle kun vanhaaksi mieheksi oli pitkä matka käytävänä aamufirkkoon, pyysimme häntä ensimmäisenä sunnuntaina tulomme jälkeen päivällisille luoksemme. Hän oli hyvin iloinen ja kiitollinen siitä, että hänen nyt samalla matkalla sopii jäädä iltafirkkoonkin. Hursteana, ylevämielisenä kristittynä hän miellytti meitä, ja me pyysimme hänen jäämään joka sunnuntai meille päivällisille, jolloin hänellä oli tilaisuutta jumalanpalveluksien välillä hieman levähtää.

Jästänsä hänellä ei ollut varmaa tietoa, enempää kuin muillakaan vanhoilla indiaaneilla. Toista jataa vuotta vanha hän kaitetikin oli, sillä kuudennellekin kymmenelle joutuneet ihmiset sanoivat muistavansa hänen olleen vanhan miehen jo heidän lapsuudessaan. Tämän olettamisen vahvistaa todeksi sekin seikka, että hän oli jo kahdeksänkymmentä vuotta ollut Hudson bay yhtiön listoilla merkittynä taitavaksi metsämieheksi.

Hänen todistuksensa ewangeliumin siunauksesta oli verraton. Hän „tieji, kehenkä hän uskoi“, ja iloitji siinä varmuudessa, että Jumalan armo on kätkevä hänet haamaan loppuun asti. Hän oli niitä, jotka ensimmäisten lähetysaarnaajain toimesta niillä seuduin olivat kääntyneet kristin-uskoon, ja siinä hän uskollisesti ja lujasti pyysi. Vuosikaujia oli hän uskollisesti ja menestyksellä johtanut raamatunlukemisen luokkaa. Jos joku hänen luokkansa jäsenistä ei tullut kokoukseen, niin oli hän jo ennen ensi iltaa saanut tietää syyn siihen, waikkapa pois jäänyt olisi asunut viiden, kuuden kilometrin päässä. Meidän tulomme jälkeen hän eli vielä pari vuotta, ja niinpä ennatimme tutustua häneen hyvinkin. Herttaista ja opettawaiista meidän aina oli puhella hänen kanssaan taivaallijista asioista.

Eräänä päivänä osoitti hän ilmeisesti, kuinka kofonaan hän on luopunut entisestä pakanallisesta elämä-

tään ja sen riettaista tawoista. Olimme puhuneet monenlaisista asioista, ja puhe kääntyi eri uskontoihin. Hänellä kun oli erinomainen muisti, ja koska minä olin kuulut sanottawan, että hävellä on warsin tarkat tiedot vanhasta indiaanien uskomoista ja sen taikatawoista, otin minä esille wihkon ja lyijykynän ja sanoin: „Mis-mis (waari)! Kertokaas minulle jotain teidän uskontonne menoista ja tai'oisista. Kenties joskus kirjoitan kirjan ja siinä mainitsen näistäkin asioista.“

Wanhutsen kaswot käwiwät totisiksi. Hän pudisti päätänjää ja waiheni.

Minä uudistin pyhntöni, sanoen, että tottahan hän, niin wanha mies, osaa kertoa yhtä ja toista. Hän ei wastannut, waan istahti, nojasi kynnäspäillään polwiinsa ja kätti kaswot käsiinsä. Hän näkyi waihpuneen unelmiin.

Minä odotin turhaan. Sywä hiljaisuus wallitsi huoneesja. Hänen läsnäolewat perheensä jäsenet oliwat kuulleet minun kysymykseni ja odottiwat jännityksellä, mitä ukko wastaa. Äänettömyys alkoi wihdoin käydä tuskalliseksi, niin että minä wirkoin rohkeajewalla äänellä: „No, waari, eikö teillä ole mitään, jota minun sopisi panna paperille?“

Silloin hän äkkiä hyppäsi pystyyn, niin että me kaiikki hätkähdimme. Hän ojensi kätenjää puhujan tawoin ja lausui:

„Saarnamies! Wanha, paha elämä on kuin utukuwa, kuin paha uni, kuin kowa tauti, joka panee meidät tuskasta parastelemaan. Minä koetan karfoittaa entisiä muistoja, jaada ne mielestäni pois. Älkää tiedustelko niitä, saarnamies! En saisi unta silmiini; minä olisin onneton.“

Tietysti panin pois paperin ja kynnän ja jätin rauhaan tuon herttaisen wanhutsen. En enää tiedustellut hänen entistä uskontoansa.

Tämän keskustelun jälkeisenä sunnuntaina oli kokous kirkossa. Ensimmäisiä, jotka ottivat puhuaakseen, oli tuo samainen kunnian-arvoinen ukko. Hän lausui: „Saarna-
mies pyysi minua kertomaan entisestä uskostani, mutta sitä en voinut tehdä. Tuo usko se oli minuun viholliseni ja teki minut onnettomaksi. Mitä enemmän minä heittime sen valtaan, sitä kurjempi mies minusta tuli. Siksi-pä sen farcoitinkin elämästäni ja sydämestäni. Jospa sen saisin muistostanikin häipymään!“ Hän lisäsi sitten: „Mutta kenties tämä muisto saattaa minut sitä lujemmin liittymään Wapahtajaani, ajatellesjani, mistä Hän on minut pelastanut. Minä olin niin kaukana Hänestä ja syntiä täynnä. Wäkewällä kädellänsä Hän weti minut ylös ja toi pimeydestä waloön. Miin, minä olen niin iloinen siitä, että Jeesus on minut wapahtanut, ja ilomielin minä Hänestä puhun.“

Hänestä saattoi todellakin sanoa: „Mitä ennen oli hänelle ollut rakasta, sitä hän wihaa nyt, jopa niinkin, ett'ei edes tahdo siitä puhuaakaan.“

Kun nyt kerran käwin kirjoittamaan muistelmia tästä herttaisesta, wanhasta miehestä, niin mainitsen samalla, millaisen autuaallisen lopun tämä kylän patriarkka sai.

Hänellä oli suuri perhe. Hänen poikansa olivat kummon miehiä. Muutamista heistä saatan kertoa yhtä ja toista hyvää. Minun oli suotu johdattaa hänen nuorin poikansa, Edward, warmaan wakuutusseen siitä, että hänen syntinsä ovat anteeksi annetut. Heinäkuussa 1889 hän määrättiin kristillisen kirkon palvelijaksi Winipegiin.

Martin, jalon wanhuksen toinen poika, oli minuun miellyttävimpää ja luotettavimpia oppaitani pitkillä wenhe- ja pulkkamatkoillani. Usein olemme yhdesjä hänen kanssaan katjoneet fuolemaa filmästä filmään, mutta en ole milloinkaan nähnyt hänen pelkurina wapijewan tai peräy-

tyvän. Joskus loppuivat eväät; myrskyt ja sopimat-
tomat ilmat estivät pääjemästä eteenpäin, ja vihdoin
olimme vähällä kuolla nälkään, niin että minäkin, lähetys-
saarnaaja, rupefin itseltäni kyselemään, lieneekö ensinkään
miifasta lähteä tällaisille vaarallisille retkille, koskapa niin
koin epätietoista on, jaksammeko niitä kestää. Silloin
fanoi Martin tai joku toinen sopivan raamatunlaujeen
tai lauloivat he heleillä äänillä kauniin wirren:

Pois surut, syhdän, wain!

Sä toivo Herrahan!

Hän hätähuutos kuuluu ain'

Ja näkee waiwas waikean.

Kautt' tuulten, myrskynkin

Hän wie sun kotihin.

Di warro vielä hetkinen:

Ja armo koittaa kultainen.

Rohduttawia ja rohkeisewia olivat meille tänkaltai-
set kalliit lupaukset noina waiwan hetkinä, jolloin kuo-
lema näkyi olewan niin lähellä meitä ja me itse olimme
niin awuttomia ja kokonaan kaikkiwaltiaan kädesjä.

Wanhan patriarkan kolmas poika oli Samuel, uljas
opas ja nöyramielinen kristitty. Herran, juuren hädän
aikana, oli hän johtanut suurta wenhematkuetta, joka
wuolasta Saskatchewan wirtaa oli wienyt ruofatarpeita
walko-ihoisille. Täytettyhänjä tämän tehtävänsä, rohkeasti
Herraansa luottaen, noudatti hän tämän samaisen Herran
kutsunusta ja astui loistoijata tietä ylös tairwaalliseen
Jerusalemiin. Hänen kalpeilla kaswoillaan heiassti se
ihanuus, johon hän nyt oli päässyt, ja monet, jotka hä-
net näkiwät, alkoivat siimmissään halaita saman ihanuus-
den osallisuutta ja päättiwät antaa sydämensä Herralle.

— Mutta Samuelista vielä edempänä enemmän. Minunhan piti oikeastaan puhua hänen vanhasta iästänsä. Eräänä päivänä hän sanoi raamattuluokkansa jäsenille, että nyt hänen työnsä alkaa olla lopussa, ja että hän toivoo pian pääsevänsä parempaan kotimaahan. Voimissaan hän tosin oli kuin ennenkin, mutta sittenkin hän oli wakuutettu läheisestä lähdestänsä. Lempeästi ja wafawasti hän haasteli ystäwäinsä kanssa, kehoittaen heitä pyhymään uskosja lujana loppuun asti.

Seuraavana päivänä hän kutsutti minut luokkansa ja pyysi minua jättämään hänen raamattuluokkansa jollekin hänen pojistaan, jos hänet siihen otolliseksi näen.

„Me emme tahdo olla teitä ilman. Luokkanne jäsenet rakastawat teitä. Miksiä te jättäisitte sen?“

Omituinen ilme hänen kaswoissaan sanoi minulle, että hän pian liittyy toiseen parveen. Näytti siltä kuin hän odottaisi lähtönsä hetkeä niin kauan waan, että saa maallijet asianja järjestyneeksi.

„Pian minä erkanen, mutta sitä ennen tahtoisin toimittaa kaikki kuntoon. Näkisin niin mielelläni Wilho poikani luokan johtajana, jos luulette hänet siihen sopiwaksi.“

Tämä poika oli kumon mies kaikin puolin, ja niinpä ei mikään estännyt wanhan iän toivoa täyttymästä.

Seuraavana päivänä hän kutsutti luokkansa kaikki seurakunnan wanhat jäsenet, jotka jo vuosia sitten olivat kääntyneet kristin-uskoon.

Raikki tulivat, ken suinkin pääsi, ja tupa oli täynnä wäkeä. He welfasivat ja rukoilivat yhdessä. Senjälkeen nousi hän ylös ja puhui heille lämpimiä rakkauden sanoja. Istuessani tuosja ja kuunnellesjani, kuinka hän, menneitä aikojansa muistellen, runsaan tuntikauden ylisti Jumalan hywyhttä, joka heidät pakanoista oli tehnyt kristityiksi, astui eteeni wanhan Josuan kuwa, hänen, joka kansansa

wanhimmat kutsui Sikemiin ja ilmoitti heille viimeiset toivonsa ja käskynsä. Wanhan, rakkaan ukon toivomuksen mukaan jaoin minä koko wäelle ja muutamille hänen perheensä jäsenille Herran Ehtoollista. Se oli kaunis, wakawa juhla. Hän, jonka muistoa me wietimme, oli meitä hengessä läsnä.

Sen jälkeen wiiohimme vielä tunnin, rukoillen ja weisaten wanhuksen lempiwirsiä. Hän otti innokkaasti kaikkeen osaa ja sanoi myöhemmin: „Taiwas tuntui olewan warsin lähellä tänään.“ Minä puristin hänen kätensä ja sanoin hänelle jäähywäiset. Sieman wäsyneeltä hän näytti; muuta muutosta en hänessä huomannut. Hänen äänensäkin oli wirkeä, katse kirkas ja kädenpuristus lujaa, aiwan kuin ennenkin. Minulla ei ollut mitään syhtä ajatella pikaista loppua.

Noin tuntia myöhemmin, juuri haastellesani waimoni kanssa tuosta ja kertoessani hänelle äskeisistä ihanista hetkistä talliin ystäwämme seurassa, syöksi äkkiä muuan indiaani tupaan, huutaen: „Tulkaa joutuun; waari on fuollut!“ Minä läksin heti hänen kanssaan ja huomasi wanhan, rakkaan ystäwäni todellakin lähteneen.

Muut kertoivat minulle, että hän, minun lähdeTTYäni, oli vielä puhunut rakkauden sanoja ja antanut wiisaita neuvoja heille ja sitten tapanja mukaan laskeunut wuoteelle lepäämään, peitteesensä kääriytyen. Tietäessään hänen olewan hywin wäykyisissä, olivat he aiwan hiljaa, jott'eivät häiritä häntä. Hetken perästä ei enää kuulunut hänen hengitystään. He menivät hänen luokseen ja huomasiwat hänen nukahtaneen siihen uneen, josta ei enää tässä maailmassa kenkään heräjä. Häntä ei ollut enää, sillä Jumala oli ottanut hänet luoksensa.

Tuo teki tärisyttävän vaikutuksen. Tuskin osasi uskoa, että kuolema todellakin oli keskellämmme. Wainaja

ei ollut potunut mitään tautia, ei ollut tuntenut mitään tuskaa. Hän oli ollut tunnoisjaan viimeiseen asti. Hän oli päivätyhönä uskollisesti ja hywin päättänyt, ja nyt hän oli laskenut päänsä luottavasti kuni lapsi isänsä syliin.

Syvästi surren laskimme me Wilhelm Papanekis'en maalliset jäämökset levolle pieneen kalmistoomme. Kaiholla usein kaipasimme uskollista ystävää, sillä hänen läsnäolonja oli ollut kuin auringonpaistetta, ja hänen rukouksestanja oli ruotanut ruujsaasti ruunausta meille kaikille.

Kymmenes luku.

Lähetysaarnaajan Jaakko Evans'in waikutus.

Lähetysaarnaaja Evans oli kieltämättä huomattavin meidän lähetysaarnaajista indiaanien mailla. Suuriarvoiset olivat hänen työnsä tuloksetkin.

Wäsymättömän innotas, sankarimaisen altis, sydämessä hienous ja walppaus, joka ei waikkeimmisjakaau kohdissa jättänyt häntä pulaan, hengeltään raitis ja wimakas, milloinkaan masentumaton, uskossaan horjumaton, rinnassa hehkuwa halu lewittää kallista kristin-oppia, — sellaisena ei Jaakko Evans'ille ole joukosjamme werran wetäwätä.

Seikkaperäinen kertoelma hänen laueista matkoistaan luoteisessa Kanadassa olisi jännittäwän, merkillisen sijällyksensä puolesta parhaimpia, mitä lähetyskirjallisuus tällä alalla suinkin saattaa tarjota. Tuskin on indiaanien alueilla tässä osassa Pohjois-Amerikkaa yhtään suurempaa lähetys-asemaa — olkoot sitten Englannin tai roomalais-katolisen tai metodistisen kirkon — joita ei Jaakko Evans olisi ensimmäisenä alkuun pannut. Miks'eiwät ne kaikki ole nykyäänkin metodistisen kirkon hallussa, siihen on yksinomaan syynä se, ett'ei weltoستunut kirko noudattanut hänen hartaita pyyntöjensä ja kehoituksejansa, saada sinne saarnaajia, jotka ottaisiwat huostaansa hänen raiwaamiansa aloja.

Yläjärwen pohjoisrannasta ruweten Athabaska- ja Orjajärwen takaisiin maihin, missä rewontulet aaween-

omaisista leikkiänsä lyöwät; ihmeellisistä prerioista Boa ja Saskatchewan wirtain warilla aina Hudson bayn hede-
delmättömille rannoille; Mota ja Assinaboina wirtain
huuhtelemitla ihanilta wainioilta kauas Skalliowuorten
juurille — koko täällä alalla näkee joka paikassa jälkiä
hänen toiminnastaan.

Usein siellä vieläkin nuotioilla ja wigwameissa ta-
paa wanhoja indiaaneja, joilla silmät alkawat säihkyä ja
puhe käy runolliseksi, kun lähtewät Jaakko Swans'ista haas-
telemaan. Niitä, jotka hän johdatti pakanuuden synkästä
pimeydestä ewangeliumin waloon, on vielä koko joukko
elosja. Kuinka juloiseksi muuttuikaan minulle moni ras-
kas hetki ja kiiti joutuisaan, kuunnellesjani wanhan Pa-
panekis'en tai Heikki Budd'in tai jonkun muun indiaani-
laisen oppaan, pulkan-ajajan tai wenhemiehen kertowan
muistelmiaan „Nistum Njumeaufemu'sta“ j. o. ensin-
mäisestä lähetyksaarnaajasta tai juttelewan waiwalloi-
jista, seikkailurikkaista matkoista, monesta waarasta, iha-
nasta pelastuksesta ja useista liikutawista tapauksista,
joita he olivat nähneet tämän Jumalan-miehen seurassa.

Pulkan-ajajat kertoivat kernaasti Swans'in sujimai-
jista koirista, joilla hän vuonna wuotuisaan teki mat-
kojansa. Innostuen he haastelivat, kuinka ihmeteltävän
nopeita, kestäwiä, wiekkaita ja äreitä nuo koirat olivat.
He juttelivat mielellään, kuinka nämä muutoin niin äkäi-
set eläimet joskus, kun yöllä oli 50—60 asteen pakkanen,
juoksiwat leiriin, heittäysiwät seljälleen ja, ojentaen kaikki
neljä kypäläänsä pystyyn, äänettömin, mutta peräti lii-
kuttawin sanoin pyhysiwät jonkun armahamaan heitä ja
panemaan heille lämpimät töppöset jalkaan.

Hänen wenheretkiänsä kesti usein monta wiikko-
yhtä mittaa, ja jo niillä katkesi taiwalta yksikin tuhat-
kunta kilometrejä. Ei ollut wirtaa niin wuolasta, ei jär-

weä niin myrskystä, että hän olisi laimennut innoensa. Jhä hän riensi jalolta jalolle, westje ja maitje, indiaaneja hakemaan ja heille ewankeliumin siunaustia saattamaan. Jhä mieltien parannuksia, joilla pääsisi liukkaammin liikkumaan, rakennutti Swans itselleen wenheen lätkilevystä. Tätä wenhettä janoivat indiaanit „Balon saareksi“, se kun kimallellan heiaasti auringon säteitä, kiidellesään rotewain ja tottuneiden pursimiesten soutamana pitkin wendepintaa. Tässä vastakaksityössä alukseksä oli aina tinaa ja juottoneuvoja mukana, ja niinpä he, milloin tapaturmasta sattuiwät törmäämään kalliolle, heti saattoiwät ruweta wammaa korjaamaan.

Swans oli ennen ollut kauan aikaa canadalaisen medotistikirkon pappina ja lähetyksaarnaajana. Jhdesjälä lähetyksaarnaajan Wilhelm Gate'n kanssa oli hän menestysjellä toiminut indiaanien keskuudessa Ontarion maakunnassa. Sittenkuin wesleyiläinen medotistikirkko Englannissa oli päättänyht ottaa huostaansa laiminlyödyt heimot Hudson bay yhtiön alueilla, asetettiin Jaakko Swans pienen, uhratumiseen alttiin lähetyksaarnaaja-joukon etunään. Kun hänen talousskapineensa piti saataman Torontosta, Ontario maakunnan pääkaupungista, Norway Houseen, joka oli määrätty ensimmäiseksä lähetyks-ajemaksi, kuljetettiin ne ensin Englantiin, ja lastattiin siellä uudestaan toiseen laimaan, joka läksi Yorkin warastopaikkaan Hudsonin lahden rannalla. Siitä ne kuljetettiin wenheissä 800 kilometriä Norway Houseen. Seitsemänkymmentä kertaa täythy tawarat purkaa wenheistä maihin ja kantaa, koskia ja westiputouksia kierrellen. Sitten wasta he pääsivät matkansa perille.

Swans itse tuli Torontosta purressa. Mäljäreweltä Norway House'en hän kulki tuohiwenheessä. Sadottain keräythy indiaaneja kuulemaan hänen innoikkaita saar-

nojaan, ja paljon hyvää hän sai siellä aikaan työtowereijensa Barnley'n ja Runder'sin kansja.

Swans'in suuri elämäntyö, joka ainaijiksi ajoiksi liittyy hänen nimeensä, on hänen keksintönsä, nykyään yleensä tunnettu kri-kielen tawufirjoituksen nimellä. Tähän keksintöön saattoi hänet ensimmä se seikka, että indiaanien oli niin peräti vaikea oppia lukemaan tawallista firjoitusta. Indiaanit ovat metsästäjiä ja kalastajia ja semmoisinaan alinoma muuttelhtawaa väkeä, siirrellen majojansa sitä mukaa kuin saalistin tyhssihojaan. Tänään he tekewät telttansa kalaisen weden rannalle; huomenna he kenties owat jalolla, missä peuralaumoja liikkuu, tai wirran warrella, missä majawa rakentelee taidokkaita sulkuja ja kummallisia pesiänsä. Siksipä oli Swans'in alituisena ajatuksena: „Millä keinoin minä saisin tämän waeltawan kansan lukutaitoijeksi?

Hänen keksimänsä merkit owat äänteitä. Mykkiä kirjaimia ei ole ensimmään. Jokainen merkki on eri tawu. Siksipä on tawaminen tarpeetonta. Ken on oppinut aapeluksen ja pari siwumerkkiä, jotka edustawat kerakkeita ja huokuäänteitä tai muuttawat lausumisen toijeksi, hän saattaa heti ryhtyä lukemaan raamattua, ensimmäisestä luvusta ruweten. Ensi alussa se tietysti käy hitaasti, mutta jo muutaman päivän perästä luistaa luku hämmästyttävän nopeaan ja oikein.

Monta wastusta oli Swans'illa voitettawana, keksintönsä parannellessaan ja käytäntöön saattaessaan, vielä sittenkin kuin se hänelle itselleen oli täysin selwä. Hän oli jatain peninkulmain päässä siwistyneestä maailmasta. Häneltä puuttui kaikki keinot, saadakseen sen tunnetuksi ja käytetyksi. Mutta jana „mahdoton“ oli olemassa muita warten, ei häntä. Hän hankki itselleen kauppiailta tee-lehti-laatikoiista jääneitä lyijylewjiä, joita hänelle kernaasti

annettiin. Nämä hän sulatti ja waloï niistä pieniä lyijytankoja, joihin hän sitten leikkasi ensimmäiset tawmerkkinsä. Painomustetta hän laittoi sawipiippujen noesta, ja hänen ensimmäinen paperinsa oli koirwuntuohi. Suurilla ponnistuksilla ja pannen liikkeelle koko näppärhytensä hän sai wihdoin tekaisseeksi painokoneenkin, ja niin pääsi työ alkuun.

Suuri oli indiaanien hämmästyks ja ihastus. Heistä oli kowin ihmeellistä, että tuohikin osaa „haastaa“. Ensiksi painettiin muutamia osia ewankeliumista ja joi-takuita kauniita wirsiä. Tieto tästä keksinnöstä tuli lähetyksseuran kuuluwiin kotimaassa, ja sieltä käsin lähetettiin hänelle runsaasti apua. Konttoosja walettiin suuri warasto kirjajimia. Ne ja hyvä painokone kaikkine tarpeineen sekä runsas määrä paperia lähetettiin Swans'ille. Siitä pitäin on monta vuotta perättäin jaeskeltu wael-tawille indiaani-heimoilta suuret määrät raamatun-osa jaanomattomaksi siunaukseksi. Myöhemmin on Brittiläinen ja Ulkomainen Bipliasseura ottanut tämän työn huolek-sensa, ja tuon jalon seuran toimesta on Jumalan sana nykyään runsaissa määrin lewinnyt indiaanien joukkoon, ja tuhansille on siten walmistettu mahdollisuus lukea sen autuaallisia totuuksia.

Kaikki kirkkokunnat, joita siellä pohjoisessa toimii pakanalähetykseu alalla, ovat enemmän tai vähemmän käyttäneet hyväksensä Jaakko Swans'in keksintöä. Toi-senlaisia kieltä puhuvia heimoja warten on muutamia merkkejä muuteltu ja toisia pantu niitten äännteitten sijaan, joita ei ole kri-kielessä. Grönlannissakin käyttävät sitä Weljeskunnan lähetyksaarnaajat eskimojen keskuudessa suurella menestyskellä.

Swans piti hywin tärkeänä saada wastakäntyneille selwäksi, mihin welwollisuuksiin ja edeswastaukseen he

„Scitsemänkyhmentä kertaa täytyi tavarat purkaa purkaa wenheistä maihin ja kanta, veijputouffia fierressen.“ (©. 110.)

sitoutuwat, uuteen elämään astuessansa. Hän oli pelwo-
ton mies ja asetti wakawasti heidän eteensä Jumalan
armopäättöksen ja Hänen käskynsä. Hän tiesi, kuinka tur-
miollisesti, jopa tuhoisastikin „tulivesi“ vaikuttaa indiaani-
rotuun. Senpä tähden hänen perustamansa seurakunnat
olivat ehdottoman raittiudenkin seuroja, ja samalla hän,
kuten kunnan lähetyksaarnaaja kostonankin, oli omassa
elämässään hywnä esikuwana muille. Lepopäivän py-
hittämisen opissa asetui hän niinkään kokonaan Ra-
matun kannalle ja esitti saarnoisjansa, että seitsemän-
wiikopäivän wietäminen lepopäivänä on kristityn ehdo-
ton welwollisuus. Näistä hänen ja hänen seuraajainsa
uskollijista harrastujista, saada tämä kallis käsky nou-
datetuksi, wuoti runjaasti siunausta indiaani-kristityille.
Myöhempinä wuosina sen kyllä saimme nähdä.

Tämä jalo mies sai aikoinaan kestää monta kowaa
koettelemusta. Monetkin wastukset, joita hänellä oli woi-
tettawina, tuntuwat meistä suorastaan käsittämättömiltä.
Hänen järkähtämätön totuudenraffautensa ja hänen pelwo-
ton ja tunnollinen vaatimuksensa jumalallisten käskyjen
noudattamisessa saivat aikoin sen, että muutamista kor-
kea-arwoisissa henkilöistä, jotka ennen olivat häntä suosii-
neet, tuli hänen katkerimpia wihamiehiänsä.

Wastarinta alkoi siitä pitäin kuin Swans rupe-
saarnaamaan indiaaneille kolmannen käskyn tärkeyttä. Hä-
nen vaatimuksestaan he lepäsivät seitsemäntenä päivänä
silloinkin, kuin järwet ja wirrat olivat jäistä wapaat, ja he
itse olivat kalastus- tai metsästyshetkillä tai siirteleimässä
paikasta toiseen. Syhytnäköiset wirtamiehet alkoivat was-
tustaa hänen opetustansa, tietämättä sitä tosiasiaa, että
sen seitsemäntenä päivänä työstään lepää, saa kuutena
päivänä enemmän toimeen kuin muut. Kun he eivät
jaaneet häntä waikenemaan, alkoivat he wainota tätä lä-

hetyšsaarnaajaa tavalla semmoisella, josta helwetti war-
maankin riemuitſi. En ryhdy yſfityiſſeikkoihin. Päähen-
kilöt täſſä ſurullijessa näytelmäſſä ſeiſowat nyt tuoma-
rin edeſſä tuolla ylhäällä. Hän, joka joffikin aikaa ſalli
häpeän tahran peittää tämän uſkollijen palwelijan nimen,
on jälleen kaiten tuon karfoittanut kuin ſumun. Kuten
kulta ja hopea entistänsä puhtaampana ja kirſkaampana
tuleſta tulee, niin käwi tämän Herran palwelijankin.

Nämä wainoamiſet, jopa ankarat hyökkäyſet hä-
nen hywää mainettanſakin waſtaan eiwät khyenneet eſtä-
mään häntä hänen alttiikſi antawaſſa toiminnanſaan.
Samoin kuin apoſtoli Paawali taſi tämän wuoſijadan
aluſſa Cookit ja Uſburyt, ſamoin oli Jaakko Gwanſkin
alinomaa lähetyſmatkoilla. Kun ſanomme hänen wuo-
ſittain kulkeneen monta tuhatta kilometriä, niin täytyy
muistaa, ettei näitä pitkiä matkoja ſuoritettu rautateillä
eikä khytirattailla, ei edeſ ratſain eikä purjelaiwilla,
waan awonaiſeſſa wenheeſſä tai koirapulkaſſa. Mutta
mitä kaitſea ſellaiſella matkalla ſaa keſtää ja ponnistella,
ſe jää uſeimmalta lukijalta kaitſekſi onnekſi kokematta.
Jotkut meistä ſen tietäwät, ja tämä yhteyſ käſſimyk-
ſiſſä on liittännyt meidän ſydämemme lämpöijellä rakkau-
della muistelemaan häntä.

Tila ei ſalli minun enää kertoa muuſta kuin ſiitä
ſurullijesta tapaukſesta hänen elämäſſään, jolloin tapa-
turman laukauſ tappoi hänen tulkkinſa, Joſef Haſſelton
nimijen indiaanin, ja tämän ſeiſan ſeuraufſiſta.

Gräänä päiwänä tuotiin Gwanſ'ille ſana, että paka-
nallijet papit Athabaſkan ja Mackenzie wirran ſeuduilla
aikoivat joukolla tulla kotoon, toimiaſſeen ſiihen ſuuntaan,
että muutamat indiaani-heimot, joitten luona hän oli
käynyt, ja jotka oliwat jo walmiita waſtaan-ottamaan
ewankeliumin, jälleen ſaataiſiin aikeiſtaan luopumaan.

Tästä syvästi huolestuneena, hän päätti niin pian kuin mahdollista kiirehtiä keweässä wenheessä heidän luoksensa, wahvistamaan heitä heidän uskossansa. Hän aikoi ennättää paikalle ennen pappeja. Nämä kulkiwat tavallista tietä, nimittäin Saskatchewan wirtaa ylös, sitten erään ylängön poikki, jatkaen wihdoin matkaansa niitä wirtoja myöten, jotka laskevat Jäämereen.

Swans päätti kulkea niin sanottua „takatietä“. J. o. osaksi Nelsonin wirtaa alas länttä kohden ja sitten melkein lufemattoman monia järviä, jokia ja kaalamoita myöten, ennättääkseen perille ennen muita. Kaikissa tapauksissa tämä ylen rasittawa matka oli kestäwä useampia wiikkoja. Hän läksi retkelleen rakkaan apulaisensa Josef Hasjeltonin kanssa, joka osasi puhua melkein kaikkia eri indiaaniheimojen kieliä. Sen ohella hän oli uskollinen kristitty ja tehtävänsä imostunut. Sitä paitsi oli Swans'illa matkakumppalina muuan toinen indiaani. Monta päivää he kulkiwat onnellisesti eteenpäin ja iloitsiwat jo aikeensa menestymisestä.

Kerran aamulla ani warhain, heidän joutaessaan alas Nelsonin wirtaa, janoi Hasjelton, joka istui kofassa: „Tuolla rannan kaislikossa näkyy olewan sorjia. Antakaas pysy tänne!“ Näissä pienissä wenheissä pidetään pysyht tavallisesti perällä, juut wanawettä kohti, tapaturmain wälttämiseksi. Perässä istuwa mies sieppasi nopeasti pysyhn ja, mielettömästi kyllä, weti hanan wireille. Hän ojensi pysyhn, juu edellä, Swans'ille, joka jännityksellä hänkin tähyysteli sorjia eikä tullut kääntäneeksi päätänsä. Hän tarttui ojennettuun pysyhyhn, mutta kolautti sen pahaksi onneksi wenheen laitaan. Pysyhsjä ei ollut waraliipajinta, se laukesi, ja koko panos käwi kofassa istuwan miehen päähän. Hän loi sammuvan katseensa Swans'iin ja lyhyhistyi sitten kuoliijaana wenheen pohjalle.

Tuo oli kamala onnettomuus, kahta kamalampi vielä tapauksen laatuun nähden.

He olivat tällä haavalla noin 300 kilometriä lähimmästä ihmis-asunnosta. Heidän oli mahdoton wiedä ruumista takaisin. Päiwäkausiiin he eivät olisi tawanneet fetään, kelle ilmoittaa tätä hirwittävää tapausta. He foutivat maihin, ja sinne he sitten, tuiman tuskan ensimmäiset puuskat voitettuaan, kaiwoivat haudan, niin hywin kuin laatuun käwi, ja laskiwat ruumiin siihen.

He kääntyiwät nyt jälleen kotia kohti, ja sanomatoman haikaa oli tämä matka. He saapuivat wihdoin kotia surusanomineen. Koko kylä waipui sywään murheeseen, mutta vielä murheellisemmaksi kylänwäki käwi, kuultuaan, mitä Swans nyt aikoo tehdä. Tulkki oli ollut ainoa kristitty koko kotikylänsänjä, jonne täältä oli monta jataa kilometriä. Kaikki hänen omaisensa ja kylänwänsänjä olivat rajuja pakanoita, joista ei osannut mitään hyvää sanoa. „Henki hengestä“ oli heidän mielilauseensa, ja kostonhimoisina he olivatkin tehneet monta julmaa werityötä. Swans oli päättänyt lähteä heidän luoksensa ilmoittamaan, mitä tapahtunut oli, tulkkoon sitten, mitä tulleekaan. Moni ystävä pyytämällä pyysi häntä, ett’ei hän lähtisi sinne itse, waan lähettäisi wälittäjän, sillä he tiesiwät, kuinka herkkiä indiaanit ovat kuohahamaan weriseen kostontyöhön, saatuaan sanoman omaisensa kuolemaasta. Ottamatta näitä kehoituksia kuuluwiin korwiinsakaan, Swans teki testamenttinsa ja ryhtyi kaikkiin tarpeenmukaisiin toimiin siltä waralta, ett’ei hän enää täältä matkalta palaja. Hän sanoi sitten jäähywäiset surewalle perheellensä, jolla ei enää ollut toivoakaan saada häntä takaisin, ja läksi tälle omituiselle, waaralliselle retkellensä.

Saawuttuaan wihdoin wainajan kaukaiseen kotikylään, astui hän hänen wanhempainsa teltaan ja ilmoitti

olewanja pakotettu murtuneella sydämellä ilmoittamaan, että heidän poikansa on kuollut, ja että hän, Evans, on hänet ampunut. Hänen kertoessaan tuosta surullisesta tapauksesta, leimahteli jo kuulijain joukosta wihaijia sanoja, ja jo heilahti yksi ja toinen tomahawk-nuija ja pyssy. Evans tunsi olewanja niin sanomattoman onneton, ett'ei hän enää suuria välittänyt, tappawatko he hänet wai henkiinkö jättävät. Hän istahtikin heidän keskeensä, odotellen heidän päätöstänj. Muutamat kiivaimista olisivat tahtoneet tappa hänet siihen paikkaan, mutta järkemimpäin esitys pääsi voitolle, ja wihdoin päätettiinkin niin, että wainajan wanhemmat, joitten ainoan pojan Evans oli surmaan saattanut, ottawat Evans'in omafsi lapsesensa, ja että hänen täytyy, mikäli mahdollista, täyttää kuolleen pojan sija. Josef wainaja oli ollut heille hywä poika. Kristityksi tultuaan, oli hän kohdellut wanhepiansa rakkaudella, ja kaiffi, mitä hän palkastansa oli saanut säästetyksi, oli hän uskollisesti lähettänyt heille. Pojaksi ottaminen tapahtui monta päivää kestäwillä juhlamenoilla. Evans otti indiaani-nimekseen ottowanhepiansa nimen, ja uskollinen poika heille hänestä tulikin.

Hänen lähtiesjäsnsä takaisin lähetyks-asemalleen, suutelivat he häntä ja ojsittivat niin paljon rakkautta häntä kohtaan kuin näille ihmisille yleensä on mahdollista. Otto-poika lähetti heille usein lahjoja ja piti heistä hywää huolta aina heidän kuolemaansa saakka.

Mutta waikkapa tuon kamalan tapaturman ulkonaiset seuraukset olivatkin muodostuneet näin suotuisiksi, ei sen muisto kumminkaan koskaan häipynyt Evans'in mielestä. Ei hänestä enää millloinkaan entistä Evans'ia tullut. Työtänj hän kumminkin toimitti suurella innolla. Näyttipä oikein kuin tahtoisi hän alituisen kalwarwan tuskanja hukuttaa lakkaamattomaan työhön ja ponnistuksiin,

jotka olivatkin niin moninaiset, ett'ei alinomaa retkeilewän indiaanienkaan joukossa ollut hänen wertaistansa.

Hankkiakseen uutta apua työnjälä laajentamista warten ja herättääkseen yhä laajemmista piireistä osanottoa indiaanien hyväksi brittiläisessä Pohjois-Amerikassa, läksi Swans Europaan, pitämään esitelmiä työmaansa alalta ja sen tarpeista.

Kertomukset hänen kummallisista waiheistaan ja moninaisista kokemuksistaan tuosja tähän saakka niin wäihän tunnetussa maassa tekivät syvän vaikutuksen. Suurin joukoin riehki yleisöä hänen esitelmänsä kuulemaan, ja häntä waadittiin yhä seikkaperäisemmin kertomaan noista merkellisistä wenhe- ja retirettistä ja indiaanien kaihohjasta kaipauksesta, saada kuulla pelastuksen juloista sanomaa.

Wuonna 1846 marraskuun 23 p:nä oli hän palainnut tällaisesta esitelmänpidosta ystävönsä taloon, jonka wieraana hän oli. Hänen waimonsa, kaikessa hänen uskollinen seuralaisensa ja apulaisensa, oli nytkin hänen mukanaan. Heidän haastellesjaan siinä kaikenlaisista asioista, kääntyi rouwa Swans nojatuolisja mukawasti istuwan miehenjälä puoleen, ja wirtkoi: „Minulla on ollut merkillisiä aawistuksia siitä, ett'emme enää milloinkaan näe Norway Housea emmekä rakkaita, uskollisia indiaanejamme.“ Swans käänsihe waimonsa puoleen ja sanoi sellaisella kaswojen ilmeellä, joka muistutti entisien vuosien raikasta innoistusta: „Mitkikäz sellainen ajatus sin mieltäsi painaa, rakas emäntä? Taiwajen on yhtä lyhyt matka Englannista kuin Amerikastakin.“

Rouwat wetäytyiwät nyt makuuhuoneesensa, jätettyään Swans'in ja talon-isännän haastelemaan wieras-kammioon. Hetken kuluttua wirtkoi talon-isäntä jotain, mutta Swans ei siihen wastannut mitään. Siäntä katsahi tarkemmin wieraasensa. Ensi hetkessä näytti hä-

nestä kuin Swans oliji nukahtanut. Mutta heti seuraavassa filmänräpähkessä isäntä riensi hänen luokseen ja huomasi silloin, että kuolematon henki oli jättänyt maallisen majansa niin hennosti ja hiljaa, ett'ei pienintäkään huokausta tai tuskan ääntä ollut kuulunut.

Indiaanien jalo lähetysjaarnaaja oli kuollut, sulosanjainen suu iäksi vaiennut. Sadat ja taas sadat indiaanit odottelivat kaihomielin jaarnaajansa palajamista, mutta hän ei enää tullut takaisin. Jumalan enkelit olivat hänen sielunsa kantaneet lufemattomain autuaitten henkien luo, jotka Jumalan valtaistuimen ympärillä seisovat ja ovat puhtaimsi pestyt Karitsan weressä. Siihen seuraan on saatettu niin monta indiaaniakin, jotka hänen toimestansa olivat kääntyneet Herran puoleen ja olivat kristillisen juoksunsa päättäneet riemuitsevässä uskossa. He olivat menneet sinne hänen edellänjään ja tervehtivät opettajaansa nyt siellä taiwaallisen Jän kotifartanoisjään.

Yhdestoista luku.

Rohkaijemia kofemukfia lähetyks-alalta.

Meidän elämäsjämme tuolla kautajessa pohjolasja oli joskus raskaita, synkkiä hetkiä, jotka uskoamme kofwin koetteliwat, mutta oli sentään paljo sellaijstafin, mikä meita rohkaiji yhä edelleen jatkamaan työtä Krindiaanien keskuudesja.

Muun muasja sallittiin meidän ferran ilmeijesti tuta, että mitä Herran tähden tehdään, se ei milloinkaan hukkaan mene.

Jstuin eräänä kesäkuun päivänä Norway Housessa huoneesjani, työhön syventyneenä. Ätkiä jätkähdin kofasta kahinasta. Minä kawahdin pystyyn, katsahdin ympärileni ja huomasjin tuolini takana kofkkaan, rotewan indiaanin. Hän oli astunut huoneesjeni tuolla hiljaijella, kofsamaijella tavalla, joka on indiaaneille niin omituista. Mofasiinit heidän jalasjaan eiwät anna wähintäkään ääntä, ja sitenpä jaattaa heitä astua taloon suurikin joukko niin, ett'ei sitä kukaan kuule. Dwelle kofkuttaminen on heistä ferrasjaan wastenmielistä, ja niinpä he tulewat tupaan aiwan kuulumattomin askelin ja tuloansja ennakolta ilmoittamatta. Näin oli tehnyt tämäkin indiaani.

Ensi filmäyksejeltä jo huomasjin miehen aiwan oudokfi, waikka minulla oli indiaanien joukossja jo monta jataa

tuttua. Minä puristin hänen kättänjää ja lausuin hänelle muutamia tervehdys sanoja, joista hän ei suuriaakaan näkynyt välittävän.

Minä pyysin häntä istumaan, mutta hänpää sen sijaan astui ihan lähelle minua ja sanoi peräti vakavalla äänellä: „Saarnamies, tahdotteko auttaa minua rupeamaan kristityksi?“

Hämmästyneenä ja ihastuneena moiseesta äkillisestä kysymyksestä, minä vastasin: „Dietystikin; sehän on minun toimeni ja tehtäväni täällä.“

„Tahdotteko olla avullinen siinäkin, että waimostani ja lapsistankin tulee kristityitä?“ kysäisi hän yhtä vakavana kuin ennenkin.

„Tahdon kyllä,“ vastasin minä; „sitä wartenhan olen waimoni kanssa lähtenyt kotiseuduilta ja tullut tähän kaukaiseen maahan.“

Mielenkiinnolla katjelin tuota komeata indiaania ja kysyin, mistä ja kuka hän on.

Hän istahti ja alkoi kertoa. Jospa woisin yhtä wilkkaasti ja waltawasti toistaa sen, mitä hänen huuliltansa kuulin! Kauvan hän ei asemillaan kestänyt, waan nousi liikutettuna tuon tuostakin kävelemään edes takaisin.

Näin hän kertoi:

„Monta vuotta sitten, piennä poikana ollessani, piti herra Ewans, ensimmäinen lähetyssaarnaaja, minusta hellää huolta. Minä olin orpo. Hän ja äidin kuoltua ei ollut ketään, joka olisi minua hoitanut. Silloin tuo hywäntahtoinen saarnamies otti minut taloonsa. Muutamia sukulaisia minulla kyllä oli, mutta he olivat pakoita, eikä heillä siis ollut mitään rakkautta orpoa kohtaan. Herra Ewans'ilta sain waatteet ja ravinnon ja kodin. Hän opetti minua tuntemaan uudet kirjaimet, jotka hän meidän kansaa warten oli keksinyt, ja kertoi

minulle usein Suuresta Hengestä ja Hänen Pojastaan, Jesuksesta Kristuksesta. Hän opetti minua ja muita lapsia rukoilemaan Jumalaa ja puheli meille usein Hänen rakkaudestaan ja hyvydestään. Hänen luonaan olin pari kolme vuotta, ja hyvä minun oli ollakin sellaisessa talossa ja moisen ystävän luona. Jospa waan sen olisin silloin käsittänyt!

„Kewäällä kerran tuli indiaaneja myömään nahkoja Hudson bay yhtiölle. Heidän mukanaan tuli myös eräs perhe, jonka kotiseutu oli hywin kaukana. He näkivät mielistyneen minuun ja haastelivat usein minun kansani. He kertoivat, ett'ei heillä ole wigwamisjaan yhtään poikaa, ja juttelivat minulle kaikenlaisia jonkin joutavaa, sanoen, että minun olisi heillä paljoa hauskeampi olla kuin walkoisen miehen luona, jota minun täytyy totella. Minä mieletön kuuntelin heidän puheitaan, ja eräänä yönä; kun kaikki oli ennalta warustettu, hiivin minä hiljaa talosta ja läksin heidän mukaansa. Me soudimme hywin kiiwaasti ja melkein yön umpeen, sillä tiesimmehän tehneemme wäärin ja pelkäsimme takaa-ajoa.

„Monen päivän perästä saavuimme heidän metsästyksmailleen ja wigwameihinsa. Minusta ei siellä ollutkaan niin ihanaa kuin he olivat puhuneet. Usein he olivat tyhjiä minua kohtaan, ja wälistä ei ollut mitään jhötävää. Karata minä en uskaltanut, sillä silloinhan olisin joutunut häijyjen, pakanallisten indiaanien joukkoon, jossa minun olisi ollut kahta pahempi olla. Miisiä seu-duin olivat indiaanit kehnoa wäkeä ja pelkäsiwät tietäjiä. He kunnioittivat wain häijyä henkeä. Sitä he pelkäsiwät, ja sitä he rukoilivat, ett'ei se tekisi pahaa heille. Yhtä kehno minustakin tuli. Minä koetin unohtaa sen, mitä saarnamies oli puhunut. Koetin häätää muistostani hänen opetuksensa ja neuwonsa, ja kaiken sen, mitä hän oli puhunut Suuresta Hengestä ja Hänen Pojastansa.

„Vuosia kului, ja minä kasvoin aikamieheksi. Mi-
nusta tuli häijy pakana, mutta samalla kelpo metsämies-
kin. Muuan toinen mies möi minulle tyttärensä wai-
moksi. Suureksi karttui perheeni. Lapset olivat nähnyt,
kuinka kristityt kohtelevat waimojansa paljoa paremmin
kuin pakanat. Niinpä olin minäkin hyvä waimolleni ja
lapsilleni. En heitä koskaan tylysti kohdellut, sillä minä
rakastin heitä paljon.

„Viime talvena oli lunta hywin pakjalti, kuten kyllä
tiedätte. Olin perheineni siirtynyt sellaiseen seutuun, missä
oli wiljalti metsänriistaa, ja ryhtynyt kaikenlaisiin wal-
mistawiin toimiin. Me wiritimme loukkuja turkis-eläi-
mille ja saimmekin koko joukon pieniä eläimiä, joitten nahka
on kallis-arwoista, mutta suurempia, jotka ruuakkein kel-
paawat, jaatiin niukalti. Kova alkoi olla aika, sillä ruoka-
warat tekivät loppuaan. En kohdannut mitään ammut-
tawaa riistaa. Suuret järwet ja wirrat olivat kaukana,
niin ett'ei meillä ollut kalojakaan.

„Näytti wihdoin siltä kuin ei tässä enää ole muuta
edesjää kuin kuolla nälkään. Koetin hankkia jotain syötä-
wää, mutta ei onnistunut. Wälistä pääsin punapeuraa
tai hirweä niin lähelle, että sopi ampua, mutta pysy ei
lauennut, kruuti wain sankissa jäähähti, ja siitä eläimet
jäikkyivät niin, ett'en enää toista kertaa päässyt ampu-
mamatkan päähän.

„Wihdoin olimme jo niin ahtaalla, että minulta
mieli kokonaan masentui. Silloin minä sanoin: „Vähden
tästä vielä kerran koettamaan, mutta ellen saa saalista
ammutuksi, niin ammun itseni.“ Sieppasin pysyyni ja
läksin metsälle. Waimo ja lapset jäiwät kotia, nälkään
melkein nääntymäisillänsä. Hihtelin wakoellen koko pit-
koisen päivän, mutta en nähnyt jälkeäkään. Illan
suussa laitoin itselleni tilan ja panin wiluissani

ja näljissäni maata. Toisena päivänä kävi samoin. En saanut kuin kaninin pahaisen. Sen söin toisena iltana. Huomenisja fuljeksin puoleen päivään saakka, jaalista waanien. Olin niin nälkäinen ja nääntynyt, että istahdin lumijelle kannolle ja sanoin itsekseni: „Tähän minä nyt kuolen, sillä tätä kauemmas en enää jaksa astua.“ Olin peräti ärtynyt ja harmisiani ja arvelin, ett’ei enää maksja waiwaa yrittääkään. Tatasin pysähyni, panin siihen kaksi luotia ja wedin hanan wireille. Afkomus oli panna pysähynpiippu ohimolle ja lauaista warpaalla. Mutta juuri kuin kaikki oli valmiina, tuntui kuin joku olisi huutanut: „William!“ Sääkähähtäen panin pysähyn syrjään ja katselin ympärilleni. Ei näkynyt ketään. Silloin huomasin äänen käyneen omasta itsestäni, omasta sydämeistäni, ja kuunnellesiani sitä edelleen, se puheli: „William, etkö enää muista, mitä saarnamies sinulle takawuosina kertoi Suuresta Hengestä? Hänhän on niin hyvä ja laupias ja on valmis ottamaan meitä vastaan silloinkin kuin me olemme Hänet hyljänneet, kun waan olemme murheelliset siitä ja palajamme Hänen tykönsä. Etkö muista, William, saarnamiehen sanoneen, että hädäsijämme on Suuri Henki meidän paras ystäväämme, ja että meidän tulee waan huolissamme käydä Hänen turwiinsa? Sinulla on nyt kova hätä, William. Etkö tahdo palaita Hänen tykönsä?“

„Mutta minä wapiisin ja wittastelin, sillä minä häpefin. Koko entinen elämäni johtui mieleeni. Muistin, kuinka olin karannut saarnamiehen luota, joka minua, orpoa, oli ruokkinut ja waatettanut ja oikealle tielle ohjannut. Muistin, mitenkä minä koettamalla olin koettanut häätää muistostani kaiken sen, mitä olin tiennyt Suuresta Hengestä ja Hänen Bojastansa ja hyvästä kirjasta. Olin pakanoille sanonut, ett’en minä mitään tiedä

walkoisen miehen uskosta. Olin ollut hyvin keho ja poikennut pois oikealta tieltä. Mitenkä minä voin palaita? Mutta ääni se yhä waan puheli: „Palaja, palaja!“

„Siinä minä nyt istuin ja wapijin, ajatellen olewani liian keho, palaitakseni takaisin. Mutta yhä uudestaan ja uudestaan minulle wastattiin: „Wielä kehompaa on olla palajamatta, jos kerran on totta se, mitä saarnamies on sanonut.“ Wielä siinä neuwotonna epäwöidesjäni, mitä tehdä, olin kuulewinani waimoni ja lasteni siellä kaukaisessa wigwamisja huutawan ruokaa. Silloin oli päätökseni tehty. Minä wainuvin polwilleni lukseen ja rupejin rukoilemaan. Tuskin tiedän, mitä lienen siinä sanonutkaan; tiedän waan rukoilleeni Suurta Henkeä antamaan anteeksi indiaani raukalle, joka oli Hänet hyljännyt, ollut häijy ja koettanut unhottaa Hänet kokonaan. Minä sanoin olewani siitä pahoillani ja tahtowani tulla paremmaksi. Minä lupasin Hänelle lähteä saarnamiehen luokse, heti kuin lumi on sulanut ja jäät lähteneet, ja pyytää, että hän auttaisi minua tulemaan fristityksi, jos waan Suuri Henki antaa minulle anteeksi ja pelastaa minut nyt hädästä, lähettämällä ruokaa waimolleni ja lapsilleni.

„Rukoillessani tuli mieleni rohkeammaksi: tuntui kuin apu olisi läsnä. Minä nousin pystyyn. Rukous oli wahwistanut minua kuin ruoka. Ei ollut minun enää nälkä eikä wilu. Jloisin mielin sieppasin pystyyni, enkä wielä kauas ennättänytkään, niin jo huomasin suuren punapeuran. Minä ammuin ja osasin. Siitä mieleni hyväksi. Kiiruimmiten nyljin sen, tein walkean ja feitin itselleni vähän lihaa. Tairutin sitten pitkän puun, sidoin osan lihoja latwaan ja päästin sen jälleen pystyyn. Siten olivat lihat suojaassa pedoilta. Muut lihat otin mukaani ja riensin waimoni ja lasteni luo. Pian

fäwin metsästä sinne jättämäni lihat. Hywin ne olivat siellä säilyneetkin.

„Siitä pitäin ei meillä ole ollut puutetta. Olen saanut runsaasti riistaa. Ei ole nälkä meitä enää milloinkaan ahdistanut. Suuri Henki on meille antanut kaikki tarpeemme, niinkuin saarnamies usein sanoi. Hän on pitänyt meistä huolta. Min'en ole unhottanut lupaus-tani, jonka Suurelle Hengelle silloin tein, ollessani polwillani salon lumesä. Lumi on sulanut järivistä, ja jäät ovat virrpiistä lähteneet. Ja nyt minä tulin wenheessä tänne waimoni ja lasteni kera, pyytämään teitä, että auttaisitte meitä tulemaan kristityiksi.“

Sloista oli meidän kuulla kertomusta hänen waiheistanja, jotka olivat johtaneet hänet Jumalan tykö. Waimo ja lapset olivat keskustelun aikana kärjivällisesti odotelleet ulkona wenheessä. Tietysti saatoimme heidätkin pian lähetystaloon.

Minun waimoni ja muutamia muitakin oli, Williamin ruvetessa kertomaan, tullut tupaan, ja he olivat liikutuksella kuulleet suurimman osan hänen historiaansa. Ei ollut meillä suuria warastoja itsellämmekään, mutta saimme kumminkin laitetuksi koko perheelle kelpo aterian ja koetimme sanoa ja toin osoittaa olemamme heidän ystäviänsä ja tahtowamme auttaa heitä kristityiksi tulemaan. Siosemme saimme tietää, että William, tuon merkkillisen rukouksensa jälkeen metsänsä, oli uskollisesti opettanut perheellensä ewankeliumin totuuksia, mikäli hän itse niitä vielä muisti. He olivat ilomielin kuunnelleet hänen sanojansa ja halusivat hartaasti saada kuulla vielä enemmän.

Minä kutjuin kokoon kylän wanhimmat ja kerroin heille tämän perheen waiheet ja kaikki, mitä William oli sanonut nuoruutensa päiwistä. Muutamat wanhemmista

ihmistä muistivat vielä Evans'in ottaneen tämän pojan huoneensa ja olivat tunteneet hänen vanhempansa. He kun olivat itsekin omellisia kristityitä ja mielellään joivat tätä Jumalan siunausta muillekin, oli heidän erinomaisen iloista kuulla Williamin palajamisesta ja hänen hartaasta halustansa. Heti he ottivat hänet joukkoonsa ja auttoivat, missä tarwis waati. Jumalan armo on Williamin ja hänen omaistensa sydämessä vaikuttanut paljon hyvää ja ilahduttavaa. Heidän majastaan on monta rukousta kohonnut taivaaseen. Jumalanpalveluksesta he eivät milloinkaan ole jääneet pois, elleiwäthän ole olleet josjain hyvin kaukaijilla erämailla.

Jumalan henki johdatti meitä moninaisella tavalla, koettaessamme näille niin eriluontoisille miehille ja naisille selittää heidän autuutensa asiata. Siitä on seuraava tapaus selwänä todistuksena.

„Missä meidän lapsemme?“

Wirran rannalla eräässä jylhässä seudussa, noin 100 kilometrin matkassa Majawanjärvestä, eli muuan joukko pakanallisia indiaaneja, jotka näkyivät päättäneen sulkea sydämensä ewankeliumin saarnalta ja olla minun fanojani kuulematta. He näyttiwät niin tympeitä ja wälinpitämättömiltä, että minulta oikein mieli masentui. Heidän luokseen oli meidän lähetyks-asemalta noin kahdeksan päivän matka. Tie kulki autioitten, jylhäin seutujen kautta, jossa emme kohdanneet yhtään ihmisielua. Paljon sain tällä matkalla kowaa kokea kahden uskollisen wanhemiehen kanssa. Metjänriistaa oli niukalta, ja niinpä täytyi meidän usein nälkäisinä panna maata kowalle kiwikal-

liolle. Olimme fateista niin läpimärkiä, että waatteet monta päivää tihkuivat wettä, ja kaipaamalla me kaipa-
simme päivänpaistetta, päästäksemme wihdoinkin kui-
wiksi.

Matkan pitkään olimme käyneet kaitenlaisia wai-
heita, ja minun oli jälleen tilaisuus ihmetellä indiaa-
nien älyä. Mitättömistäkin ulkonaisista merkeistä teki-
wät he hämmästyttävän oikeita päätöksiä. Moni pitää
indiaaneja raafana, siwistymättömänä kansana, mutta
monessa suhteessa he owat hywin kehittyneitä, ja käsitä-
misen nopeudessa ei heitä woita mikään muu kansa maa-
ilmasa.

Lähtiesjani Norway Housesta olivat useimmat mei-
dän seudun indiaaneista lähteneet Yorkin warastoille Hud-
jonin lahden rannalla, myömään turkiksia ja ostamaan
muita tawaroita. Senwuoksi oli minun mahdoton saada
wenhemiehiä, jotka olisivat osameet tietä siihen kaukai-
seen seutuun, minne matkani tällä kertaa piti. Paras
jaatawina olewa opas ei ollut käynyt Majawanjärweä
edempänä. Hän oli walmis lähtemään ja opastamaan
minua noitten pakanallisten indiaanien luokse, waikk'ei
hän milloinkaan ennen ollut käynyt niin kaukana pohjois-
jessa. Minulla kun ei ollut waraa walita, otin hänet
ja erään toisen indiaanin, ja niin lähdettiin matkalle.

Muutamia päiviä ankarasti ponnisteltuamme, saa-
wuimme Majawanjärwelle. Meidän oli tähtynyt kiertää
monta putousta ja koskea ja wälistä kulkea rasfaat kan-
tamukset seljässä soitse ja rämeitse, joihin usein upposi
polwia myöten.

Majawanjärwen rannalla oltiin yötä ja siinä suun-
niteltiin matkaa eteenpäin. Olimme jo kulkeneet 380
kilometriä pohjoisten salojen halki, mutta vielä oli samot-
tawa satanen kilometrejä, ennenkuin oli toivoakaan saada

nähdä ihmis-olentoa, eikä kukaan meistä tiennyt, minne päin matka oli suunnattava.

Me matkasimme paljaalla kalliolla järven rannalla. Houstiin huomenisja hywin varhain ja ruvettiin katselemaan edes jotain merkkiä, josta osaisi päättää, minne päin nyt on lähteminen. Vähellä kohoili korkeita mäkiä, ja me päätimme nousta niitten kuffuloille. Kenties sinne näkyy joku leirivalkean savu tai muuta, mikä tietää ihmisten läheisyyttä.

Otin pyssyni ja astuin erästä mäkeä kohti. Indiaanit läksivät painamaan toista suuntaa. Mäki oli noin kilometrin päässä meidän nuotiolta. Pian pääsin sen juurelle ja olin jo lähtee raiwautumaan tiheän pensaikon läpi ylös mäen rinteelle. Äkkiä huomasin kauniin, kirkkaan puron ja sen äyräillä suurempia ja pienempiä sorfanjälkiä, niinkuin olisi karjalauma käynyt juomassa. Saja mielisyydesjäni en muistanut ensinkään, millaisilla autoilla takamailla nyt oltiinkaan, waan päätin, ett'eivät nuo lehmät ja niitten omistajat mahda tästä kowinkaan kaukana olla. Minä riensin nuotiolle takaisin, huhusin wäkeni kokoon ja kerroin heille, mitä olin nähnyt. Suomasin heidän kaswoillaan hienoja iwan ilmeitä, mutta he olivat kohteliasta wäkeä ja läksivät kerallani purolle. Siellä minä mielisjäni ja hieman ylpeänäkin osoitin heille löytöni ja sanoin, että kaiketi täällä ihmisiäkin on lähellä, koskapa ovat karjaansa tuosja juottaneet. „Siwenjälkiä nämä waan on,“ wastattiin. Kolokki löi löytäjän.

Katselimme, tähystelimme vielä seutua puoleen ja toiseen, mutta emme mitään nähneet. Vähdettiin siitä soustamaan jonkun matkaa niitä monia wirtoja myöten, joita Majawanjärveen laskee ja joita siitä lähtee, mutta monta pitkää tuntia tehtiin turhaa työtä. Wihdoin saawuttiin

erääsen isoon wirtaan ja soudimme sitä ylös, pysyttellen aiwan lähellä sen hiekkaisista rantaa. Utkiä kawahti toinen indiaani pöystyyn, huolellisesti katsellen muutamia jälkiä rannalla. Senjälkeen he kumpikin nousivat maihin

Siellä he tutkiwat tarkasti noita jälkiä ja huusiwat minulle: „Saarnamies, jo löytyi! Nyt pääsette pian indiaanien luokse.“

„Mitä siellä löytyi?“ kysyin minä. „En minä mitään erinomaista huomaa.“

„Tässä näkee aiwan selwään, misjä indiaanit ovat. Te olette ilmoittaneet heille tulewanne heidän luoksensa tässä kuussa. He ovat olleet hajallaan jaloilla metsästä tässä, mutta nyt he kaikki kokoontuivat määrättyyn paikkaan. Utki heidän wenheistään on eilen kulkenut ylös tätä wirtaa, ja koira on juossut tässä pitkin rantaa. Tuossa sen jäljet.“

Minä katjelin jälkiä hiekassa ja wirtoin: „Näissä seuduin wilisee petoja. Saattawathan nuo olla suden tai muun pedon jälkiä.“

Miehet naurowat, arwellen, että koiran ja metsäneläimen jälkien välillä on sentään suuri erotus.

Tuotion perästä istuimme wenheessä jälleen ja soudimme täyttä wauhtia ylös wirtaa. Nuo pienet jäljet rannan hiekassa oliwat ainoat viitat, mutta indiaanien mielestä aiwan luotettawat. Kuljettuamme noin 30 kilometriä, näimme rannalla nuotion, joka vielä sawusi. Siinä oliwat indiaanit olleet viime yön. Siilillä keitimme siinä päivällistä ja läksimme edelleen, yhä koiranjälkiä seuraten. Illan suussa saawuttiin wihdoin indiaanileirille, niinkuin wenhemieheni oliwat sanoneetkin.

Meitä ei terwehditty kowinkaan lämpimästi. Indiaaneissa oli murheellinen ja katkera mieli wallalla, sillä äskettäin oli heiltä kuollut tulirokkoon paljo omaisia, etu-

päässä lapsia. Tätä tautia ei ollut heidän keskuudessaan vielä milloinkaan tätä ennen ollut; nyt sen olivat viime vuonna ilmeifestikin valko-ihoiset kauppatmiehet tuoneet maahan. Paitti muutamia vanhoja velhoja, ei astunut kukaan julkisesti minun luokseni, ja tämä ihmisten kylmäkiskoisuus teki saarnaamisen ja opetustyön warsin vaikeaksi. Me panimme parastamme, sillä kun kerran näin pitkä matka oli tultu ja niin paljon waiwaa nähty, emme toki tahtoneet tyhjin toimin palaita takaisin, waan koetimme, minkä suinkin voimme, uskollisesti julistaa näille ihmisparvoille iloista sanomaa. Hedelmän kypsymisen jätimme Hänen huoleksensa, joka oli meidät sinne saattanut.

Gräänä kolkkona, sateisena päivänä oli suuri joukko ihmisiä kokoontunut tilawimpaan wigwamiin, kuulemaan, mitä minulla olisi sanomista suuren kirjjan totuufista. Kristityt matkatoverini auttoivat minua, minkä osasivat, todistamalla, mitä siunausta heille oli tästä kirjasta wuotanut. Kaikki oli turhaa. Miehet istuivat siinä, nurpeilla mielin, wälinpitämättöminä. Kun tiedustin heidän mieltään ja toiveitaan, wastasivat he: „Siinä tavalla on eletty ja niin sitä kuollaankin.“

Wähyneenä ja masentunein mielin minä käwin istumaan ja rukoilin hiljaisuudessa Jumalalta Hänen Henkensä wahvistusta ja johdatusta tällä raskaalla hetkellä. Wastaus tähän rukoukseen tuli niin äkkiä ja niin selvästi, että minä heti kawahdin seisowilleni, ilomielin ja warmana voitosta.

„Minä tiedän,“ huudahdin minä, „minä tiedän, misjä nyt owat lapsistanne ne, jotka eiwät enää ole eläwitten mailla. Niin, minä tiedän, misjä kaikki lapset owat, jotka kuoleman kylmä käsi on meiltä riistänyt, hywäin ja pahain lapset, valkoisten miesten niinkuin indiaanienkin. Minä tiedän tarkoin, misjä kaikki lapset owat.“

Waltava liike nousi kuulijaini joukosta. Muutamat heistä olivat siihen saakka istuneet, vaipoihinsa kääriytyneinä, kuni kivipatsaat. Mutta tuskin minä olin nämä sanat sanonut, niin jo hekin katsahivat minuun, tarffaawasti kuulahdellen. Nähtyäni heidän huomionsa jälleen heränneen, minä jatkoin:

„Niin, minä tiedän, missä kaikki lapset ovat. Ei heitä enää ole teidän nuotioillanne, ei wigwameissa. Tyhjinä ovat nyt heidän makuusijansa, ei leiki kenkään heidän pienillä joutisillaan ja nuolillaan. Monella teistä on suru sydämessä; te kaipaatte lapsianne, joitten ääntä ette enää kuule, jotka eivät enää teidän ääntänne kohti tule. Olen iloinen, että Suuri Henki on minut lähettänyt sanomaan teille, että te saatte nähdä lapsenne jälleen ja elää aina onnellisina yhdesjä heidän kanssaan. Mutta teidän tulee kuulla Hänen sanojansa, jotka on siihen hywään firjaan kirjoitettu; teidän täytyy antaa sydämenne Hänelle, rakastaa ja palwella Häntä. Yksi ainoa on olemassa tie siihen ihanaan maahan, missä Jeesus, Suuren Hengen Poika, asuu, ja jonne Hän kooto kaikki täällä kuolleet lapset. Ja nyt te olette kuulleet Hänestä sanoman ja olette nähneet Hänen firjansa; siksi tulee teidänkin käydyä samaa tietä, jos tahdotte onnellisiksi tulla ja siihen ihanaan maahan päästä.“

Näin puhuessani kawahti muuan kookas, komea indiaani teltan perällä pystyyn ja tuli kiireesti minun eteeni. Rintaansa lyöden hän sanoi: „Saarnamies, minun sydämeni on työp tyhjä. Minä olen hywin murheellinen, sillä ei ole lapsistani enää ainoatakaan elossa, ja niin yksinäistä on mun wigwamissani nyt. Minä halajan nähdä lapsiani jälleen ja sulkea ne sylini. Saanofaa, saarnamies, mitä minun pitää tekemän, että otollinen olisin Suurelle Hengelle ja pääsisin siihen ihanaan maahan, missä mun lapseni ovat!“

Kyhynelet filmissä hän waipui maahan, ja moni muukin teki samoin, sillä heilläkin oli suru sydämessä, ja hekin tahtoivat saada minulta opetusta.

Minä awasin firjain firjan ja luin heille siitä, mitä Jeesus sanoo lapsista ja kuinka Hän heitä rakastaa. Sitten kerroimme heille niin hywin kuin osasimme tuota ikivanhaa ja sittenkin iäti uutta kertomusta Wapahatasta ja pelastuksesta. He kuuntelivat jok'ikistä sanaa ja miettivät niitä. Siitä hetkestä saakka aloitti Pyhä Henki tyhönä heidän sydämissään, ja seuraus oli, että useimmat heistä kääntyivät Herran puoleen ja pyyhivät Hänelle uskollisina hamaan elämänsä loppuun saakka.

Kahdestoista luku.

Winipegin järvellä.

Joulukuussa 1877 tein matkan indiaanien luokse Sandy bay'n rannoilla. Tämä retki kun monesjakin suhteessa oli toisenlainen kuin tavalliset retkeni, niin otan tässä kertoakseni siitä jotain.

Sandy bay, jota myös Valkoiseksi Suoksi sanotaan, sijaitsee yli 150 kilometrin päässä etelään Beren wirrasta, jonka varrella silloin asuimme. Me varustimme kaikki, mitä tällainen talvimatka kysyy, lähtimme pulkkiin ruokavaroja itsellemme ja kaloja koiria warten ja otimme mukaan kaikki, mitä wiikkoja kestävällä matkalla tarvitaan, unohtamatta keittoastioitakaan.

Ihmiset, joitten luokse matkamme nyt piti, olivat köyhää väkeä, ja senwuoksi me, kuten muinoin Paawali, katsoimme parhaaksi olla elintarpeisiin nähden niin vähän riippuvaisia kuin suinkin näistä ihmisistä, jotka eivät vielä olleet kristityitä. Waimoni pani senwuoksi meille ewäiksi runsaat määrät keitettyä lihaa ja leivänwiipaleita, joitten päälle oli lewitetty pakjult rasvaa. Onneksi oli tällä kertaa kotona ruokavaroja riittämään asti. Niin ei aina ollut.

Olimme aiwan valmiita lähtemään matkaan kello yksi yöllä. Silloin nousi ankara myrsky, niin että meidän täytyi wiivähtää päivän koittoon asti. Sitten vasta

uskalsimme waljastaa koirat pulkkain eteen ja lähteä liikkeelle. Kuljettuamme noin parikymmentä kilometriä, kävi myrsky Winipegän järvellä kowin sietämättömäksi. Se tuiwersi wasta jatanutta witiä ja sokaisi silmät niin, että täytyi paeta metjän turwiin ja asettua siellä leiriin.

Suotuamme lunta maasta pois sen werran, että meillä oli tilaa noin kahdeksan jalkaa läpimitassa, pistimme sen toiseen päähän seipään nuotiowalkeata warten ja peitimme muun alan hawun ofjilla. Koirat riisuttiin waljaista, ja niille sulatettiin muutamia jäätyneitä kaloja. Matkani kun oli määrä kestää werraten wain vähän aikaa, ei minulla ollut kuin kaksi pulkkaa ja mukana kaksi kelpo indiaania. Sulatimme kattiloissa lunta ja keitimme teetä sekä lihaa. Syötyämme sitten leipää ja lihaa, pidimme päivänlaskun aikana iltarukoukset, ja kun ei viime yönä oltu sanottawaksi maattu, käärimme lämpöiset waipat ja kaattuwat yllemme ja nukuimme, myrskyn ulwoessa ympärillä.

Kello kymmenen maisja illalla minä heräsin. Pistin pääni peitteen alta ulos ja huomasin myrskyn tauonneen. Kiireesti nousin ylös ja wiritin walkean, waikka formia pakotti ja koko ruumis wäriä wilusta, ennenkuin sain walkean loimottamaan. Täytin kattilan lumella sekä herätin matkatoverini ja muutamit muut nuoret indiaanit, joita oli seuraamme liittynyt. Indiaanit osaawat hämmästyttävän tarkasti lukea ajanlaskua Otawasta. Se on heidän kellonja öiseen aikaan. Nytkin he katshatiwat taimaalle, ja heidän kummastelewista katseistaan minä huomasin heidän arwelewan, että minä olin erehtynyt ja luulen iltaa warhaiseksi aamuksi. Sanaakaan sanomatta he kumminkin nousiwat. Hätäpikaa sitten haukattiin, pidettiin aamurukous ja pantiin koirat waljaisiin. Wuoteet, ruokatarpeet, waatteet, kattilat j. n. e. köytettiin pulkkiin ja

Lopuksi wiskattiin hawun-oksat tuleen, jotta sen loimottamassa walosja näkisi pimeän metjän kautta laskea alas Winipegin järwen jäälle.

Minä ajoin hyvillä koirillani edellä, ja niin nopeaa oli matka, että ennen auringon nousua olimme jo ehtineet kulkea seitsemättäkymmentä kilometriä. Hetkeksi aikaa pysäyttiin „Mäyränpäähän“, missä muutamia indiaaneja asui rohkean, „Patsujalka“ nimisen päällikkönsä kanssa, ja sitten jatkettiin matkaa järwen poikki erääsen paikkaan, jota sanotaan „Häränpääksi“. Siellä oltiin yönä. Kammalla owat kalliot niin jyrkkiä, että pulkkinemme oli mahdoton päästä metjään. Täytyi kuin täytyikin asettua nuotiolle kallioiden juurelle. Kowin oli epämukawa tämä paikka. Myrsky oli kasannut sinne juuria lumiröykkiöitä, eikä meillä ollut mitään suojaa kirpeänkylmästä tuulelta, joka pitkin yönä alinomaa muutteli suuntaansa, puhaltaen armottomasti. Kun asettuu leiriin metjässä, niin saattaa siellä, tuulen muuttaessa suuntaa, siirtää walkeaa toiseen paikkaan, tuulen alle, niin ett'ei ole sawusta haittaa. Täällä, kallion juurella, se ei kähnyt laatuun, waan meidän oli kestäminen joko ankaraa kylmää tai katkua ja sawua.

Tällaisessa epäedullisessa asemassa parhailtaan laitellessamme hötiloja lumeen, (hawun-oksiaakaan ei ollut täällä saatawina), liittyi meihin muutamia indiaaneja, jotka meidän nuotiotulet olivat houkutelleet tänne. Heillä oli mukanaan koko joukko laihoja, näljistyneitä, suden näköisiä eskimolaiskoiria. Indiaanit olivat erittäin koheteliaita minulle, ja minä arvasin paikalla, mitä he tahtovat, nimittäin teetä ja ruokaa. Minä terwehdin heitä ystävällisesti, mutta huomautin samalla, että heidän olisi parempi olla, jos asettuisiwat vähän loitommas. Tunsin näet noitten eskimolaiskoirain kauhean ruokahalun ja pelkäsin ewäitämme, koiranwaljaita ynnä muuta sellaista,

fillä kaikki se on oleva mennyttä kalua, jos nuo rosvomaiset koirat jäävät lähelle meitä. Mutta indiaanit puhelivat minulle sanomattomalla kohteliaisuudella: eivät-hän he millään ehdoin saada riistää itseltään sitä suurta iloa saada edes yhdenkin yön olla sen saarnamiehen seurassa, joka kuuluu olevan niin harras indiaanien ystävä.

Enhän minä tietysti voinut ajaa heitä pois, mutta pahaa minä pelkäsin, ja oikeassa olin. Sammuttaakseni edes hiukan heidän koirainsa wimmattua ahminishalua, annoin minä niille kaikki kalat, mitä omia koiria warten oli otettu useammaksi päiväksi. Ne menivät kuin kuumille kiville. Koiranvaljaat tuotiin leiriin ja asetettiin: hyvään talteen. Sitten rakensivat minun towerini pulkista jonkinlaisen suojan tuulta vastaan.

Paitsi tavallisia ewäitä oli minulla tällä kertaa mufanani jäkellinen lihoja ja toinen leipiä. Ne oli tarfoitettu ewäiksi perillä-olon aikana. Minä toin rannalta muutamia weden ajamia paksumia karankoja — sellaisista oli nuotiowalkeakin tehty — ja asetin ne wuoteeni ääreen. Sitten panin lihasäkin pielukseni alle ja annoin leipäsäkin toiselle indiaanilleni, käskien hänen huolellisesti tallettaa sitä. Sitten käytiin yöpuulle. Pitkään aikaan ei minun onnistunut nukkua. Tuskin olimme käyneet pitkäsemme, niin jo olivat koirat ympärillä. Jalo filpailu nousi niiden kesken, kuka ensimmäisenä sai kunnian pestä kattilat puhtaiksi. Kun se oli suoritettu, niin ala katsoa, mitä muuta saalista olisi saatavana. Ne juoksentelivat meidän ympärimme ja meidän ylitsemme, ja pian oli niitä kokonainen lauma kerääntynyt meidän pääpuoliimme; ne wainusivat lihaa. Minä hyppäsin pystyyn ja karsoitin ne kalikoillani alas jälle. Puhahdin sitten kaattuwaini alle, mutta unesta ei puhettakaan. Kymmenen minutin päästä olivat kiusanhenget jälleen

ääresjämme, ja sama näytelmä uudistui useamman kerran, kunnes koko kalikkavarasto oli lopussa. Aina toivonani oli, että koiratkin vihdoinkin kylästyvät tähän mellaan, ja niin päästään vihdoinkin rauhaan. Näytti kuin olisi niilläkin aikomus asettua levolle, ja minä tein ilomielin samoin. Turhaa kai! Minä kyllä nukuin, väsynyt kun olin, mutta aamulla kun herättiin, ei noissa tyhällä ja tuskalla varjelluissa jäteissä ollut lihan sima-
retta eikä leivän murustakaan jäljellä!

Dila ei ollut kovan kadehdittava. Seiri oli tuulen suussa lumijällä tanterella. Ei ollut suojaa päämme päällä, walkeakin oli viheliäistä, sillä puut olivat peräti kehnoa laatua: niistä läksi enemmän sawua kuin lämmintä, ja sawu kirveli khyneleitä silmiin. Kelpo lihat ja maufkaat leivät, joita kyllä olisi tarvinnut talven pakkaajissa, olivat joutuneet koirain suuhun, ja tuossa nuo rosvot istuivat ympärillämme, katsellen meitä viattomina kuin karitsat. Kaikeksi onneksi oli toisella indiaanilla mukanaan pussillinen korppuja tuomiseksi tuttavilleen. Ne hän otti nyt esille, sillä paitsi teetä ja sokeria ei meillä enää ollut mitään syötävää, eikä ollut ruokaa toivominkaan, ennenkuin pääsemme 100 kilometriä kauemmas etelään käin. Mutta tässä ei nyt ollut aikaa waikeroimiseen, vaan lähdettiin kiireimmiten matkalle, päästäksemme ankaraa nälkää pakoon, joka jo kyllä moniaan tunnin perästä oli käynvä kimppuumme.

Namiaista haukattuamme, pidimme aamurukouksen ja sitten ajamaan kiiruimman kaupassa. Kelpo koirani suorittivat taas tehtävänsä niin erinomaisen kunnollisesti, että ennenkuin lyhyt joulukuun päivä oli lopussa, olimme jo saapuneet tuttujen indiaanien pienille mökeille, tosin ei ilman waiwaa ja waaroja tälläkään kertaa.

Eräässä kohden tuli minun ajaa noin neljäkymmentä

kilometriä poikki järven. Äkkiä upposi suurin koirani, Jack, kaulaansa myöten railoon. Järven jää, joka usein on monta jalkaa paksu, halkeaa välistä kowalla paukuk-
 jella, ja silloin ilmestyy milloin kapeampia, milloin leve-
 ämpiä rakoja, väliin parin tuuman, wuoroin useamman
 jalankin lewyisiä. Wesi täyttää kohta nämä railot, ja pak-
 kafella on weden pinta pian jäässä jälleen. Tämmöisen
 ohuen jääritteen yli kulkeminen saattaa olla väliin hy-
 winkin waarallista. Monasti olen nähnyt oppaani wa-
 joawan sellaisiin rakoihin, ja usein on ollut wähällä itse-
 nikin käydä samoin. Tällä kertaa istuin pulkassani, kaffi
 edellistä koiraa oli onnellisesti päässyt raiilon yli, mutta
 kolmas, Jack, wajosi kylmään weteen. Edellimmäiset koi-
 rat wetiwät wälewästi, samoin kisko takimmainenkin
 minä jatkoi, ja niin niiden onnistui pelastaa jalo bern-
 hardilainen towerinsa hukkumasta. Paffanen oli niin
 kowa, että sen kiiltävä, musta turkki muutaman minutin
 perästä peittyi jäiseen kuoreen. Ilmeisesti käsittäen waa-
 rallisen tilansa, se läksi, heti kuin pulkka oli saatu raiilon
 yli, kaikin woiminsa wetämään muitten kumppaniensa
 kanssa, painaen suoraa päätä kaukaa häämöittäwää met-
 jää kohti. Rantaan oli vielä parikymmentä kilometriä,
 mutta jo tunnin perästä saawuttiin jume. Minä kokosin
 tiireijesti risuja ja puita, ja pian loimotti kirkas walkea,
 jonka ääreen minä lewitin puhwelintaljan. Siihen käwi
 jäinen koirani, kääntelihe ja kierittelihe siinä aina tarpeen
 mukaan, ja ennen pitkää oli se jälleen kuiwa ja reipas.
 Hetken kuluttua tuli toinenkin pulkka. Kaksi jäljempänä
 kulkewaa indiaania oliwat hekin uponneet railoon, ja
 kauan kesti, ennenkuin he jälleen oliwat kuiwat.

Keitimme teetä, ja uusin woimin jatkettiin taas
 matkaa. Perille päästyämme, terwehdittiin meitä hert-
 taisimmalla tavalla. Useat siellä olewista indiaaneista
 oliwat meille ennalta tuttuja.

Monet heistä olivat kotoisin Norway Housesta, jossa lähetysfiirtola oli kasvanut niin suureksi, ett'ei enää riittänyt ympäristöillä kalaa ja metjänriistaa kaikille. Ofsi osa oli senvuoksi ollut pakotettu hakemaan toisia asuin-sijoja. Monet olivat muuttaneet juuri tänne, käyttääkseen hyväksensä näitten seutujen hedelmällistä maata ja rikkaita kalavesiä. Tultuaan tänne vasta syyskejästä, he eivät olleet enuättäneet rakentaa kuin pieniä majoja, joissa oli huono suoja kylmää vastaan. Sikä ollut kalansaalistakaan ollut niin tuottavaa kuin oli sanottu. Tultuani nyt heidän kyläänsä, keräytyivät he minun ympärilleni kertomaan, kuinka heidän useinkin oli tähtynyt nähdä nälkää, ja ett'ei heidän muutoinkaan ollut käynyt hyvin.

Suuri sinne saapuesjani, oli muutamia rekiä lähtemäisillään Manitobaan. Minä rientsin ensimmäiseen majaan, kirjoittaakseni lyijykynällä muutaman rivin ystävälleni Orjö Youngille, mutta kirjoittaminen ei ottanut onnistuakseen, minä kun olin palelluttanut neljä formea oifeasta kädestäni. Nämä ja palellunut nenäni ne vielä monta päivää johdattivat mieleeni noita 100 kilometriä, jotka olimme nälkäisinä kulkeneet.

Paitsi kristittyjä indiaaneja tapasin täällä koko joukon muitakin näille seuduille siirtyneitä. Täällä miinhyin kahdeksan päivää. Kylässä oli kymmentunta pieniä mökkejä ja koko joukko wigwameja. Aflukasten toimeentulo riippui kanininpyhynnistä ja kalastamisesta ja oli semmoisenaan niin muodoin warsin epävarma. Minulta kun nuo roswomaiset koirat olivat wieneet evääni tyhten tarkoin, olin täällä kokonaan ihmisten antimien warassa. Parastansa he kumminkin koettivat. Namuin, puolipäimin ja illoin tuotiin minulle kaloja ja kanineja, ja niinpä ei minulla mitään hätää ollutkaan.

Tapani mukaan saarnasin kolmasti joka päivä ja väliaikoina pidin koulua. Pian muodostui luokka, johon kuului 35 henkeä, ja niistä oli kymmenen päättänyt kääntyä Herran puoleen ja ruveta Hänen uskollisiksi opetuslapsikseen. Suuri oli ilomme, ottaessamme näitä uusia welsjiä keskuuteemme, sillä edellisinä vuonna oli lähetyks-työn tulokset siellä olleet warsin masentawia. Kaikkeksi onneksi oli siellä muuan mies, joka oli omiansa hoitamaan tätä pientä laumaa keskellä erämaata. Hän oli indiaani, nimeltä Benjamin Cameron. Takanaan oli hänellä merkillisen waiherikas elämä. Hän oli aikoinaan ollut ihmisjyöjä, mutta Jumalan armo oli hänet pelastanut tästä kauheasta symin kuilusta, asettaen hänen jalkansa iankaikkiselle kalliolle ja täyttäen hänen huulensa ja sydämensä ilolla ja ylistyksellä. Hänestä tuli kunnan mies.

Lasten kansa wiettämäni hetket olivat erittäinkin miellyttäviä ja siunauksesta rikkaita. Hauska oli todellakin kuulla juurempain lasten lukewan ja osaawan katekismuksenkin niin hymvästi omalla kielellään, jopa englanninkin kielellä. Jakelin heille kaikenlaisia uusia kirjoja ja samoin lämpimiä waatteita, joita lähetyks-ystävät Montrealista olivat lähettäneet. Olisimpa suonut heidän itsensä olewan näkemässä, kuinka paljon iloa se tuotti ja kuinka paljon kurjuutta lievensi. He olisivat warmaankin tunteneet olewansa runsaasti palkitut.

Sunnuntaina pidimme kylässä Herran Ehtoollisen. Se oli ihana, wakawa hetki meille kaikille. Herran läsnäolo oli ilmeisesti tuntuwa, ja kaikki me uudestaan lupasimme pyyhä hänelle uskollisina. Joulun pyhät wietin indiaanien luona. Muuan heistä oli saanut satimiinsa muutamia saukkoja ja ostanut niitten nahoilla ohikulke-wilta kaupparmiehiltä jauhoja ja kuivatuita luumuja. Niistä laitettiin minun kunniakseni jonkinlaisista puddin-

fia, josta minä kumminkaan, erityisistä syistä, en rupea tässä lähempää selkoa tekemään.

Kauniilla ilmalla palasimme kotia kahdesja päivässä, täynnä iloa siitä, että Herra oli siunannut tämän käyntimme indiaanien luona.

William Memotas.

Kun Jumalan uskollinen palvelija Jaakko Evans oli saattanut Kri-indiaanien maahan lunastuksen iloisen sanoman, oli William Memotas niitä, jotka warsin pian kääntyivät pakanuuden pimeydestä kristin-uskon valoon. Hänen mieltensä muutos ilmeni niin selwänä, ett'ei sen todenperäisyyttä milloinkaan saattanut epäillä. Hän kehittyi kristillisyydessänsä suurin askelin, ja hänestä tuli hyödyllinen ja arvoisa-pidetty seurakunnan jäsen, joka warsinakin saarnaajana ja opettajana teki suuria palveluksia.

Hän oli ennen kaikkea hyvin onnellinen kristitty. Hänen kaswonsa olivat kuin päivän paiste. Hänessä oli jotain erinomaisen lämmintä, joka kohta weti puoleensa. Hänen pelkkä läsnä-olonsa tuntui hyvältä. Joka kerta kuin hän tuli meillä käymään, waitutti hänen päivänpaisteinen olentonsa ja käytöstapansa lapsisjakin ihastusta. Kristin-uskoansa toteutti hän jokapäiväisen elämän vähäisissäkin asioissa.

Minä seurustelin hänen kanssaan usein ja olin läsnä sellaisissakin tilaisuuksissa, jolloin hän joutui kowain koetelemusten alaiseksi, mutta en kuullut häneltä koskaan yhtään sopimatonta sanaa enkä nähnyt hänen tekewän mitään, joka olisi hänen Herransa ja Mestarinsa murheelliseksi tehnyt. Hänen korkein pyrintönsä oli päästä taivaasen ja osoittaa muillekin tietä sinne.

Kun muutamat indiaanit olivat kowin pahoillaan niistä sopimuksesta, joita heidän oli tähtynyt tehdä hallituksen kanssa, kirjoitti William eräälle ystävälleen näin: „Minä en näistä asioista itselleni kowin suurta surua tee, tietäessäni, että kaikki vihdoinkin tulee oikealle tolalle. Minä halajan waan oppia yhä enemmän rakastamaan Jესusta, niin että kerran saan Hänet nähdä.“

William tunsi kotimetsissä kaswawien yrttien ja juurien lääkeopillisen woiman, ja oli saanut opastusta muutamain lääkkeiden käyttämiseen, joita walke-ihoiset olivat tuoneet maahan. Senpä wuoksi sanoimmekin häntä usein „kyläntohtoriksi“. Harwoin hän tällä toimellaan mitään ansaitsi, mutta aina hän oli walmis auttamaan sairaita. Jumalan avulla hänen onnistuikin tehdä muutamia ihmeellisiä parannuksia. Sairaita hoitaessaan oli hän harras rukouksissa. Werraton oli kerrassaan hänen taitonsa ampumahaawain sitomisessa ja parantamisessa.

Muita koetti hän kaikin woiminnsa saada terveiksi, mutta itse hän sai wuosikausia paljonkin kitua. Usein oli hänellä hirweä päänpakotus, mutta en milloinkaan kuullut hänen napisevan tai walittawan. Kun muut häntä jäälitteiwät, puheli hän: „Älkäätkä olko minusta huolissanne; jonkun ajan perästä minä pääsen kotia, ja kun Jესuksen saan nähdä, ei minua silloin enää mistään kiwistä.“ Noin yhdeksän päiwää ennen kuolemaansa hän sairastui, ankaran wilustumisen jälkeen, ja tauti löi hänen jo ennestäänkin heikkoihin keuhkoihinsa. Jo alun pitäin hän tunsi tämän taudin olewan „kuolemaksi“, eikä milloinkaan ole wäsynyt työmies suuremmalla ilolla tervehtinyt leposijaansa kuin William hautaansa. Jo siitä, että hänen nyt sallitaan päästä taiwaaseen, täytti kaikki hänen ajatuksensa; muusta hän ei wälittänyt. Hän oli aina ollut uskollinen ja lempeä isä ja awiomies, mutta

nyt hän, muistaen Jumalan luvanneen olla leskien ja orpojen holhoja, jätti vaimonja ja lapsensa tämän uskolliseen J:än huostaan.

Pitkällisen tautinsa tähden kyettemättä tekemään työtä, oli hän hyvin köyhä, eikä ollut hänellä kuolinvuoteelleenkaan kääntehesjää muuta ruokaa kuin kalaa. Die-tysti annoimme me ilomielin kaikki, mitä niukoista varoistamme suinkin riitti, lievitättäksimme hänen puutetaan ja tuskiaan. Gräänä päivänä kävin hänen luonaan yhdessä pastori Semmens'in kanssa. Haastelimme jumalijista asioista ja rukoilimme yhdessä hänen kanssaan. Olimme tullessamme tuoneet hänelle jotain ja lähties-jämme kysyi Semmens: „No, weli William, saattaisim-meko me vielä jotain tehdä teidän hyväksenne? Tarvit-jetteko vielä jotain?“ Sairas käänsi loistawat kaswonja meihin ja sanoi: „En, en tarvitse enää mitään, Jesusta waan sitä enemmän.“

Usein hän puheli meille siitä ihanuudesta, jota hänen on pian sallittu nähdä, siitä onnesta ja ilosta, jota hän tuntee, astuessaan yhä lähemmäs helmillä koristettua porttia ja kultaisia kujia. Jospa osaisin luoda lukijani eteen kuvan tuosta miehestä, joka pienessä höffelissään makaa kurjain kaattuwain ja taljain päällä, mutta kirkas-tetuin kasvoin puhelee tähän tapaan:

„Mikäli mulla ruumis riutuu, mikäli käy uskoni lujemmaksi, ja rakkaudessani Jesukseen minä olen onnellinen. Olen niin iloinen siitä, että kuuntelin herra Swans'in sanoja ja annoin sydämeni sille Herralle, joka on minut pelastanut ja niin onnelliseksi tehnyt. Ja suuri on ollut iloni, että minun on sallittu jotain tehdä tämän Herrani tähden. Hän oli apunani, kun koetin muille kertoa Hänestä ja Hänen rakkaudestaan. Ja kun näin sain työskennellä Hänen tähtensä, silloin oli fieleni on-

nellinen, ja nyt olen onnellisempi kuin milloinkaan ennen. Minä lepään Hänen rakkaudessaan.

Näin haasteli tuo onnen mies niin kauan kuin voimat myöten-antoiwat. Meille tuotti hänen luonaan käyminen aina siunausta. Hänen sanansa wahvistiwat ja rohkaisiwat meitä työhöimme. Kerrankin sellaisen käynnin jälkeen huudahti Semmens:

„Oi, jos noin riemuita vois sieluin,
Kun multa kerran päättyy tie!“

Ammettuamme hänelle Herran Ehtoollista, hän sanoi, syvästi liikutettuna: „Pian saan nähdä kalliin Wapah-tajani; siellä on olewa ikuinen ilo.“

Kerran sanoin hänelle: „Toivoakseni te ette sentään niin pian lähde luotamme. Me pitäisimme teitä niin mielellämme täällä. Me tarwitsemme teitä ja teidän apu- anne saarnaamisessa, pyhäkoulussa ja hartauskokouksissa. Teidän luokkanne kuusikymmentä jäsentä owat kowin mur- heellisia tautinne tähden: he eivät tahtoisi kadottaa teitä. Älkää jättäkö meitä, William; me tarwitsemme teidän läsnä-oloanne, teidän esimerkkiänne ja teidän rukouksianne.“ Hän kuunteli minua tyyneesti, mutta katjahti sitten nuh- telewasti minuun ja huudahti sellaisella haikealla äänellä kuin koti-ikäwän waiwaama lapsi, joka ei wieraisa wiihdy: „Mitä te tahtoissitte minua pidättää? Tiedättehän te, että minä pyhjin kotiini!“

Ennen pitkää hänen harras toiveensa täyttyikin. Gloisena kuin woittaja hän läksi kotiansa. Tiesimme kyllä, kuinka paljon seurakunta oli hänessä menettänyt, mutta tiesimme myös, että arpa oli hänelle kauniimmissa lan- gemmut, sillä hän oli mennyt niitten iloon, jotka walkeissa waatteissa seisowat Jumalan istuimen edessä.

Rähetystyöissä on paljon waiwoja ja wästuksia, mutta ei mikään wahwista ja rohkaise saarnaajaa enemmän kuin

indiaani-kristittyjen jalo uskon-elämä ja riemullinen kuolema. Warfin vähän he tietävät simuseikoista kristillisen kirkon opeissa, mutta Jumalan Henki osoittaa heille heidän heikkoutensa ja syntinsä ja Wapahatajan rakkauden. He tarttuvat kiinteällä, lujalla uskolla Häneen, ja he tuntevat Hänen armonsa läheisyyden, ja siinä on heillä alituinen, suloinen warmuus. Ja elon-illan tullessa sitten Hänen läsnä-olonja heitä wahvistaa, ja pimeään laaksoonkin he astuvat riemuixin sydämin.

Ei ole turhaan tehty lähetystyötä Pohjois-Amerikan puna-ihoisten keskuudessa. Tuhansia indiaaneja seisoo nyt lunastettuina Jumalan armo-istuimen edessä, suuret määrät uskollisia, lujamielisiä kristityitä waeltawat heidän jälkiänsä, ja niin me näemme, että mitä useinkin kynnelin on kylwetty, se ihanana wiljawainiona nyt lainehii, runsaasti korwaten kaikki kynneleet ja waiwan kaiken.

Kolmastoista luku.

Yhteiskunnallista työtä.

Työ indiaanien keskuudessa oli warsin monipuolista. Se ei ollut ainoastaan tuota tawallista, jokaisen papin ja sielunpaimenen welvollisuuksiin kuuluvaa toimintaa, waan siihen liittyi paljon muutakin, mikä lähetystyölle täällä antaa niin omituisen leiman. Heti kuin indiaani on vastaan-ottanut ewankeliumin ja Kristusjesja tarjotun pelastuksen, pyrkii hän edistymään ja kehittymään maallisellakin alalla. Kristin-usko on todellisen siivistyksen edelläkävijä. Milloin tätä järjestystä on koetettu loukata, on pohjois-Amerikan indiaanien keskuudessa aina tultu mitä surullisimpiin, masentawimpiin tuloksiin.

Sir Francis Bond Head, Canadan entisiä kuvernöörejä, harrasti wilpittömästi indiaanien parasta. Innokkaasti hän koetti kohottaa heitä ja tehdä kaikki, mikä saattoi edistää heidän siivistymistänsä. Hän kokosi heitä kerran suuren joukon erääsen siirtolaan ja keskusteli siellä heidän kanssaan heidän tilansa parantamisesta. Pari härkää teurastettiin, jauhoja, teetä ja tupakkaa jaettiin runsaisja määrin ja juhla-ateriat laitettiin. Indiaanit söivät ja polttivat ja kuuntelivat tarjoin tuota suurta miestä, joka heistä näytti warsin arwoffaalta, koska oli antanut heille niin paljon ruokawaroja ja tupakkaa.

Kuvernööri ilmoitti tahtowansa tällä kokoonkutsu-
misjella ja kestittämisjellä lausua mielisuosionsja ja ilmi-

tuoda, kuinka suuresti hän harrastaa heidän parastansa. Sen jälkeen hän selitti heille warfin sujumasti, kuinka metsänriista wähenemistään wähenee, kuinka kalansaalisin pian käy niukaksi, ja kuinka heidän ennen pitkää täytyy kärkeä puutetta, jopa nälkääkin nähdä, elleivät asetu wakinaisille asuinijoiille ja rupea maata wiljelemään. Hän sai heidät wihdoin lupaamaan, että he tästä puolin ottawat elääkseen uudella tavalla. Heidän kun oli runsaan aterian ääressä peräti hyvä olla, niin oli heidän mielen-tilansakin semmoinen, että hetaasti lupasivat, mitä waan toinen waati. Ihastuneena heidän taipumaisuudesta, lupasi kuvernööri lähettää heille auroja, wetohärkkiä ja kirweitä, joilla saisiwat raiwata itselleen metsistä peltoja ja wiljellä niitä sitten. Kun kylwön aika joutuu, lähettää hän siementä heille. — Suuresti he iloitsivat, nämä sanat kuultuansa, ja neuvottelu päätettiin suurilla juh-
lallisuuksilla.

Jonkun ajan perästä saapuiwattin aurat ja kirweet ja härjät. Silloin oli ihana fewät-aika. Mutta indiaanitpa eivät ryhtyneetkään työhön. Giwät käyneet he kyltämään maata kylän ympärillä, misjä metsä oli raiwattu, eiwätkä heilutelleet kirwestä jaloilla, raiwatakseen yhä suurempia aloja, waan pitivät kokouksen ja harkitsiivat asiata tähän tapaan: „Nämä kirweet ne kiiltää ja wälkkyh kuin lasi. Jos niillä käy puita kaatamaan, niin tummeneehan ne ja käy rumiksi. Otetaanpas ja ripustetaan ne koristeiksi wigwameihin. Härjät owat lihawat ja hywät. Waljasta ne nyt noitten raskaitten aurain eteen ja pane kowaa maankamaraa kääntämään, niin pianhan ne laihtuu, eikä niistä sitten ole syötäwiksi ensinkään. Otetaanpas ja laitetaan uljaat pidot.“ Ja niin teuras-tettiin härjät, ja käskettiin kaikki lähitiinonoon indiaanit juhlapitoihin, eikä lakannut kattiloista porina, niin kauan kuin lihaa murukaan wielä oli jäljellä.

Sellaisen lopun sai tämä — niinkuin moni muu-
— yritys, jolla on koetettu indiaaneja sivistää, ennenkuin
heistä on tullut kristityitä.

Me puolestamme tulimme indiaaneista siihen koke-
mukseen, että mikäli ewankeliumi voitti heissä alaa, sitä
heissä heräsi halu päästä aineellisisjakin asioissa parem-
malle ja korkeammalle kannalle. On tietysti olemassa
seutuja, missä indiaanin ei ole ajatteleminkaan maan-
viljelystä. Me ajuimme noin 500 kilometriä pohjoiseen
niistä Länsi-Canadan hedelmällisistä prerioista, missä
vielä sadallekin miljoonalle maanviljelys hyvin kannat-
taisi. Indiaanit Nelsonin wirran rannoilla ovat 1000
kilometrin päässä pohjoiseen näiltä lihavuutta tiukka-
ketoilta. Kaikki nämä ja samoin Oxfordin aseman seu-
duilla asuwait ja melkein koko väestö noilla pohjoisilla
leveyspiireillä ovat pakotetut hankkimaan elatuksensa met-
sästyksellä ja kalastuksella. Mutta missä vaan maa oli
viljelykseen soveliaista, oli kristityillä indiaaneilla aina
puutarhoja ja pieniä peltoja.

Olin ottanut mukaani tänne neljä perunaa. En
saanut niitä maahan ennenkuin elokuun 6 p:nä, mutta
kumminkin minun onnistui nostaa syksyksi pari pientä
tuopillista. Minä käärsin perunat pumpuliin, suojelat-
seni niitä talven yli. Seuraavana vuonna oli sato pari
kapallista. Kolmantena vuonna oli sato noin 300 litraa,
neljäntenä lähes 70 hehtolitraa. Ennenkuin minä läksin
Norway Housesta, nostivat indiaanit vuosittain tuhansia
hehtoja perunoita. Kaikki ne olivat alkuaan noista nel-
jästä minun tuomastani perunasta. Oli heillä ennenkin
ollut perunoita, mutta ne olivat huonon hoidon tähden
joutuneet sukupuuttoon.

Eräänä kesänä toin Red Riveristä awonaisessa wen-
heessä hyvän skottilaisen rauta-auran. Seuraavana tal-

wena ostin sieltä säkin nisuja, noin 130 litraa, ja 32 rautaista äkeen piitä. Kaikki nämä tavarat ja koko joukon siemeniä meidän kaswitarhaa warten minä toin koirapulkasjani Norway Housesta. Sitten waljastin kahdeksan koiraa auran eteen ja kynnin pienet pellontillkuni. Saatuani äkeeni valmiiksi, karhitsin nisupeltoni koirilla. Ensimmäisenä vuonna leikattiin sato sirpillä ja puitiin warstalla. Waimoni neuvoi useampia hursteja yhteen, ja kerran, tasaisen tuulen puhaltaessa, jyvät wiskattiin ja puhdistettiin akanoista. Siten sain 17 hehtolitraa mitä parhaimpia nisuja. Myllhä kun ei ollut satojentaakaan kilometrien päässä, jauhettiin jyviä yksinkertaisesti waan käsimyllössä. Osa käytettiin kotona welliiksi, toinen annettiin indiaaneille, jotka siitä keittivät itselleen serpaa.

Näin teimme työtä heidän tähtensä ja heidän kansjaan, nähtyämme heidän käsittämän pyrintömme heidän tilansa parantamiseksi ja noudattawan meidän esimerkkimme.

Siihen asti oli heidän päärawintonansa ollut kala melkein yksinomaa. Werkoja pidettiin wedessä, siitä saakka kuin jää toukokuussa julaa, lokakuuhun, jolloin järwet ja joet jälleen jäätyvät. Usein hakattiin werkoille awantoja järween. Suuri kalanpyynti syksyllä on täyden toiminnan ja jännityksen aikaa, sillä talwenwarastot riippuwat pääasiallisesti juuri syksyn saaliista. Niin ankaraa ja yhtämittaista on pakkanen Norway Housessa ja pohjoisilla lähetyks-asemilla, että lokakuussa tai marraskuun alussa saadut kalat kestävät jäätyneinä hamaan huhtikuuhun. Enimmäkseen saadaan särkikalaja, mutta tulee pyhdyksiin muunkin laisia suurissa määrin.

Jokainen indiaani-perhe koettaa syksyllä hankkia talwen waralle kolme-, mitäpä wiisituhatta kalaa. Minulla puolestani, jonka tähtyi usein matkustaa ja syöttää use-

ampia koiria, piti olla varastossa vähintäänkin 10 tuhatta kalaa. Onneksi owattin järvet ja wirrat siellä niin kalarikkaita. „Kalamälkkyinen wesi“ antaa ihmiselle siellä ravinnon, jonka karu maa häneltä kieltää.

Metfisissä on runjaasti riistaa, jonka liha kelpaa ravinnoksi, mutta sittenkin on sen paljous mitättömän vähäinen, verrattuna kalan runjauteen.

Kala se on alkuasukkaan pääravinto, ja kala on lähetyksaarnaajankin ruokalistassa päälajina. Nile-kapinan aikana, jolloin ei meillä ollut vähintäkään yhteyttä siirtolain kanssa Red Riverissä eikä meillä niin muodoin ollut pienintäkään mahdollisuutta hankkia, kuten ennen, elintarpeita sieltä, olimme pakotetut syömään kalaa yksikolmatta kertaa viikossa, ja sitä kesti kokonaista puoli vuotta. Sattui tosin niinkin, että kalan rinnalle saatiin pöytään kaninia tai palanen peuran tai hirven lihaa, jopa karhuakin kappale, mutta kala se sittenkin oli pääruokana aterioilla.

Ueljästoista luku.

Kristityt indiaanit kauniissa toimesa.

Kerran fewäällä tuli meidän lähetyks=asemalle sanoma, että indiaanien keskuudessa suurilla Sashatchewanin tashangoilla oli ilmaantunut rokkotauti. Siitä meille kowa säikäys.

Tämä tauti oli todennäköisesti tullut sinne walkeihoisten kauppiaitten kautta Montanan waltiossta ja lewinnyt uskomattoman nopeasti, waatien paljon uhreja. Msiata pahensi wielä se seikka, että kaksii indiaani=heimoa silloin parailaan käwi jotaa keskenään. Tehdäkseen wiholliselleen niin paljon pahaa kuin suinkin, weiwät toisen leirin indiaanit rokkoon kuolleitten ystäväänsä waatteita wihollisen alueelle. Toiset, waaraa aawistamatta, ottiwat waatteet omikseen ja käyttiwät niitä. Siten lewiji rutto yhä laajemmalle, ja tuhansia ihmisiä kuoli siihen.

Miitten seutujen lähetyksaarnaajat, Mac Dougall ja Campbell, ryhtyiwät kristittyjen indiaanien avulla kaiteiin ajateltawissa olewiin keinoihin ruton lewiämisen estämiseksi. Mutta siitä huolimatta se yhä edelleen kaatoi kansaa, niin walke=ihoisia kuin indiaanejakin. Pelastaakseen edes joitakuita, sai Mac Dougall oman asemansa lähellä asuwat indiaanit hajaantumaan suurille prerioille, siinä toiwossa, että he tällä tapaa wälttäwät tartunnan.

Pakanalliset indiaanit, epätoiwoisjaan ja wimmoisjaan tästä hirmuisesta rutosta, joka heidän seasjansa oli

tehnyt niin suuria tuhoja, ja jota vastaan he olivat aiwan voimattomia, päättivät kostaa turvattomille walko-ihoisille. He lähettivät joukon sotilaita tappamaan kaikki walko-ihoiset maassa. Ensimmäinen „walkonaamain“ asunto, johon he saapuivat, oli Viktorian lähetyks-asema Sascatchewanin rannalla. Tapanja mukaan he eivät hyökänneet suoraan päätä, vaan kätkeytyivät korkeaan heiniksoon. Ainoastaan kaksi heistä hiipi lähetyksaloon, mutta kowin he siellä hämmästyivät, huomattuansa taudin löytäneen tiensä sinnekin ja ottaneen sieltäkin joitakuita uhreja. Kiireisesti ja hiljaa he hiipivät kumppaniensa luokse ja ilmoittivat näkemänsä. Pidettiin sotaneuvottelu, jossa tultiin siihen päätökseen, ett'ei suinkaan saarnamies saata olla syypää ruttoon, sillä eihän hän muutoin olisi sallinut omaistensa joutua surman suuhun. Rutto oli warmaanfin walko-ihosten turkiksiensauppiaitten tuoma.

He läksivät nyt lähimmäiselle kauppa-asemalle, menettelivät siellä samoin ja saivat tietää, että sikäläinen ylipäällismies Clarke oli kuollut roktoon. Pidettiin jälleen sotaneuvottelu ja tultiin toistamiseen siihen päätökseen, että he olivat tälläkin kertaa erehtyneet.

Lähetyksisaarnaajaa ja hänen kotiwäkeänsä uhkasi sitenkin alituinen waara. Paikalliset loitsumiehet pyyhkivät yhä edelleen yllättää epätoivoisia ja kiihtyneitä indiaaneja wäkiwaltaisiin toimiin ja weritöihin walko-ihoisia vastaan. Jumalan wäkevä käsi se ykijistään suojeli silloin lähetyksisaarnaajaa joutumasta indiaanien surmattawiksi. Kerranakin, lähetyksisaarnaajan rouwan puuhaillessa puutarhassaan muutamain muitten kanssa, oli ykijitoista Mustatajalka-indiaania parillaan wäijymässä korkean heinikon suojaassa, wajaan sadan metrin matkassa. He olivat tulleet murhan ja ryöstön aikeissa, mutta, niinkuin he itse perästäpäin kertoivat, joku näkymätön woima oli pidät-

tänyt heitä ampumasta. Toisen kerran oli muutamia miehiä tuosta samasta werenhimoisesta heimosta hiipinyt kaurapeltoa myöten ja kauan aikaa tarkastellut lähetys-aseman väkeä. Mitään pahaa tekemättä he kumminkin olivat palainneet takaisin. Siihen aikaan ei ollut lainkaan tawatonta, että lähetyssaarnaajat noitten raakalaisten maassa kuulivat luodin wingahlawan ihan korvanja juuresja.

Ruton raiwotesja Saskatchewanin warfilla, ryhdyttiin ympärillä olewisja seuduisja kaikenlaisiin waroteinoihin sitä vastaan. Jo vuosikausia oli ruokawaroja kaukaiseen Saskatchewanin seutuun kuljetettu Fort Garrystä Winipegän warrella pitkisjä, härkä-fuormastoisja. Näisjä fuormarattaisja ei ollut raudanpalastakaan, ja koskeiwät oppaat, joina käytettiin indiaaneja ja messtitjejä (indiaanien ja walfo-ihoisten jälkeläisjä), milloinkaan woidelleet pyöriänsjä, niin kuului tuollaisen fuormaston kulku jo loitos ympärille. Rattaat olivat yhden härjän wetämiä ja fuormana niisjä 40—60 leiwiskää. Ujaja astui aina jalan fuorman wieresjä. Nämä fuormastot olivat wastakohtia fuormawenheille juurilla wirroilla. Merkkillinen hetki se oli aina noille yksinäisille walfo-ihoisille kaukaisessa pohjolasja, kun fuormastot saapuivat, tuoden samalla sanomia ulkomaailmasta. Mutta ruton aikana oli ryhdytty ankariin toimenpiteisiin. Manitoban kuvernööri kielsi kaiken kauppayhteyden tuon saastutetun seudun kansja. Ei yksikään fuorma, ei ainoakaan matkustaja saanut lähteä sinnepäin. Tämä saattoi kowaan pulaan ja puutteesen lähetyssaarnaajat, kaupiamiehet ja muut walfo-ihoiset, joita siellä oleskeli joko ammattinsa wuoksi tai huwiksensja. Monin paikoin olivat lähetyssaarnaajat tavallisisjakin oloisja faaneet wain kahdesti wuodesja tietoja muusta maail-

masta; nyt eivät saaneet ensinkään. Puhwelihärkiä tosin vielä löytyi tafangoilla, mutta muutoin olivat elintarpeet melkein kokonaan lopussa, eikä ollut enää sanottavaksi jäljellä kruutia, luoteja eikä tarpeellisia lääkkeitäkään. Pyytämällä pyydettiin kuvernööriä lieventämään kieltoa, mutta turhaan. Hänen sydäntänsä särkee, sanoi hän, kun täytyy jättää ihmisiä puutetta kärsimään, mutta hän pitää velvollisuutenaan suojella lääninnsä niin paljon kuin mahdollista.

„Mitä me voimmme tehdä, auttaaksemme noita polsoisia, joitten täytyy kärsiä ei ainoastaan tautia ja syvää juroa, vaan puutetta ja nälkääkin?“ — niin kyselivät kyselimestään armeliaat ihmiset. Wihdoin päätettiin pyytää Norway Housten kristittyjä indiaaneja lähtemään muutamilla wenheillä ylös mahtawaa Satchewanin wirtaa eräisen kohtaun, missä hädän-alaiset voisivat heidät kohdata, ja wiemään heille wälttämättömiä tarpeita.

Stewart, Hudson bay yhtiön ylin wirtamies, toi tämän pyynnön minulle, näitten indiaanien saarnaajalle. Me keskustelimme hänen kanssaan kauan aikaa, punniten kaikkia waaroja, joitten alaisiksi indiaanit tällä matkalla antaawat, heistä kun ei yksikään ollut rokotettu. Heidän täytyy kulkea satoja kilometrejä jaastutettujen seutujen halki. Mutta jotain piti tehdä, ja olihan mahdollista, että indiaanit, mitä suurinta warowaisuutta noudattaen, saawat wälttäneeksi tartunnan. Päätimme semouoksi kutsua heidät kokoon ja esittää heille asian.

Sirkonkello pantiin soimaan, ja indiaanit kerääntyivät kuulemaan, mikä oli asia. Minä selitin heille, kuinka surkeassa tilassa ihmiset Satchewanin maassa ovat, ja ehdotin, että täältä lähtisi sata kuusikymmentä miestä kahdeksakymmenellä weneellä wiemään sinne ruokawaroja, ampumatarpeita y. m., ja siten pelastamaan

walko-ihoisia nälkäkuolemasta. Kaikki, joille puhuin, olivat fristityitä. Minä sanoin: — „Minä tiedän kyllä, ett'ei teidän kansaamme aina ole kohdeltu kauniisti eikä oikeuden mukaisesti, mutta älkää sitä nyt ajatelko. Jumala antaa teille nyt tilaisuuden tehdä jotain suurta heidän edestänsä. Siten saatatte heille ja maailmalle osoittaa, tenenkä lapsia te olette, panemalla itsenne alttiiksi vaaroille, welvollisuuttanne täyttääksenne.“ Me selitimme heille, kuinka he voivat wälittää tartunnan, pysyttelemällä aina keskellä wirtaa ja milloinkaan laskematta maihin. Heille warustetaan mukaan niin paljon ewästä, ett'ei heidän tarvitse matkalla pyyhähdellä metsästelemään. „Tahdotteko siis tähän waaraan antautua, täyttääksenne tämän hywän työn?“ kysyimme heiltä. Minä käännyn uskollisen apulaiseni, seudun parhaimman oppaan, Samuel Papane-kis'en puoleen: „Teidän pitää olla tämän retken oppaana ja johtajana, Samuel!“ Hän oli jo ennen puheena-olleen satawuotisen Williamin poika ja sen Edward Papane-kis'en weli, joka nyt on lähetyksjaarnaajana Oxford-Houssessa.

Ensi alussa hän säikähti sitä suurta edeswastauستا, mihin hän tälläisesjä toimesja oli sitouwa, ja sanoi sitten, hetken tuumittuansa: „Antakaa meille wähä mietintö-aikaa.“ Me jätimme heidät neuwottelemaan.

Kotwajen kuluttua he ilmoittiwat olewansa walmiit wastaamaan. Astuttuamme sisjään, he sanoiwat: „Saarnamies, me olemme asiata harfinneet ja päättäneet lähteä wiemään apua walkoifsille weljille ja heidän perheilensä. Tahtoisimme wain wietätä yhden sunnuntain täällä omasja kirkosja ja käydä Herran Ehtoollisella, ennenkuin lähdemme waaralliselle matkalle.“

„Kyllä“, wastasin minä; „kuluuhan muutoinkin wielä joku päivä, ennenkuin weneet on jaatu kuntoon ja tawa-

rat kokoon. Meillä on vielä aikaa viettää yhdesjä yksi lepopäivä ja pitää jumalanpalvelusta.”

Unohtumaton oli seuraava sunnuntai. Sen juinkin saattoi, tuli silloin kirkkoon. Waimowäestä muutamit itkiwät, ajatellessaan, millaisten waarain alaisiksi nyt heidän miehenjä ja poikansa ja welsjenjä antauwat; toisia näkyi innoistuttawan sama mielenrohkeus kuin miehiäkin, ja he oliwat ylpeitä siitä, että heidän omaisilleen on moinen tehtävä uskottu.

Wihdoin saivat kaikki Herran Ehtoollisen, ja ajatus Jesuksen rakkaudesta ja uhraamisesta lämmitti ja ilahdutti sydämiä. Heidän oma uhraamisensa oli heille suuren ilon aiheena.

Ilmapäivän kokouksessa puhui monikin indiaani, mutta ei kuulunut pelkoa heidän puheisjaan, ei pelkoa, mutta ei kerskaustakaan. Muutamit eivät edes maininneetkaan edessä-olewasta tehtävästä, ja toiset pyysiwät meitä rukoilemaan edestänjä. Monta wakawata, ihanaa sanaa siinä lausuttiin, ilon ilmauksina siitä, että heidätkin oli nähty otollisiksi jotain uhraamaan Herran tähden ja kärsimään Hänen kansjansa, jotta Herran osallisiksi tulisiwat Hänen kirkkaudestansakin.

Muutaman päivän perästä he läksiwät waarallijelle retkellensä. Wenheitä oli 20, jokaisessa kahdeksan miestä. Koko wenhekunnan etunenäsjä oli Samuel Papanekis. Wiikkomäärin nämä uljaat miehet soutiwat ankarassa helteessä järvien poikki ja jofia myöten, ylös mahtawia wirtoja satoja ja taas satoja kilometrejä. Namusta ani warhain he aloittiwat työnsä ja lepäsivät wain moniaita tunteja yöllä. Usein he näkiwät kaikenlaisia otuksia rannalla, ja silloin nuoret, innoikkaat pyysymiehet pyysiwät saada lauaiista, mutta waara kun oli kowin suuri, tähtyi se kieltää.

Sunnuntaisin kävivät wenheet wieretysten ankkuriin jollekin hietasärkälle, joita siellä löytyy kaikkialla, ja lepopäivää wietettiin yhteisellä jumalanpalveluksella. Usein näkyi rannalla autioita wigwameja, joista osukkaat olivat joko kuolleet ruttoon tai paenneet. Näin täytyi wenheitten kulkea pitkät matkat ruton saastuttamia seutuja, kunnes wihdoin pääsivät laskemaan kalliin lastinsa maihin.

Sillä wälin olimme me, kotiin jääneet, hywin huolisjamme näitten rohkeiden retkeilijäin tähden ja laffamatta rukouksissa heidän puolestaan. Emme tienneet heidän vaiheistansa mitään. Wihdoin, kymmenen pitkän wiikon kuluttua, he palasivat kotia, sydän täynnä ylitystä ja kiitosta. Kaikki, paitsi johtajaa, olivat terveitä. Huolen ja edeswastauksen taakka oli ollut Samuelille liian raskas; hänestä ei enää terwettä miestä tullut. Muut kertoivat Samuelin pitäneen heistä kaikista erinomaista huolta, walwoen melkein yöt umpeen. Hän oli päättänyt panna kaikki woimansa liikkeelle, wiedäkseen apua nälkää näkewille walke-ihoisille ja saattaakseen wänsjä terweinä kotia.

Hänen työnsä omistui täydellisesti, mutta hengellään hän sai sen maksaa. Hän palasi kotiansa, kiihtumaan wähitellen ja kuolemaan. Sujan tahtonsa woimalla hän pyysi pyhystystä, kunnes wiimeinenkin wenhe oli laskenut satamaan ja jok'ainoa mies oli päässyt perheensä luo. Vielä hän oli läsnä kiitosjumalanpalveluksessa, jossa iloisella sydämellä yhdesjä weisajimme ja ruokailimme, mutta sitten hän waipei tautiwooteelle, eikä ollut apua mistään, mitä me hänelle koetimme tehdä yksisjä neuwoin Hudson bay yhtiön wirkamiesten kanssa, jotka pitivät häntä juuresa arwosja. Wähitellen näkyi hänen loppunsa lähenewän. Gräänä päivänä laitettiin hänelle,

Hänen omasta pyhinnöstänsä, tila metsään havun-oksista ja pehmeistä peitteistä, silloin kun oli herttainen keisäpäivä. Tilan muutos tuotti hänelle jonkun verran hel-
potusta, ja me haastelimme Wapauttajasta ja Hänen iha-
nista lupauksistansa, kunnes sairaa nukkui. Pian hän
jälleen heräsi ja tiesi silloin loppunsa olevan lähellä ja
olewansa aivan walmis kuolemaan. Minä kallistuin
hänen ylitse ja sanoin: „Samuel, kuolema lähenee.
Oletko walmis?“ Hän oli käynyt melkein kuuroksi, eikä
oikein ymmärtänyt sanojani. Minä toistin kowemmalla
äänellä: „Samuel, rakas weli! Sinä olet pimeässä laak-
soissa. Kuinka laitat on?“

Hänen kirkas silmänsä ilmoitti hänen ymmärtäneen
minut. Hän nosti kätensä, itäänkuin tarttuaksensa johon-
kin ja sanoi: „Saarnamies, minä pidän kiinni Jumal-
lasta; Hän on minun iloni ja toiwoni ja onneni!“ Sit-
ten herwahti hänen kätensä, ja uljaan indiaanin kamp-
pailu oli päättynyt. Hän oli päässyt kotia Herransa tykö.

Joku aika Samuelin kuoleman perästä haastelin
herran hänen leskensä kanssa. En unhota tätä keskustelua
milloinkaan. Samuelin hautajaisten jälkeen oli hän
lapsinensa muuttanut pois lähetyks-asemalta ja asettunut
muutamien muitten indiaani-perheitten kanssa joitakuita
kilometrejä alemmas wirran warvelle. Tähän asti olim-
me antaneet heille ruuan-apua ja usein käyneet heidän
luonaan, mutta sitten emme olleet heitä pitkään aikaan
nähtäneet muualla kuin kirkossa, emmekä vielä tienneet mi-
tään heidän uufista oloistansa. Talwen tultua päätimme
me, Semmens ja minä, tehdä koirapulkissa kiertomatkan
hajallaan asuwain indiaanien luokse, nähdäksemme, millai-
nen heidän tilansa on. Suuri ilo nousi kaikilla, minne
waan tulimme ja tiedustelimme, kuinka he jaksawat, kuinka
metsästyks ja kalastus on onnistunut, ja sydämen poh-

jasta ojaa ottaen kaikkiin heidän iloihinsa ja suruihinsa. Sellaiset keskustelut päätettiin aina jossakin heidän pienistä majoistansa raamatunlukemisella ja rukouksella.

Kerran, kowalla pakkasella, saavuttiin Nancy'n, Samuelin lesken, asunnolle. Se oli viheliäinen mökki. Meidän kolkutukseemme vastattiin ystävällisesti: „astum!“ (siisään), ja me astuimme mökkiin. Sydäntä kouristi, nähdessämme, kuinka kowa köyhyyks oli kaikille lyönyt leimansa. Maja oli pölkkyistä tehty, sammalilla ja sawella tiivistetty. Permantonaa oli paljas maa, eikä koko talossa pöytä, ei tuolia, ei vuodetta, eikä mitään huonekalua. Yhdessä nurkassa oli kiuas, jonka ääressä leski lapsineen lämmitteli. Yksi lapsista oli raajarikko.

Ystävällisten tervehdysten jälkeen minä murheellisin filmähysin katsohdin ympärilleni tässä viheliäisessä asunnossa ja wirkoin: „Kowinhan teillä näkyy olewan juuri köyhyyks, Nancy. Eikö teillä ole mitään, mikä tekijä elämänne mukawaksi ja mieluisaksi?“ Hänen vastauksensa helähti iloisempänä kuin minun kysymykseni. Hän sanoi:

„Eihän minulla paljoa ole, saarnamies; mutta onneton minä en ole.“

„Eihän teillä ole oikeastaan mitään!“

„Köyhiähän tässä ollaan.“

„Onko teillä lihaa?“

„Ei.“

„Onko jauhoja tai teetä?“

„Ei.“

„Eikö perunoitakaan?“

„Ei“, vastasi leski, „ei ole perunoitakaan, sillä juuri perunanpanon aikana läksi Samuli wainaja nälkää näkewille wälkö-ihoihille apua wiemään. Ja nyt ei ole enää Samulia, joka lähtisi metsään ja toisi riistaa tai näätia ja sauikkoja ja majawia, joitten nahoilla kyllä saa jauhoja ja teetä.“

„Milläs te elätte?“ kysäisin minä surullisesti.

„Onhan minulla pari werkkoa.“

„Mitenkäs silloin kuin wirralla puhaltaa niin ra-
justi, ett'ei werkkoja näekään?“

„Wäliin lähtee naapurista miehiä, ja he tuovat
minulle kalat meidän verkoista; wäliin kalastellaan awan-
noista.“

„Entäs kun käy sellainen myrsky, ett'ei lufkaan us-
kalla lähtää rannasta?“

„Tullaan sitten ruuattakin toimeen“, vastasi hän.

Minä katjelin tuota leskeä ja orpoja, ja mieleeni
muistui Samuelin riemullinen kuolema, muistui, kuinka
hän oli lähtenyt sinne, missä „he eivät ijoo eikä janoo“,
ja missä „Jumala on pyyhkiwä pois kaikki khynelet hei-
dän filmistänsä“. Tämä erotus hänen autuutensa ja näit-
ten köyhyyden wälillä oli waltawa. Sywästi liikutettuina
läksimme mökistä, tuntien, että meidän pitää ensin hank-
kia heille jotain huojennusta heidän köyhyydessjänsä, en-
nenkuin rupeamme heidän kanssaan rufoilemaan.

Matkatowerini oli jo rekiän luona, ja minä kiiruh-
din hänen jälkeensä. Samassa kuulin takanani äänen:
„Hyumea-ufemau!“ (Rufousmies!)

Minä käännäin ympärini ja näin Ranchyn seisovan
mökkinsä khyntyksellä. Hän oli huomannut minun mur-
heeni ja oli rientänyt minun jälkeeni, sanoakseen minulle
wielä muutaman sanan.

„Saarnamies“, sanoi hän, „älkää olko niin huolis-
janne minusta. Köyhä minä kyllä olen. Samuelin kuol-
tua on tässä usein saatu nälkää nähdä ja wilua kestää,
mutta, saarnamies“, (ja nyt ei hänen kaswoillansa ol-
lut huolten jälkeäkään), „niinkuin Samuel oli antanut sy-
dämensä Herralle, niin olen minäkin tehnyt, ja sama Juma-
la, joka oli Samuelin lohduttaja ja auttaja ja antoi hänelle

autuaallisen kuoleman, jama Jumala on minunkin Sunastajani. Kerran pääsen minä tairaaseen, niinkuin Samuelkin, ja tässä ajatuksessa minä olen onnellinen."

Näitä sanoja kuullessani, minun sydämeni riemuitti, mutta en voinut sanoa mitään, ja kohta senjälkeen kiittivät meidän pulkkamme siloista tietä lähetys-asemaa kohti.

Seuraavana yönä oli meidän vuoteemme yhtä peitettä wajaampi, ja melkoisesti wähenivät ruokawaratkin. Minä kerroin warakkaammille indiaaneille, kuinka kurjassa tilassa Nancy lapsineen on, ja he tekivät kaiken voitawansa, lieventääkseen heidän puutettansa. Anteliaisuus on huomattawia puolia kristityissä indiaaneissa täällä, ja usein he antawat köyhille lähimmäisilleen niin paljon, ett'ei heille itselleen juuri sanottawia jääkään.

Samuelin kaunis kuolema ja Nancy'n uljas puhe wahwistiwat meitä uskossamme. Siloista oli meidän nähdä, kuinka Jumalan woima oli walaisnut kuoleman synkän laakson ja tämän wiheliäisen mökin tairaallijella loistolla. Me säälitteimme Nancy'n köyhyyttä, mutta ajatellessamme asiata iäisyhyden walossa, täytyi meidän huudahtaa: „Onnellinen waimo fittentkin! Parempi mökissä, jossa puuttuu tarpeellisimmatkin esineet, mutta jossa Wapahtaja on asuintowerina, kuin parhaimmassakaan palatsissa ilman Häntä."

Viidestoista luku.

Lumimyrskyssä.

Pitkällä talwiretkillämme jouduimme usein ankarain myrskyjen valtaan. Ken ei itse ole ollut mukana tällaisessa pohjolan myrskyssä, hänen on mahdoton saada siitä oikeata käsitystä. Tuuli näkyy tulewan kaikilta ilmansuunnilta yht'aikaa: paraillaan kuin se puhaltaa matkamiestä vasten kasvoja, ja hän kääntyy seljin siihen, huomaa hän kummaksensa, että on jälleen ihan vastainen. Sitä paitji tuisuttaa tuuli lunta lakkaamatta. Kaukaa katseltuna tuollainen myrsky näyttää sakealta merensuunulta. Kowin vaikeata on sellaisessa pyryssä pyyhä tiellä. Useimmat ekyvätkin pian oikealta suunnalta, joutuen ihan hymälle, kun hieno, kuiva ja kova lumi lakkaamatta pieksää heitä kasvoihin ja täyttää silmät, nenän, korvat ja suun.

Kerran olimme matkalla eräitten willien indiaanien luokse, jotka perille saapuessamme parhaillaan viettivät kauheilla menoilla pakanallista „koirajuhlaansa“. Silloin jouduimme juuri tuollaisen lumimyrskyn käsiin. Väkeni oli pulkilla kiirehtinyt edelle kaukaista rantaa kohti, valmistamaan siellä päivällistä. Minä olin heitä monta kilometriä jäljempänä jukilla. Silloin puhkesi myrsky kauhean raiwoisana. Minä hiihtämään, minä jaksoin, mutta lopulta ekyin sittenkin. Kosk'en tiennyt, mihin

juuntaan kulkea, otin toisen sukken jalastani, haffasin sillä jäähän reian ja rupejin juoksemaan piirisjä tämän paikan ympäri, suojellakseni itseäni paleltumasta ja ollakseni yhä kauemmas joutumatta matkani päämäärästä. Mutta tuskin olin vielä tämän toimen alullakaan, niin jo kuulin indiaanien ääniä. Ne olivat aawistaneet minun vaarallisen tilani eivätkä lähteneetkään, niinkuin kyllä olisivat voineet tehdä, jatkamaan matkaansa, vaan palasivat minun luokseni. Me odotimme moniaan tuntin, kunnes myrsky oli asettunut, ja läksimme sitten edelleen.

Toisen kerran olin jälleen pyrymyrskyn käsisjä, josta minä ihmeellisellä tavalla pelastuin uskollisen Jack koirani avulla. Sillä kertaa piti matkani Winipegän järven itärannalle, siellä hajallaan asuwain indiaanien luokse, jotka aina olivat ilolla tervehtineet minua ja minun tuomiani sanomia. Maa on siellä jylhää ja autiota. Mukana ei minulla ollut kuin nuori Alek niminen indiaani, josta jo ennen olen puhunut. Hän oli uskollinen poika, ja kos' en minäkään enää ollut vasta-alkawainen tällaisilla talwiretkillä, luulin meidän kahden kesken hywin tullewan toimeen.

Kulkkain edessä oli meillä oivallisia, tottuneita koiria. Minulla oli etukoirana muuan wiefas, wilkas, lumiwalkoinen eskimolaiskoira, Runa, joka indiaaninkielessä merkitsee: „lumi“. Toiset kolme koiraa olivat rakkaitten ystävään lahjoja kotiseuduilta. Toisen reen eteen, jossa Alek ajoi, oli waljastettuina wiisjaita bernhardilaisia. Paras niistä kaikista oli kumminkin Jack, joka oli toisena minun pulkkaani wetämässä. Se on tämän kertomukseni sankari.

Jo hywin warhain aamulla lähdettiin yöpaikasta metsänsä ja toivoimme päivän kulussa ennättävämme

yli 90 kilometriä järven poikki toiselle rannalle. Ensi alusja kävi kaikki hyvin. Monisja niemisjä oli meillä hyvät viitat, ja koirat osasivat ohjaamattakin pysyä oikeasja suunnasja.

Kun pakkanen rupefi kowin pahasti kouristamaan, noustiin pulkista ulos ja hiihdettiin jonkun matkaa rinnalla, kunnes taas oli lämmitty. Näin oli kuljettu useampia tunteja, sifsi kuin rupefi kowasti tuulemaan. Samalla tuli lumijade, josta oli paljon haittaa. Toivoimme kumminkin ennättävämmes rantaan ja ajoimme jenuotfi kiireesti eteenpäin. Ett'emme häipyisi toisistamme, jidoin minä köyden oman pulkkani perästä Mekin etukoiran länkiin.

Tuntimäärin ajettiin nyt jäätä myöten, mutta maata ei tullut näkyviin. Wihdoin alkoi pelottaa, että olimme tuiskusja esjyneet oikealta suunnalta ja lähteneet liian kauas ulapalle. Me pysähdyimme.

„Me!“ huusjin minä. „Pelkäänpä, että olemme esjyneet.“

„Niin, jaarnamies,“ wastasi hän, „esjyksisjä ollaan kuin ollaankin.“

Pidimme neuwottelua, mutta yksimielisifsi tultiin waan siitä, ett'ei kumpikaan tiedä, misjä ollaan. Kaiken luottamuksemmes panimme lähinnä Jumalaa koiriemmes waistoon. Sillä wälin oli päivä jo ennättännyt puoleen, ja aika nälkä alkoi jo waiwata. Kaiwoimme esille lihaa, mutta kuumaa teetä oli mahdoton saada, meillä kun ei ollut mistä tehdä tulta.

Tilamme oli warjin waarallinen, sillä hieno, kowa lumi oli piesjyt filmät niin tulehtuneifsi, että tuskin eteenjä näki. Me emmes osanneet erottaa pohjoisista etelästä, emmes itää lännestä, ja meidän täytyi jättää koirat ihan oman onnensa nojaan. Olin jo monasti ennen

kofenut heidän ymmärtäväisyyttään ja toivoin, warsinfin Jack'in, parhaista parhaimman, suoriutuwan tästäkin pulasta. Entä minä siinä toivosja pettynytkään.

Niin kuin ennen on mainittu, syötetään koiria tällaisilla matkoilla ainoastaan kerran päivässä, mutta nyt oli toisin. Glukka parat kun tuosja ankarassa pyryssä tunkeutuivat lähellemme, niin annoimme niillekin osan ateriaстамme. Olihan epätietoista, tokko meistä kukaan enää ateriaa tarvitsekaan.

Jack hyristyi, kuten kowan waaran hetkinä konsanaanfin, minun wiereeni, ja minä puhelin hänelle tavalla femmoisella, joka monestakin näyttänee mielettömältä, mutta minäpä tunsin kelpo koirani.

„Jack“, puhelin minä, „hyvä koira! Tiedät kai sinäkin, että nyt ollaan ekshyfisjä ja tuskin enää milloinkaan kotia päästään. Lumi meidät tänne kattaa, emmekä koskaan enää näe rakkaitamme; et sinäkään enää näe lämmintä taljaa uunin edessä. Panepas nyt parastasi, Jack! Etköhän wainenkin vielä kyyenne saattamaan meitä turwaan ja suojaan!“

Meik ja minä käärimme turkit yllemme niin tiiviisti kuin mahdollista, pulkat tytkettiin toijinsa, ja kun kaikki oli walmiina, huusin minä kowalla äänellä: „mars!“

Runa, walkoinen johtajakoira, käänsi päätään ja katseli minua kummastellen. „Mars“ merkitsee: „eteenpäin“, mutta Runa odotteli nähtävästi vielä toista käskyä, joko „chaw“ (oikeaan) tai „yee“ (wasempaan). Minä kun en itsekkään tiennyt, minne käsin oli käännettävä, käskin waan Jackin lähteä, minne itse tahtoo. Runa wiiskeli vielä paikoillaan, mutta Jack riuhtaisi ja läksi juoksemaan jotakin suuntaa kohti. Runa juoksi mielellään sen rinnalla, ojaamatta tällä kertaa muutakaan tehdä. Tuntikausia kuljettiin tällä tapaa riehuwasja, ulwomasja

myrskysjä, ja uljaasti, uupumatta juoksivat koirat yhä edelleen. Runa kulki vain Jackin rinnalla, mutta muihin oli Jackin into tarttunut, ja he vetivät uskollisesti pulkkaansa. Meidän täytyi olla niin lujasti turkkien suojassa, ett'emme päässeet hiihtämään pulkkain rinnalla, mutta minua alkoi vähitellen pelottaa, että me saatamme liikkeen puutteessa kohmettua kokonaan.

Tuon tuostakin huusin towerilleni: „Alk, älä nuku, muutoin et heräjä ennenkuin tuomiopäivänä!“

„Koetetaan pysyä walweilla,“ vastasi hän.

Yhä eteenpäin waan riennettiin myrskysjä ja pimeässä, sillä yökin oli jo yllättänyt meidät. Ei auttanut muuta kuin pidellä lujasti pulkanlaidasta kiinni ja antaa koirain juosta omin päin. Pian oli yö käynyt niin pimeäksi, ett'ei enää erottanut koiriakaan pulkan edessä, ja jäinen tuuli kohmetutti ja jäädytti jäseniä. Minä turvasin kumminkin Herraan, ja sieluni oli lewollinen. Silloin tällöin huusin jonkun rohkaisevan sanan Alkille ja koirille, mutta misjä oltiin, sitä en itseskään tiennyt.

Kolmisen tuntia oli kestänyt tätä kulkua, kun koirat äkkiä rupesivat nelistämään. Tämä wilpastuminen tiesi, ettei ranta enää mahda kowin kaukana olla, waikk'ei sitä woinut silmällä erottaa. Pulkat kulkiwat nyt isojen lumifasojen ja jäälohkareitten yli, joita indiaanit oliwat hakanneet, saadakseen järwestä wettä. Vielä muutama sata metriä, niin jo oltiin rannalla. Uljaat koirat vetiwät meidät ylös jyrkkää mäenrinnettä, ja hetken päästä olimme keskellä muutamain meille ystäwällisten indiaanien wigwameja, joitten asukkaat tervehtiwät meitä warsin sydämellisesti, iloiten meidän pelastuksestamme.

Matkamme ei ollut turha, sillä nämä indiaanit oliwat hartaita sanankuulijoita. Kolme päivää wiivyimme heidän luonaan ja läksimme sitten muitten indiaanien luo samaa heimoa.

Muuan murheellinen tapaus liittyy muistoihini näiltä päiwiltä, ja siitä sananen. Olin poikennut muutamain indiaanien luo, joista osa oli jo vastaanottanut ewankeliumin. He olivat siis hyviä tuttuja, mutta kaihoten minä tällä kertaa kaipasin heidän joukossaan erästä vanhaa miestä, joka jo oli tunnustanut Jeesuksen ja aina ollut jumalanpalveluksissa läsnä, yhä enemmän kuullakseen Wapahatajasta.

Ensi aikoina hän ei ottanut minua kuullakseenkaan eikä välittänyt uudesta opista vähääkään. Olipa wastustellutkin minun toimiani, mutta sittemmin oli hän uskonut saarnani, ja hänestä tuli kummon kristitty. Siitä pitäin hän tervehti minua aina mitä juurimmalla ystäväällisyydellä. Hän oppi lukemaan, yhä enemmän kuullakseen ja oppiakseen. Illalla kerran olin juuri levolle laskeumasja, ja käynyt polwilleni hiljaiseen iltarukoukseen; silloin kuulin jonkun kuiskeijewan minun wieresjäni: „Saarnamies, rukoilkaa toki minun kielelläni ja niin kowaa, että minäkin kuulisin!“ Seuraavana aamuna polwistuesjäni, oli ukko jälleen luonani ja pyysi samaa.

Tuosta totuutta isoawasta miehestä ja minusta tuli pian hyvät ystäwykset. Minä pääsin käymään hänen kyläsjänjä wain kahdesti wuodesja, ja wiivihin silloin aina muutamia päiwiä siellä, opettaen ja saarnaten aamusta warhain iltaan myöhään. Sanan harraas ikäwöitsemys näisjä indiaaneisja palkitsi minulle runsaalla mitalla kaikki matkan waiwat ja waarat.

Tällä matkalla, josta nyt kerron, olivat indiaanit jälleen kokuontuneet ympärilleni, mutta turhaan haeskeli filmäni heidän joukostaan vanhaa ystäwääni. Minä tyfäisin indiaaneilta, misjä tuo walfokapsinen ukko on.

He eiwät wastanneet mitään, istuiwat wain murheellijina, pää painuksisja.

Minä toistin kysymykseni: „Missä ukko, jonka hiuukset ovat valkoiset kuin lumi?“

Setten aikaa he kuisuttelivat keskenään, ja sitten kuului hiljainen vastaus: „Non pünmatijit“, s. o. „ei ole elävitten joukossa“.

Indiaani parat, jotka eivät vielä ole oppineet pitämään kuolemaa voitettuna vihollisensa, eivät mielellään puhu kuolemasta, vaan sanovat sen sijaan: „hän ei ole elävitten joukossa“.

Haikaa minulle oli sanoma ystäväni kuolemasta. Muutkin indiaanit häntä murehtivat. Kotwajen kulluttua pyysin heitä kertomaan tarkemmin hänen kuolemastaan, mutta ensi alussa he eivät oikein tahtoneet vastata. Nähdessään viimein, kuinka hartaasti minä halusin saada lähempiä tietoja, weivät he minut erään wigwamiin, jossa wainajan omaisia oli koolla. Muuan hänen poikansa pojista, nuori indiaani, nousi ja sanoi minulle: „Saarnamies, kohta sen jälkeen kuin te viime kesänä olitte lähteneet täältä, sairastui mismis (waari) kovaan tautiin, ja moniaan wiikon perästä hän tunsi jättävänsä meidät pian. Hän kutsutti meidät kaikki ympärilleen ja puheli meille. En enää muista kaikkea hänen sanojansa, sillä hän haasteli usein meidän kanssamme, mutta muistan hänen kerran sanoneen: „jospa toki saarnamies pian taas tulisi puhelemaan minun kanssani ja lohduttamaan minua! Mutta hän on kaukana, ja muistini pettää. En enää muista, mitä hän minulle puhui Suuresta Hengestä ja Hänen Pojastaan ja siitä, mitenkä meidän tulee elää. Sanokaa hänelle, jos näette hänet jälleen, että hänen tuloinsa oli minulle kuin auringon välke weden pinnalla, mutta hän tuli niin harvoin, ja nyt minä olen heikko, muisti pettää, ja pää on niin sekava, ett'en tiedä enää, mitä hän meille haasteli. Jospa hän toki woiji auttaa

minua! Usein olen mennyt tuonne niemennendään tähystelemään, näkyykö hänen wenhettänsä, mutta sitä ei näkynyt; talwella olen monasti kuulahdellut, eikö jo kilahda hänen pulkkansa tiukukset, mutta hiljaa oli kaikki. Ja koska hän nyt on niin kaukana eikä saata tulla tänne, niin tuokaa tämä wanha rumpuni ja taikapussi ja antakaa minun kuolla, niinkuin kuolivat isätkin. Mutta te, nuori wäki, joilla on hyvä muisti, kuunnelkaa te, mitä jaarnamies puhuu suuresta Hengestä. Palwelkaa sitä, älkäätekä minun esimerkkiäni noudattako.”

„Me huomasiimme“, jatkoi kertoja, „hänen henkensä pimenneen: eihän hän muutoin olisi waatinut noita wanhoja esineitä. Me ripustimme taikapussin hänen wigwamiinsa. Hän rupeesi rummuttamaan, mutta kaatui äkkiä hengetönnä maahan.“

Nuori mies wakeni ja käwi istumaan. Syvä hiljaisuus wallitfi wigwamisja. Sitä keskeyttiwät waan muutamain murehtiwain jukulaisten nyhkytykset.

Syvä oli juruni, kuultuani nuoren miehen kertomuksen. Hetken kuluttua minä katkaisin äänettömyyden ja kysyin: „Minne te hänet hautasitte?“

He näyttiwät minulle paikan. Se oli siinä, misjä hänen wigwaminja oli seisonut. Talwella on täällä pohjoisessa mahdoton saada hautaa kaimetuksi, maa kun routauuu kiwikowaksi, mutta siinä, misjä hänen lietenjä oli palanut, oli maa jula; ja siihen he oliwat hänet laske-neet. Teltta oli sitten purjettu pois, ja nyt kulki rajuja lumimyrskyjä ulwoen sen paikan yli. Ei ollut siinä enää ihmis-asunnosta jälkeäkään.

Siellä siis, syvän lumen alla, lepäsivät wanhan ystäwä raukkani maalliset jäännökset! Indiaanit palasiwat wigwameihinja, minä jäin yksinäni haudalle ja laskeusin polwilleni lumijelle kummulle ruokoilemaan. Wetreitä

wesjä kiertyi silmiini, ajatellesjani tuon wanhuksej kuolematonta sielua, joka niin omituisella tavalla oli mennyt ianlaittisuuteen. Hän oli viimeisiinä asti kehoittanut omaisiansa kääntymään kristin-uskoon, ja itse hän oli kumminkin ryhtynyt pakanallisuuden mielettömiin menoihin, eikä senwuoksi, että hän niitä juuri olisi uskonut, vaan siksi, ett'ei ollut ketään, joka olisi hänen mieleensä johdattanut ihmeellistä kertomusta Jeesuksesta ja Hänen rakkaudestaan.

Ei ollut vielä milloinkaan niin selvästi ja räikeästi korvaani tunkeunut odottawain, huokailuwain miljonain hätähuuto kuin nyt, polwistuesjani tämän wanhuksej haudalla. Tuntui kuin kulkisimat he mun ohitseni, pitkisjä jonoisja, nuo sameat sielut, jotka waativat waloa, wangitut, jotka wapautta huutawat, syntisjet, jotka pyhitystä tarvitsewat, lunastetut, jotka eivät lunastustansa edes aawistakaan.

Oli kaiketi palanen uskonpuutetta mun tuskanhuudoesjani silloin: „Kuinka kauan, o Herra, kuinka kauan? Riennä jo kansaji awuksi!“

Silloin tulimat juloisena lohduituksejani mieleeni Jumalan lupaukset, ja minä rukoilin hartaasti, että ne pian tähttyisimat, ei ainoastaan indiaaneisja, vaan kaikisja kansoissa maan päällä, jotka vielä pakanuuden pimyydesjä waeltawat ja sywäsja taikaukosja eläwät. Minä rukoilin Herraa lähettämään heille pian uskollisia opettajia ja saarnaajia, jotka neuwoisimat heille tietä ristin juurelle ja Wapahhtajan tykö.

Käytyämme useammisja indiaanikylisjä, palasimme fotia. Monta kuukautta perästäpäin saapui meille kirjeitä ja sanomalehtiä Manitobasta, tuoden sen kamalan sanoman, että Yrjö Mc Dougall, preria-indiaanien ylewä ja sankarillinen lähetyssaarnaaja, oli saanut kuolemansa lumi-

myrskysjää. Matkustusmatkalla autioilla prerioilla oli myrsky äkkiä yllättänyt hänet, hän oli häipynyt tieltä, ja neljätoista päivää myöhemmin löydettiin hänen ruumiinsa. Syvästi surimme me kalliista, poistemmattua ystäväämme. Vaimoni kysäisi minulta, missjähän minä mahdoin olla niinä aikoina kuin kuolema hänet saarutti. Minä katjahdin päiväkirjaani ja huomasin, että se lumi-myrsky, joka oli uhrikseen ottanut Mc Dougallin, oli kaiketikin ollut sama, jossa me olimme olleet hengenvaarasja Winipegän jäällä.

Kuudestoista luku.

Sielunpaimenen huolia.

Ewankeliumin saarna pysyi tietysti alati lähetyshömmöme tärkeimpänä osana, ja me saimme iloksemme kokea, kuinka Herra tätä työtä siunasi, ja kuinka Hänelle, kuten ennen Paavalin aikana, „kelpäsi tyhmän saarnan kautta niitä wapahtaa, jotka sen uskovat.“ Joka tapauksessa oli kumminkin saarna ja opetus wain yksi osa työstä. Sen ohella oli monta muuta asianhaaraa mietittävänä ja järjestettävänä, jos mieli Jumalan avulla päästää indiaani raukkoja pakanuuden raskeista kahleista.

Moni heistä oli kyllä sydämessään wakuutettu ewankeliumin totuufkista, mutta, welhojansa waroen, he eivät rohjenneet uskoansa julkisesti tunnustaa. Toisilla oli monta waimoa, ja he eivät hennomieet luopua moniwaimoisuudesta, sitä kun siellä pidetään miehen kunniana. Sen waimoistansa eroaa, se joutuu pakanallisten ystäväinsä pilkan alaiseksi, wieläpä kohtaa häntä entisten waimojen sukulaisten wiha ja kostokin.

Monasti sattui niin, että awiomies, joka oli päättänyt astua tässä kohden ratkaisewan askeleen, tuli minua pyhittämään tämän setawan seikan selwittäjäksi. Siinä oli monta waikeaa ja pulmallista kohtaa, ja usein olisimat hywät neuwot olleet tarpeen. Ensi alussa olin sitä mieltä, että ensimmäisen waimon pitäisi aina jäädä taloon ja

muitten lähteä pois, mutta kokemus osoitti, että tähänkin sääntöön piti tulla poikkeuksia.

Serranfin tuli muuan indiaani minun luokseni, sanoen aikovanja ruweta kristityksi. Tarkein keskusteltuani hänen kanssaan, huomasiin, että hänellä oli rehelliset aikeet, ja että Jumalan Henki teki työtä hänen sielunsa. Miehellä oli kaksi waimoa, ja hän oli walmis luopumaan toisesta. Minun oli nyt määrä ratkaista, kummanko hän ottaa, kummanko hylkää. Ensimmäinen oli paljoa wanhempi, lapseton; nuoremmalla waimolla oli useampia pieniä lapsia. Ylen waikea on yksinäisen waimon, ilman miestä tulla toimeen, saattikka sitten, kun hänellä vielä on lapsia. Niinpä päätettiin, että lapseton waimo lähtee pois ja äiti lapsineen jää taloon.

Mussa olimme päättäneet niin, että miehen tulee elättää erotetut waimot, mutta se kun useinkin käwi waikeaksi ja saattoi moniin selkkauksiin, niin päätettiin, että erotessa miehen omaisuus jaetaan kahtia, ja toinen puoli annetaan erotetuille waimoille. Indiaanit kun owat enimmäkseen peräti wähäwaraista wäkeä, niin käwi tämä toimenpide useinkin ylen waikeaksi, ja silloin me autoimme heitä, minkä jaksuimme, mutta wähisjapä oliwat meilläkin warat. Waimot ne useinkin ensimmäisinä waativat eroamista, sillä heille käwi pian selwäksi, ett'ei moniwaimoisuus ole kristitylle joweliasta.

Serran tuli lähetystaloon kaksi indiaaniwaimoa, sanoen tahtowanja puhutella minua ja waimoani. Haasteltuaan ensin niistä näistä, alkoiwat he ilmeisellä liikutuksella kertoa käyneensä meidän jumalanpalveluksissa ja hartaasti halajawanja ruweta kristityiksi. He oliwat erään indiaanin waimoja, joka wasta muutama wiikko sitten oli tehnyt wigwaminsa näille seuduille. He oliwat muiden waimojen kanssa käyneet meidän kirkossa, ja ewangeliumin totuus oli tunkeunut heidän sydämeensä.

Kokemuksesta tiesimme jo, kuinka tarpeellista on olla warowainen, jos mieli tällaisissa tapauksissa päästä tar-
koituksensa perille. Senpä wuoksi emme nytkään heti
kohota sekaantuneet näihin perheesteiköihin. Teimme muu-
tamia kysymyksiä ja saimme tietää heidän jo haastelleen
tästä asiasta miehensä kanssa ja hänenkin aikowan tästä
puolin elää kristittyjen indiaanien tavalla. Hän oli jät-
tänyt heidän waltaansa tehdä miten tahtoivat, ja nyt he
olivat tulleet kysymään neuwoa saarnamieheltä ja hänen
waimoltansa. Meidän piti nyt ratkaista, kumpiko heistä
jää elämään miehensä kanssa, ja kumpiko ottaa hänestä
eron. He palasivat wigwamiinsa, ja siellä jaettiin mie-
hen suostumuksella kahtia heidän vähäinen irtaimistonsa:
werkot, ansat, peitteet, kattilat ja kirweet. Sitten he tu-
liwat lapsineen takaisin meidän luoksemme ja istuivat
kumpikin nurkkaansa, maltillisesti odottaen meidän rat-
kaisuamme. Waimoni ja minä käsitimme kyllä, kuinka
suuren edeswastauksen alainen tämä tehtävämme on,
mutta emme saattaneet olla siihen ryhtymättäkään, sillä
silloinhan olisimme tukahduttaneet hyvän siemenen näitten
waimojen sydämessä. Päätimme senwuoksi tehdä tässä
kohden Jumalan avulla parastamme.

Olin jo tällä wälin harkinnut asiata waimoni kanssa,
ja olimme sen kantaneet rukouksessa Herran eteen. Niinpä
nyt sanoimme sille waimolle, jolla oli wiisi lasta: „Te
jätte miehenne luokse“, ja toiselle, neljän lapsen äidille:
„Te ette enää palaja wigwamiin, waan eroatte miehes-
tänne.“

Ensin puhuteltu hypähti iloista, kokosi kapineensa ja
läksi lapsineen pois, sanottuaan hätäpikaa jäähyväiset.

Toinen kätki kaswot waippaansa ja istui kotwan
aikaa ääneti. Silloin tällöin wain wawahdus ruumiissa
tieji pidätettyä nyhykystä. Indiaanien tahdon lujuus,

niin waimojen kuin miesten, on tawattoman suuri. Hänkin tyhntyi pian ja nousi. En unohda millloinkaan syvän surun ilmettä hänen silmissään. Tuntui kuin hän olisi nähnyt edessään sen elämän, jota nyt lähtee wietämään hyljätty waimo, omaistensa ylönsatsoma, mutta hän oli astunut tämän askeleen omantuntonsa käskystä eikä enää tahtonut peräytyä.

Teimme muutamia kysymyksiä. Hän ei sanonut tietävänsä, minne mennä ja mitä tehdä. Isä, joka oli hänet hänen miehellensä myönyt, oli kuollut; hänen entinen kotinsa on kaukana, eikä hän sukulaisistaan mitään tiedä. Ja waikka hän heidät löytäisikin, niin tyhjä he hänelle warmaankin olisivat. Tulewaisuus oli aiwan synkkänä hänen edessään. Syvä jääli waltasi meidät, ja me tunsimme, että meidän tulee jollakin tawoin auttaa häntä.

Mieleemme muistui kertomus öljystä astiasja ja jauhoista wakasja. Waimoni antoi heille ruokaa ja puheli ystävällisesti heidän kanssaan. Minä kutsuin muutamia kristillisiä indiaaneja ja, hetken aikaa neuwoteltuamme, ryhdyimme heti toimiin ja rakensimme hänelle wäliaikaisen wigwamin, jossa heidän söpi asua tämän kesää. Wenhe hänelle myöskin hankittiin ja hänen werktonsa laskettiin hywälle apajalle. Hän oli toimelias eukko, ja kun kristityt indiaanit puolestansa olivat hänelle awullisia, niin käwi kaiikki paremmin kuin oli luultukaan. Hänestä tuli uskollinen kristitty.

Pakana-indiaaneilla on awioliitto warsin höllä sibe, yhtä helppo päästää kuin solmitakin. Tämä tuotti monasti waikeuksia, joita oli melkein mahdoton selwittää. Siitä esimerkkinä seuraawa tapaus. Oli muuan awiopari, jolla oli kolme lasta. Mies joutui Hudson bay yhtiön palvelukseen ja muutti Red Riverin warrelle. Perhe jäi kotiin. Hänen täytyi olla poisja kauan aikaa, ja wih-

doin hän kokonaan ajettui ajumaan Red Riverille ja otti siellä toisen waimon. Vuosien kuluttua hän palasi uuden perheensä kanssa jälleen kotiseuduilleen. Hänen ensimmäinen waimonsa, joka ei ollut vuosikausiin kuullut hänestä mitään, oli joutunut lesken kirjoihin ja mennyt sitten naimisiin erään toisen miehen kanssa. Tässä avioliitossa oli syntynyt muutamia somia lapsia. Nyt joutui kumpikin perhe ewankeliumin vaikutuksen alaiseksi, heistä tuli uskowaisia kristityitä, mutta heidän keskinäinen ajemansa oli ylen tuskallinen. Me pohdimme ja punnitimme asiata puolelta ja toiselta, keksimättä mitään soweliasta ratkaisua, ja niin täytyi meidän jättää asiat nykyiselle kannalleensa, warjinkin kun kumpikin waimo eli warjin onnellista awioelämää miehenjä kanssa. Pakanuus se oli syynä tähän pulmaan, eikä kristillisyyh.

Nelsonin wirran rannalla tuli kerran wanha mies luokseni ja janoi tarkasti kuunnelleensa minun janojani ja tahtowansa tulla kristityksi. Minulle tuo oli suuri ilojanoma, mutta samassa minä epäilin hänellä olewan useampia waimoja. Niin olikin: hänellä oli niitä neljä. Minä keskustelin hänen kanssaan kauan aikaa ja ilmoitin, ett'en woi häntä kastaa, ennenkuin hän on luopunut kolmesta waimostansa.

Tämä wastaus se ilmeifestikin pahoitti hänen mieltänsä. Hän janoi kyllä mielellään tahtowansa tulla kristityksi, mutta waimot owat jo wanhoja, eikä hän tiedä, mitenkä moisen muutoksen saisi toimeen; wastarintaa siinä ainakin tehdään. Minä huomasin miehellä olewan waka-wia aikomuksia ja Jumalan Hengen tekewän työtä hänen sydämesjään. Minä rohkaisin häntä, minkä osasin, tämän raskaan askeleen astumiseen.

Hän meni wigwamiinsa ja kutsui perheensä kokoon. Kolmella waimolla oli täysikaswuisia poikia. Hän kertoi

heille aikowansa ruweta kristityksi ja ilmoitti, millä ehdoilla se käy päinsä. Waimot tuosta waikeroimaan. Pojatkin, jotka siihen saakka eivät olleet wähhääkään wälittäneet äideistänjää, julistivat tuikeasti, ett'ei moinen häpeä saa milloinkaan heidän päällensä tulla. Riwas oli siellä ollut fina, kuten perästöpäin kuulin.

Äkkiä kysäisi yksi pojista: „Kukas se oikeastaan on saanut aikaan tämän rettelon?“

Wastaus kuului: „Saarnamieshän se on, hän, jonka saarnoja olemme käyneet kuulemasja; hän ei tahdo kastaakaan isää, jos hänellä on enemmän kuin yksi waimo.“

„Käydäänpäs tästä sinne!“ huusivat he, sieppasivat aseensa ja läksivät minun luokseni.

Onneksi olin silloin ulkona niityllä. Kaukaa jo näin heidän tulewan ja arwasin heidän asiansa. Minä huusin mukaani yhden kristityistä indiaaneistani ja läksin heitä vastaan. Minä en ollut huomaawinanikaan heidän suutumustansa, waan puhuttelin heitä kuin hyviä ystäviä ainakin: „Olettehan te kaikki kuulleet, mitä minä siitä suuresta kirjasta olen teille kertonut. Te olette tarkasti kuunnelleet ja mielesjänne miettineet. Minä toivoisin teidän kaikkien, isänne ja äitienne kanssa, hylkäävän entisen, pakanallisen elämänne ja kääntyvän kristityiksi. Usken haastelin teidän isänne kanssa, ja nyt on mieleeni johtunut muuan hyvä aie, jolla seikat saadaan selwille.“

He kuuntelivat minua tarkasti ja, ruwetesjani puhumaan aikeestani, lähweni tuikeus heidän kaswoiltansa: eiväthän he saarnamiestä ryhdy murhaamaan, jos joku-
nenkaan muu keino löytyy pulman rakkaisemiseksi. Minä sanoin tarkoitukseksi olewan suojella heidän äitejensä joutumasta hätään ja häpeään, ja iloitsewani siitä, että he pitivät äitiensä puolta, sillä useimmat indiaanit kohtelivat äitiänsä pahemmin kuin koiria. Minä ehdotin nyt,

että kufin poika ottaa äitinsä luokseen ja laittaa itselleen oman wigwamin. Siten tulee wanhoista waimoista hyvä huoli pidetyksi. Se äiti, jolla ei ole yhtään lasta, jääpi ijän luokse. Jos he näin tekewät, silloin iloitsee suuri Henki, ja jos he edelleen tahtowat oppia ja Jumalaa palwella, niin heidät kastetaan, ja heistäkin tulee kristityitä.

He juostuivat ehdotukseeni, ja waikk'eivät he sanasta heti työhön ryhtyneekään, niin kääntyivät he myöhemmin kristin-uskoon, ja olivat siitä pitäin wilpittömiä, uskollisia seurakunnan jäseniä.

Eri haaroilta piiriäni tuli tuon tuostakin hartaita kutsuja indiaaneilta, että vielä kerran tulisin saarnaamaan heille ewankeliumia. Senpä wuoksi minä kesällä, jolloin helppoisin ja mukawimmin pääsee liikkumaan wenheellä, olinkin yhä enemmän ja enemmän matkoilla. Ja niinpä tapahtui, että minun täytyi jo kauan sitten aikomani matka Oxford Houseen tehdä myöhään syyskesällä. Uskalsin kumminkin lähteä uskollisten, rotewain pursimiesteni kera, ja onnellisesti perille päästiinkin.

Kristittyien indiaanien luona Oxford House'ssa wietimme suloisia päiviä jumalanpalweluksissa ja keskusteluissa. Käksimme sitten kotiapäin, kulkien enimmäkseen kapeita jokia. Matka alkoi aamun sarastaessa, ja ahkerasti joudettiin koko pitkoinen päivä.

Olimme jo muutta mutkitta saapuneet Harry järwelle, kun äkkiä kuulumme useampia laukauksia. Me witastelimme neuwottomina, pysähtykö wai kulkeako eteenpäin. Eivät pelottaneet meitä yksin jäät eikä pakkaset, waan myöskin hirmuiset syysmyrskyt, jotka useimmin aiwan äkisti puhkeawat raiwoamaan. Missä wedenpinta hetki sitten oli aiwan raswathyyni, siinä saattaa nyt pauhata korkeita, ärjypäitä aaltoja.

Järvi edessäimme oli niin tyhni kuin piltti lampi. Olisihan ollut oikein nautintoa joutaa nyt sen poikki. Kylmä järki sanoi: „Jatkakaa vain matkaa, älkääkä huoliko noista laukauksista!“ Mutta toinen ääni puhui: „Kenties siellä on ihmisiä, jotka ovat joutuneet hätään ja tarvitsevat teidän apuanne!“ Me laskimme erään kalion juureen, jossa näimme wiisi metsästäjää. He olivat hätälaukauksilla kutsuneet meitä avuksensa, sillä he näkivät nälkää. Muutama päivä sitten he olivat tulleet kauppa-asemalta, mutta heidän kruutinsa oli kostonut, niin ett'eivät he voineet metsästää. Me tarkastimme eväitämme ja huomasimme niitten riittävän yhdeksi ateriaksi meille kaikille.

Nuo wiisi miestä olivat pakanoita, jotka ennenkin olin tawannut. Olin heille silloin puhunut Wapahatajasta ja kristin-uskosta. Siihen he olivat vastanneet wain: „Niin tässä aiotaan elää kuin ijätkin eliwät.“

Meillä oli vielä jäljellä muutamia kimpaleita karhunlihaa, ja siitä ruwettiin keittämään ateriaa. Sillä wälin puhkesi myrsky. Nyt oli järwi aivan toisennäköinen. Tunti sitten olisi mufawasti saattanut kulkea sen poikki; nyt ei ollut ajattelemistakaan. Meidän täytyi wetää wenhe maalle ja kärjivällisesti odottaa myrskyn lauhutumista. Se raiwosi koko sen päivän ja vielä huomennäkin; wasta kolmantena alkoi se hiukan tynnytä. Pahinta oli meidän tilasjamme se, ett'ei meillä, paitti teetä ja sokeria, ollut mitään ruokaa. Ewäät olivat loppuneet, ja metsän riistaa näillä seuduin tuskin myöskään oli näin myöhäiseen wuodenaikaan. Metsän-otuksia ei ollut saatavissa; onkia ei ollut mukana.

Ja niin meidän täytyi kuin täytyikin olla kolme päivää syömättä, — warsin tawatonta ja epähauskaa lähetyssaarnaajallekin indiaanien maassa. Ennenkuin illalla

käytiin yöpuulle, piti wetää myöt fireelle, jotta näljän tuskat edes vähänkin waimenisiwat, sillä muutoin ei olisi woinut nukkua ensinkään. Bidimme siellä kyllä monta jumalanpalvelusta, mutta nälkä ei juuri ollut omiansa hartautta herättämään, ja siitä pitäin olen ollut yhtä mieltä niitten kansja, jotka ensin rawitsewat köyhän ja sitten waista hänelle sanaa saarnaawat.

Kolmantena päivänä löysi yksi indiaaneista rannalta karhunluun, weisti siitä puukollansa ongenkoukun ja teki mokasiiniensa nauhoista siiman. Balanen punaista willafangasta pantiin syötiksi, kiwi sidottiin painoksi, ja tällä omituisella ongella hän koetti onneansa. Hän asettui kalliolle, wiskeli onkea weteen ja weti sitä jälleen kiireesti rantaan.

Merkillistä kyllä, mutta onkeen sattui kuin sattuiakin kala, kuuden, mitäpä kahdeksan naulan painoinen hauki. Se perattiin heti ja pantiin pataan. Kun kala oli keitetty, asettiwat nuo hywäntahtoiset ihmiset minun eteeni lähes kolmannen-osan koko kalaa. „Syökää, saarnamies, olkaa hywä!“ sanoiwat he. Minä katshadin nälkäisiin ihmisiin ympärilläni ja sanoin: „Ei maar; ei tämä käy laatuun.“ Minä lykkäsin osani yhteen muitten kansja, luin, kuinka monta meitä oli, jaoin kalan kahdeksaan yhtä suureen osaan ja annoin palan kullekin. Osani sain tietysti minäkin. Olin täten tehnyt wain welwollisuuteni, ja vähäpätöinen asiahan tämä itsesään oli, mutta pakanallisiin indiaaneihin se teki hywän vaikutuksen. Syötyänsä he sytyttiwät piippunsa ja rupešiwat haastelemaan keskenään. Mikäli wäkeni ja minä saimme heidän puheistanja selwää, käwi keskustelu tähän suuntaan: „Kyllä meidän pitää kuunnella, mitä saarnamies sanoo. Hänellä ei ole ruokaa, ja hän näkee nälkää, sillä hän tuli meidän luoksemme ja pani viimeiset ewäänsä meidän kansja ta-

fan. Kun saatiin kala, ja hänen eteensä suurin pala asetettiin, niin ei hän ottanutkaan sitä, vaan jakoi kalan yhtä suuriin osiin meidän kaikkien kesken. Hän tahtoo tehdä meille hyvää ja puhua meille suuresta Hengestä. Eikä hän meitä moittinut, vaikka mehän juuri hänen matkanja estimme. Hän olisi wallan hyvin ennättänyt järven yli kotinsa, ennenkuin myrsky nousi, elleimme me olisi häntä kutsuneet. Hän on meidän ystävä, ja meidän pitää kuunnella, mitä hänellä on sanomista."

Näin kuulin heidän puhuvan, mutta en tuota sen syvemmälle mieleeni painanut. Muutaman tunnin perästä myrsky taukosi, ja ilomielin lähdettiin soutamaan kotia päin.

Seuraavana päivänä saavuimme kotikylään ja näimme asuntojen edustalla runsaissa määrin kiviin ripustettuja lihoja ja kaloja. „Nhan nämä herkut panisi miehen nauramaan, ellei oltaisi niin heikkoja!“ sanoivat uljaat seuralaiseni. Me koetimme sentään pysyä pystyssä, kunnes pääsimme kotia. Talooni astuessani, herwahtivat voimani yht'äkkiä. „Antakaa meille, rakkaat ihmiset, jotain syötävää; me olemme nätkään kuolemaisiillamme!“ Sen sanottuani, minä kaaduin pyörtyneenä lattialle. Vaimoni hellässä hoidossa minä kumminkin, Jumalan kiitos, pian paranin ja kykenin jonkun ajan perästä jälleen lähemään matkoille.

Pitkä talvi oli kulunut, ja ihana kesä teki tuloansa. Kevättä siellä tuskin on ensinkään: niin äkkiä vaihtuu talvi kesäksi. Tuskin olivat wirrat ja järvet luoneet jäänsä, niin jo saapui indiaaneja keweissä wenheisjään eri seuduilta, missä he talven pitkään olivat pyyhdystelleet turkis-eläimiä. Useat tulivat lähetystaloon meitä katsomaan, muitten muassa myös wiisi jalskeata miestä. Ensimmäisten tervehdysten jälkeen he kysäisivät minulta:

„Saarnamies, oletteko unhottanut sen kalan? Me emme ole sitä unhottaneet, ja nyt tahtoimme keskustella teidän kanssanne.“

„Minkä kalan?“ sanoin minä. „Me syömme wiikossa kalaa yksikolmatta kertaa, keitettyä, wartaalla paistettua ja pannulla paistettua, suolattua ja kuiwattua. Olen minä paljon kaloja nähnyt, mutta en minä mitään eriyistä kalaa muista.“

Silloin he kertoivat minulle siitä kalasta, josta minun eteeni oli pantu suurin pala, ja jonka minä olin jakanut tasan meidän kaikkien kesken. Nyt johtui koko juttu jälleen mieleeni. „Kyllä nyt muistan“, sanoin minä.

Silloin sanoi yksi heistä warsin totisena: „Me emme ole tuota tapausta milloinkaan unhottaneet. Talwen pitkään on siitä usein ollut puhetta. Ennen vanhaan me tahdoimme elää, niinkuin isät elivät, mutta siitä pitäin kuin te kalan panitte tasan meidän kaikkien kesken, siitä pitäin olemme päättäneet yhä enemmän ruweta kuulemaan, mitä siinä suuresa kirjassa lukee, ja kääntyä kristityiksi.“

Ja niin käwikin. He antoivat sydämensä kokonaan Herralle, ja nyt he perheinensä todistawat, kuinka waimallisesti Jeesus muuttaa sydämiä ja tekee vanhasta ihmisestä uuden. He asuwat nyt lähetyks-asemalla, ja kiitollisina me alati muistelemme noita päiviä wirran rannalla. Silloinhan me aawistamattammekin kylwimme siemenen, josta niin ihania hedelmiä kypsyi.

Seitsemästoista luku.

Lähetystoimen alkua Beren wirran varrella.

Työskenneltyäni useampia vuosia Sri-indiaanien alueilla Norway House'ssa, tuli minun siirtyä uusille lähetyks-aloille Beren wirran varrella ja aloittaa työtä Saulteaux-indiaanien keskuudessa. Nämä asuvat osittain Beren wirran varjella, osittain hajanaisissa siirtolaisissa Winipeg'n järven rannoilla ja siitä vielä sisämaahan päin. Enimmäkseen ovat nämä indiaanit peräti köyhää ja jangen taifauskoista väkeä. Muutamat heistä olivat kohdannet kristityitä indiaaneja muista heimoista ja alkoivat tuntea valon ja totuuden kaipuuta.

Minun täytyi vielä josjokin aikaa jäädä Norway Houseen, kunnes minun sijaani määrätty saarnaaja oli saapunut perille, mutta kumminkin oli minun lähettämisen vaimoni ja meidän kolme lasta, Eddie, Eilian ja Kelly, edeltäkäsni, kosk'ei ollut kuin yksi ainoa tilaisuus päästä wenheisjää Red Riviiriin. Minun oli määrä tulla myöhemmin ja viettää heidän kanssaan joku aika vanhasja kodisjani Canadasja.

Sandy Harte, meidän taloon otettu nuori indiaani, ja minä saatoimme heitä kappaleen matkaa ja palasimme sitten yksinäiseen kotiin. Rakasta tyttärtäni Kellyä en enää sen koommin saanut nähdä. Kuumuus tuosja furjassa, pieneessä wenheessä, — parhaassa kumminkin, mikä

oli saatavissa, — oli niin juuri, että lapsi sairastui aivojen tulehdukseen ja kuoli.

Jumalan hyvyys johdatti heikon äidin, joka itsekin oli fairaana, jalojen, kristillisten ystävain pariin, joitten lohdutus ja hellhyys oli hänelle suurena kannatuksena.

Jäin siis toistaiseksi Norway Houseen odottamaan uuden lähetyksaarnaajan Ruttau'n ja hänen nuoren vaimonsa saapumista. Nämä alkoivat sitten lämmöllä ja ja innolla työskennellä Norway Housessa noitten minulle rakkaitfi käyneitten indiaanien parissa. Silloin läksin matkustamaan Beren wirralle. Sandy Harte saattoi minua yhden päivänmatkan ja oli ensimmäisen yön minun kansjani. Meillä oli niin paljon toisillemme sanottavaa ja niin paljo rufouksessa Herran eteen kannettavaa, että walvoimme myöhään yöhön. Huomen-aamulla herätessämme, näimme kummaksemme koko joukon indiaaneja ympärillämme. He oliwat tulleet monen kilometrin päästä tänne, vielä kerran puristamaan saarnamiehensä kättä ja sanomaan hänelle jäähyvästit.

Kiireesti nautitun aamiaisen jälkeen pidettiin yhteinen aamurufous, ja sitten tuli katkera eronhetki. Sano-mattoman haikealta tuntui erota heistä, ja monikin silmä, jossa en vielä milloinkaan ollut kyhneleitä nähnyt, oli nyt kosteana. Wiimeksi sanoin jäähyväiset uskolliselle Sandylleni, joka oli niin masentunut mieleltään kuin olisi poika paralta sydän haljennut. Eikä ollut juuri minunkaan laitan paljoa parempi. Vielä kerran huusin heille: „Jumalan haltuun!“ hyppäsin wenheeseni, ja sitten sou-tamaan Saulteaux-indiaanien maata kohti.

Saawuttuani Beren wirralle, ottiwat sikäläiset indiaanit minut hywin sydämmellisesti vastaan. Muuan mies, joka minulle jo ennen oli sanonut katsoneensa filmänsä fameiksi, minua yhä tähystellessään, sanoi nyt filmänsä käy-

neen sameiksi ilonkhyneleistä, sillä nythän heillä vihdoinkin on „oma“ saarnamies, joka on olewa heidän luonaan ja opettawa heille totuutta.

Ja niin minä rakensin telttani heidän keskellensä ja ryhdyin työhön. Arkipäivinä pidettiin yksi, pyhäpäivinä kolme jumalanpalvelusta ja wäliaikoina säännöllisesti koulua.

Tätä paitfi piti uljaasti heiluttaa firwestä, kaataa puita ja valmistaa sijaa wastaiselle lähetystalolle ja kristillisten indiaanien asunnoille. Näin kului muutamia wiikkoja. Mutta sitten täytyi minun kiirehtiä, niinkuin jo alun pitäin olin aikonut, kotipuolelleni, tawatakseni siellä omaisiani. Martti Papanekis, uskollisin ystäväni Norway Housesta, jäi siksi aikaa sijaisekseni Saul-teaurien luokse, ja minä läksin Red Riveriin, pursimiehenäni „iso Tom“. Tällä matkalla olimme wirwatulten tähden joutua waaraan. Ne olivat niin firkkaita, että kokeneet pursimiehenikin luulivat niitä merkkituliksi, joita vihamieliset indiaanit olivat sytyttäneet palamaan, meitä esiyttääksensä. Tästä ja muista waaroista huolimatta, pääsimme onnellisesti Red Riveriin, jossa laskimme kalliin lapsi wainajamme lewolle lähetyks-aseman hiljaiseen hautausmaahan. Tämä pieni hautakumpu on uusi, luja sive, joka kiinnittää meitä tuohon kaukaiseen maahan kylmästä pohjolasja.

Sieltä kulki matkamme rakkaasen kotiseutuun, Torontoon, missä minun oli ilo olla omaisteni ja monen kalliin lähetyks-ystävän kansja. Minä sain olla läsnä useisja lähetyksjuhliisja ja kokouksisja, ja siellä kohotin ääneni, herättääkseni Canadian kristittyjen sydämissä harrastusta lähetyks-asiaa kohtaan. Meidän oli sallittu huomata, että Herran siunasi sanojamme, ja sanankuulijat alkoivat siitä pitäin entistä wakawammin ja innoikkaammin edistää lähetystoimen suurta tehtäwätä.

Sillä wälin wietin juloisia rauhan ja wirtistymisen päiwää rakkaitten lähetyshystämäin luona. Lähetyshuhtain jälkeen palasin jälleen kaukaijelle työmaalleni. Ontarion maatumasta matkustin kolmekolmatta päiwää yhtä mittaa, ennenkuin pääsin Beren wirralle. Monasti hidastuttivat lumimyrskyt kulkuani, ja monet waaratkin uhkailivat, mutta entisiltä talwiredeltäni saamani kofemukset tulivat täällä nyt hywään tarpeesen. Minä saatoin maata warjin hywin, waikka päälläni oli parin tuuman pakjulti lunta, niinkuin useinkin tapahtuu hataroijsa pölkkyrakennuksissa, joijsa raoista jataa sijään.

Indiaanit koirineni oliwat minua odottamassa Winnipegissä, niinkuin emakolta oli suostuttu. Matkani oli alkanut Torontosta upeassa rautatie-waunussa ja päättyi pulkalla-kulkuun pohjolan jylhään jalojen poikki. Warjin pian totuin taas tähän pommistuksia kyllä kysywään elämään. Muutama wiikko sitten olin täpötähysissä jaleiissa laskenut poloisten indiaanien asiata maamiesteni sydämelle; nyt olin jälleen heidän keskellänjää, ja iloista minun olikin ryhtyä taas työhön.

Saulteauy'it ottiwat minut herttaijesti vastaan, ja ilokjeni huomajini sijajeni tehneen työtä uskollijesti ja siunauksessa. Minä muutin toistaijeksi pieneen, hirjistä rakettuun taloon, 12 jalkaa leweään ja 24 jalkaa pitkään. Siellä minä kuufausmäärin ajustelin koirineni, Jadin ja Kuffyn kansja, ja olin warjin onnellinen ja aina toimesja. Jjon Domin, Martti Papanekis'en ja muutamien muidten indiaanien kansja hakkasimme hirjiä firkon, koulun ja lähetystalon rakentamista warten. Kowaa oli tämä raataminen, sillä meidän täytyi usein rainwata itsellemme tietä sywässä lumesja monta kilometriä ja kiskoja sitten raskaita hirjiä kotia. Siinä oli meille paljo apua rotewista koiristamme. Ne waljastettiin hirjien eteen, ja

uskomattoman keweästi ja nopeasti ne wetiwätkin jykeviä kuormiansa kotia. Meillä oli kolmekolmatta koiraa tässä työssä, ja hirviferroset ne kaswoivat kaswamistaan.

Sunnuntaisin kokoontuivat suuret määrät indiaaneja ympäristöiltä, ja yhdesjä pidettiin siunatuuta, ihania jumalanpalveluksia. Beren wirralle olin tullut jo huhtikuun lopulla, mutta wieläkään ei ollut moneen wiikoon kewäästä muuta merkkiä kuin että päivät piteniwät ja aurinko paistoi heleästi. Ilma oli herttaisen helakka. Ei ollut sumuja, ei usmaa, ei pilviä.

Melkein joka aamu näkyi kummallisia kangastuksia. Saaria ja niemiä, jotka olivat monen kymmenen kilometrin päässä, kohosi äkkiä aiwan selwinä taiwaalle. Wielä ihanampia olivat yön, jolloin rewonutlet hulmuillen säihkyvät järwentakaisella taiwaalla. Wäliin ne muodostiwat loistawan kruunun, jonka sakaroista sokaisewia eriwärisiä säteitä sinkoili, walaen järwen rannoille salaperäistä waloansa. Wälistä pyhkäisi pieni utuinen pilwi näitä säteitä, niinkuin koskettaa keweä käsi kauniin kanteleen kieliä. Ohdottomastikin tuli kuulahdelleeksi helyä, jota moni pohjoisnawalle-kulkija wäittää kuulleensa. Toisinaan öisillä matkoillani pysäytin ihmiset sekä koirat, kuullakseni, eivö korwaani kajahda jokunenkaan säwel taiwaan sulosointuja, mutta hiljaa oli kaikki lumisessa erämaassa. Noita ääniä en ole milloinkaan kuullut.

Wihdoin, kewään tultua ja jättien lähdettyä, tuotettiin Red Riveristä kaikenlaisia rakennustarpeita ja kaikki taitawaa rakennusmestaria. Pian saatiinkin walmiiksi lähetystalo ja koulufartano, joka ensi alussa sai toimittaa firkonkin wirkaa.

Nyt wiimeinkin saatoin tuottaa Winipegistä kotia waimoni ja lapseni, jotka tähän asti olivat asuneet ystäwäin luona. Pouta-ilmalla oli meidän hyvä olla, mutta

toista oli jateisella jäällä. Silloin kävi sawikatto kosteaksi, ja siitä putoili suuria palasia vuoteisiin, pöydälle, lieteen, y. m. Tuo ei ollut kowinkaan hauskaa. Kerranfin aamulla löysimme suuren, wiiden naulan painoisen sawimöhkälään, joka oli katoosta lohjennut ihan meidän nuorimman lapsemme wiereen. Jonkun ajan perästä muutimme walmiisen lähetystaloon, ja hyvältä tuntui päästä omaan, mukawaan kotiin. Nythän saatoimme häiriövittä kääntää koko huomiomme lähetystoimeen.

Se ei ollutkaan mikään helppo asia täällä Sauleaux'ien keskuudessa. Lähetys-asema ei kaswanut niin nopeasti kuin olin toivonut, ja monta pettymystä ja waikeutta saimme kokea. Usein täytyi meidän anoa Jumalalta rohkeutta ja toivoa, uskoa ja kärsiwällisyyttä, ja Hän tyllä auttoi meitä ja wirvoitti jälleen. Esteistä huolimatta edistyi työ kumminkin, ja meidän sallittiin nähdä, kuinka monesta hurjimmaasta ja taikauksoisimmastakin pakanasta tuli hurstkaita ja onnellisia kristityitä.

Viitan tähän lopuksi vielä otteen viimeisestä kertomuksestani, minkä lähetin lähetyksseuralle, ennenkuin me, waimoni heikon terweyden tähden, olimme pakotetut poistumaan työmaaltamme täällä pohjoisessa. Siinä sanotaan: „Viime sunnuntai oli kenties ihanin, mitä täällä olemme wiettäneet. Kirkossa oli hywin paljo kansaa, ja monta wanhaa indiaania, jotka tähän saakka oliwat fiinteästi riippuneet pakanuudessaansa, luopui nyt siitä. Seitsemän henkeä, joitten täydellinen mielenmuutos oli päivän selwä, kastettiin heti, wastattuaansa useampiin kysymyksiin. Sitapäiwän jumalanpalveluksessa saivat vielä muutamat kasteen, muitten muassa eräs wanha, 70-wuotias ukko waimonsa ja lapsenlapsensa kanssa. Hän ei ollut vielä milloinkaan käynyt kristittyjen kirkossa ja oli juuri tullut sisämaasta, sellaiselta alueelta, missä mi-

nun viime huhtikuussa juurilla ponnistuksilla oli onnistunut käydä. Vanhus toi mukanaan silloin lahjoittamani raamatun ja wirsikirjan. Hän sanoi olewansa kankea lufemaan, mutta pitävänsä näitä kirjoja aina luonaan ja panewansa ne yöksi pielufensa alle. Sanoi aina muistawansa, mitä minä olin näistä kirjoista hänelle puhunut.

„Minun on tähtynyt itseni monta kuukautta pitää koulua, koska uskollinen opettaja, Timoteus Karhu, on ollut huonowointinen. Tarkkaawaisimpia ja ahkerimpia oppilaitani ovat mainittu wanha mies ja hänen waimonsa. Lawumerkeillä kirjoitettu paperi kädesssä ja raamattu wieresssä he istuvat nurmella ja koettawat ahkerasti lukea Jumalan sanaa omalla kiehellään.

„Olisi ollut iloista nähdä tätä hywänkäyhyistä wanhusta ja hänen waimoansa hiukan paremmisssa waatteisssa kastetilaisuudessa. Mutta kosk'ei täällä juuri suuresti wälitetä muodista, niin ei heidän pukunsa sanottawaa huomiota herättännytkään. Raitti iloitsiwat, kuullessaan, millä warmuudella hän lausui julki luopumisensa entisestä pakanallisesta uskostaan.

„Herran Ehtoollisen wietäminen samana päivänä oli jefin erittäin liikuttawa. Silloin näet astui ensi kertaa Herran pöytään useampia, moniahta kuukausi sitten kastetuita. Kahdessa tapauksessa oliwat miehet kääntyneet Wapahtajan puoleen waimojensa esimerkkiä noudattaen. Wähän aikaa sitä ennen oliwat he olleet kewytmielistä, huikentelewaa wäkeä, mutta Herra oli heidän sydämessänsä saanut muutoksen aikaan.

Eähetyshö edistyy, mutta woi sentään, kuinka wittalleen! Milloinka koittaa se ihana aika, jolloin „pakanain paljous“ kääntyy Herran tykö? Joudu, ihana päivä,

joudu! Kuinka fuloista on olema silloin kuin täytetään tämä sana:

„Katso, suuri joukko, jota ei yksikään lukea tainnut, kaifista pakanoista ja sutukunnista ja kansoista ja kielistä, seisoi istuimen edessä ja Karitsan edessä, walkeilla waatteilla puettut ja palmut heidän käsisjansä. Ja he huusivat suurella äänellä, sanoen: Mutuus olkoon meidän Jumalallemme, joka istuimella istuu, ja Karitsalle!“

Sisällysluettelo.

	Sivu.
1. Kutsumus	3
2. Matkalla	14
3. Tulo Norway Houseen	24
4. Työmaalta	33
5. Wenhematkoja	38
6. Koirapulkassa	58
7. Ensimmäinen talvimatka	69
8. Indiaanien luona Nelsonin wirran warrella	85
9. Satavuotias patriarkka	96
10. Lähetyssaarnaajan Jaakko Evans'in vaikutus	108
11. Rohkaisewia kokemuksia lähetyks-alalla	120
12. Winipegin järvellä	134
13. Yhteiskunnallista työtä	147
14. Kristityt indiaanit kauniissa toimesa	152
15. Lumimyrskyssä	163
16. Sielunpaimenen huolia	173
17. Lähetystoimen alku Beren wirran warrella	184

Erityisesti edulliset ehdot

— myöntää —

Karjalan Kirjakauppa

niille, jotka levittävät seuraavaa

Kolmea uutta kirjaa:

- I Indiaanien maassa. Hinta 1: 75 p.
- II Lapsille iloksi, lasten kuvakirja. Hinta 60 p.
- III Tosiasioita muistin toiminnan alalta. Kirj. pastori J. D. Kilburn. Hinta 40 p.

Kristillisen kirjallisuuden levittämistä lämpimästi harrastavan ystävän erityisen myötävaikutuksen kautta on Karjalan Kirjakauppa tilaisuudessa yllämainitun kirjasarjan levittäjille antamaan kahdesta maksetusta kappaalesta aina yhden ilmaiseksi. Siis: Joka tilaa 2 kappaletta, saa 3 kappaletta.

Karjalan Kirjakauppa- ja kustannusliikkeen kustannuks.

— on ilmestynyt: —

☯ ☯ SALATTUA. ☯ ☯

Lääkärin päiväkirjasta. Kirjoittanut H. K. Suomennos ruotsalaisesta alkuteoksesta. Hinta 1 mk. 25 p.

Tästä kirjasta lausuu tunnettu merkki K. S. arvostelussa muun muassa:

„Ihmis-elämä Korkeimman välittömän johdatuksen alaisena — siinä, lyhyesti sanoen, tämän kirjan ydin. Ihmissydämen pyrinnot ja pyyteet iloineen ja suruineen, nautinnoineen ja pettymyksineen, kuvaillaan tässä ei satunnaisina ilmiöinä, vaan Herran ihmeellisen kasvatuksen hedelminä. Salattu elämä Kristuksen kanssa Jumalassa esitetään siinä hienolla psykologisella totuudella ja taiteellisestikin miellyttävästi sommitetussa kertoelmassa. Päähenkilönä on nuori tehtaänlääkäri, joka päiväkirja-muistelmain muodossa kuvailee elämänsä kokemuksia ja sydämensä taisteluita, lääkäri, joka hellästi harrastaa ei ainoastaan potilaitensa ruumiillista hoitoa, vaan lähimmäisensä henkistäkin kehitystä ja kasvamista iankaikkisuutta varten. Suomennos on varsin sujuvaa“.

Maanpokolaisena uskonsa tähden.

Kertomus salzburgilaisten evankelisten vainoista ja kärsimyksistä. Kirjoitti Albert Landenberger. Suomensi Victor Laine. Hinta 50 p.

Kertomus vie meitä Tyrolin ihanaan vuoristoon. Jännityksellä seuraa uljaitten vuoristolaisten kärsimyksiä ja vainoja evankelisen uskonsa tähden. Parhaimpia kertomuksia, mitä saattaa panna nuorten ja vanhain käteen.

Uainojen aikana.

Hugenotin muistelmia. Franskankielisen alkuteoksen mukaan F. Bettex. Suomensi Samuli S. Sortavala. 253 ss. 8:o Nid. Hinta 2 markkaa.

„Kirjan sopii huoletti suosittaa niin mökkiin kuin hoviinkin. Ken ensimmäisen sivun on lukenut, ei mielellään laske kirjaa kädestään, ennenkuin on päässyt viimeisenkin sivun loppuun. Meidän vakuutuksemme on, että tästä kirjasta tulee varsinainen kansankirja, joka on käyvä kansalle yhtä rakkaaksi, jona rakkaammaksikin kuin nuo kaikkialla meilläkin tunnetut Genovevat ja Rosat Tannenpurista. Me yhdyimme kirjan esipuheen sanoihin: „Levitkööön se suomalaisessa asussaan niin ylhäisen kartanoon kuin köyhänkin majaan! Hyvä on ahdistusten aikoina lukea lujasta kestävydestä ja järkähtämättömästä pysymisestä siinä, mikä meille pyhää ja kallista on“. — Kirjan ulko-asu on varsin soma ja hinta kokoon nähden hyvin huokea“.

K— — o.

Kertomuksia lähetysalalta.

Lähetyskirja nuorille tytöille. — Hinta 1 mk.

— Tämä kirjanen vie lukijan matkalle maan ympäri. Vilkaasti kirjoitetuissa pikakuivissa saa lukija tutustua Japanin, Kiinan, Ceylonin, Egyptin, Itä- ja Länsi-Afrikan sekä Amerikan Indianein oloihin lähetystoimen kannalta ja erittäinkin naisen tilaan noissa pakanamaissa. Monta hyödyllistä ja herättävää tietoa sisältää tämä kirja. Se on opettavainen nuorisolle, vaan täysi-ikäinenkin lukee sitä mielellään. Sopiva luettavaksi ompeluseuroissa y. m. tilaisuuksissa, missä hyviä kirjoja yhteisesti luetaan.

Fabiola eli Katakombien Kirkko.

Mukaelma Wisemanin kuuluisasta samannimisestä teoksesta. Suoment. Emil Mannstén. 318 s. 8:o. Hinta 2 mk. 50 p.

Taistelu ja voitto.

Kirj. W. Krausse. Suomennos. 95 s. Hinta 70 p.

— Tässä tarjotaan nuorisolle jännittävä kertomus 8:lta vuosialta, niiltä ajoilta, jolloin kristinuskoko alkoi levitä Saksassa. Sellaiset kirjat tukevat suuresti historian opetusta — niin elävää on sen kuvaus keskiajan omituisista oloista.

Päässälaskun esimerkkejä.

o o o Luvut 1—10. o o o

Kokosi K. *Suomalainen*, Kymölän seminaarin lehtori.
102 siv. Hinta kovissa kansissa 1: 25.

Ynnä siihen liittyvä vihkonen

Ensimmäinen laskukirja.

o o o Luvuilla 1—10. o o o

Hiljaisia töitä varten kokosi K. *Suomalainen*, Kymölän seminaarin lehtori. Hinta 15.

Esipuheessaan sanoo tekijä: „Laskennon opetuksessa ovat juuri ensimmäiset alkeet tärkein asia“. — Tällaista johtoa ei ole tätä ennen laskennon alkeitten opettajilla ollut tarjona.